

Nton wu dzeen wu kii Jiso si
Jɔɔŋ
tɛ tɛɛ
Fiee fi nuun ɛ Kiŋwaati ki Jɔɔŋ
ɛ kini

Nton wu dzeen wuni wu Jɔɔŋ tɛ tɛki tiifi le Jiso nuun Jɛ yi Nyɔ yi tɛ nuun kitun fɛ mbɛɛchɛ yi se ba yi nuun lu ma nsin, ɛ yi yi tɛ dza yi to wiwon, kiŋwaati kilu kibɛɛ tiiti le nton wu dzeen wuni nuun wu bɛ tɛ tɛɛ le bɛniin bɛ teenyi nuun be bɛn le Jiso nuun Kinsofu ki Nyɔ tɛ kaachɛ, tuu nuun Nwanɛ Nyɔ, le ɛ be gɛɛ shɛn li wuu, be se kɛmɛ ntɛ wu kimakɛ (20:31).

Fiee fi Jɔɔŋ tɛɛ ɛ kiŋwaati kini, wu ka wu tɛɛ nuun kii kinderi ki nuun Ntɛ wu kimakɛ wu nuun kii Krai. Kinderi kini nuun kin'yokisɛ ki bɛchi dɛɛni, ki nuun li bɛniin bɛ beenchi le Jiso nuun dze nuun chɛɛn, wu wu nuun ntɛ. Dze yimi yi Jɔɔŋ tɛɛ kiŋwaati kini le yi gbɛngi yi nuun chichi ɛ yi doonchi si Jiso tɛ dzeti bieɛ bi bɛniin kii li ntɛ wuni tiifi si bieɛ bi li fiana ti nuun.

Bikoo bi bieɛ bi ɛ Kiŋwaati kini-i

1:1-18 Mbɛɛchɛ wu kii Jɛ yi tɛ to wiwon

1:19-51 Kii Jɔɔŋ Nlisulidzɔɔ mɔɔ bɔɔŋ bɛ kintutu
 bɛ Jiso-o bɛ ŋkosi

2:1-12:50 Kii si Jiso tɛ dengi feti nime chee

13:1-19:42 Kii jo yi Jiso yi kimɛrisɛ Jɛrosalɛn bɛ
 bintsii bi le

20:1-31 Kii si Taa Jiso tɛ bo li kwe, doonchɛ yi yee
 li bɛniin bee li

21:1-25 Kimērisē: Jiso doonche yi yee li bəəṇ bee bē kintutu Galilii

Jē to wiwoṇ

¹ Fē mbēēche-ē Jē tē nuuṇ lu. Jē yilu tē nuuṇ bē Nyə, Jē yilu tē nuuṇ Nyə.

² Yi tē nuuṇ lu fēmbēēche-ē bē Nyə.

³ Nyə tē təṇ bīee bichu kēti li tsan yee li. Fīee fīmu nuuṇ yē lu məə nuuṇ fīmumkpaṇ fi bē tē təṇ fuki yi siṇ kē.

⁴ Kēməə ntse li yi yee li, ntse wulu se nuuṇ kiṇ'wofu li bēniin li.

⁵ Kiṇ'wofu kilu bēndi kēē li kijibē-ē, kijibē kilu se nuuṇ tē nyiimi kiṇ'wofu kilu kē.*

⁶ Wumu tē nuuṇ lu wu Nyə tē təṇ bukoṇ bwēe nuuṇ le Jəṇ.

⁷ Tē bē le tee kii kiṇ'wofu kilu, le leṇ lē nsa wu ki-i lējiṇ, le ke se fē bēniin bēchu gēē shén li kiṇ'wofu kilu-u.

⁸ Wu wu Jəṇ kibēē tē nuuṇ yē kiṇ'wofu kilu kē. Tē bē nēē le leṇ nuuṇ lē nsa wu kiṇ'wofu kilu-u lējiṇ.

⁹ Kiṇ'wofu ki chēēṇ ki doonchi kiṇ'wofu li bēniin bēchu bē tē bē li nshē yini-i.

¹⁰ Tē nuuṇ li nshē yini-i, nshē yini nuuṇ yi Nyə tē təṇ kēti li tsan yee li, se nuuṇ le, bēniin bē nuuṇ bē li nshē yini-i se ti mēēṇ wu ki kēē kē.

¹¹ Tē bē li nshē yē-e, bēniin bee se ba wu ki fi kē.

¹² Se nuuṇ le, li bēniin bēchu bē tē fi wu, bē gēē shén li wuu, nyē buṇga li bee le be ni be nuuṇ bəəṇ bē Nyə-ə.

* **1:5** Kē le, kijibē kilu nyē ki tē kēē wu kē.

¹³ Բօռն ԲԵ ՆԿՅՈՒ ԲԱՆԻ ՆԱՍՆ ԿԵ ԲԵ ԲԵ ԲԻԵ ԲԵ ԲԻԿԻ
 ՆԳՈՂ ՄԵ ԿԻՆԻ-Ի, ԿԵ ԲԵ ԿԻՆԿՈՆԳԻՏԵ ԿԻ ՎԻ-Ի, ԿԵ ԲԻԵՐՈ ՉԻ
 ՎԻՎՈՆ ԿԵ. ԲԵ ԲԻԵ ԲԱԱ ԲԵ ԲԻԿԻ ՆԱՍՆ ԲԻԵՐՈ ՉԻ ՆԱՍՆ
 ՉԻ ՆԿՅՈՒ.

¹⁴ Jε yilu tē to wiwoŋ se tsiin lε bee li lenti, tē yiε be kinŋŋgiε ki Nyɔɔ be chεεŋ. Tε tē ηεŋ bunŋŋa bwee. Bunŋŋa bu nuuŋ bu Nwan wu dza fε Tee li kwaa.

¹⁵ Jɔɔŋ tɛ lɛŋ lɛ nsa lɛjɪŋ kii wu se dzɛŋgi tiiti lɛ, “Wuni nuuŋ wi wu ntɛ ntiiti kii wu ŋkwɛŋgi lɛ, ‘Wi wu bɛɛ lɛ mi jɪŋ kuuɔ yɛki mi, kifɛ tɛ saa wu nuuŋ lu, nse naa nuuŋ lu.’ ”

¹⁶Si wu yi se be kin kong ise ki Nyɔ-ɔ le, se nyɛɛ bee be chu kin kong ise li kin kong ise-ɛ.

¹⁷ Tε kii baa le Nyɔ tɛ nyɛ bɛnchi kɛti li tsan yi Mɔɔsɛ-ɛ. Se nuun le, kin kɔŋgisɛ ki Nyɔ-ɔ bɛ chɛɛŋ bɛ biɛ bi kɛti li tsan yi Jiso Krai.

¹⁸ Wi nuun yɛ lu wu saa wu ɲɛ ɲyɔ kɛ. Ɛ nɛɛ ɲwani kwaa wu ba nɛɛ wu wu nuun li Tee li lichin wu fɛɔ tɛɛben se kɛɛ yi.

*Wi wu tè nuun Jɔɔŋ Nlisulidzɔɔ
(Maacho 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)*

¹⁹ Fini nuun fiee fi Jɔɔŋ tɛ tee mfi wu bikoo bi Bejuu bi Jerosalen tɛ ton bɛte muntofi bɛ bɛniin bɛ kini ki Lebi-i le be bii li Jɔɔŋ li laa, ɛ wu noo le.

²⁰ ȬȬȬ tȣ mȣȬ ki faȬȬ kȣ ntusu mbifu wu be kȣ. Tȣ yȣ bȣ kimfime kee le, “ȣ mi wu nuȬȬ Kinsofu ki Nyȣ tȣ kaache kȣ.”

²¹ Be se bii li wuu laa, “ɔ se nuun noo? ɔ nuun
Elaja ni?” Se tuu li bee le, “E mi Elaja ke.” Be se tuu

be bii li wuu laa, “፤ we Ntomfጋጋ wu Nyጋ we ni?”†
Se faan.

22 Be se tuu be bii li wuu laa, “ጋ se nuun noo? ጋ tee le la kii kikoo ko? Tee nee bee, te kemee fiee fi te karisi baa te geen te lan፤ li beniiጋ be bee be ton bee.”

23 ገጽ se tuu li bee si Esaya wu ntomfጋጋ wu Nyጋ t፤ tee le,

“፤ mi je yi dzenጋ libuka le,

‘Be leeki dze yi Taa yi ni yi nuun tsaan.’ ”

24 Beniiጋ bani t፤ nuun Befarasii be t፤ ton be.

25 Be bii li ገጽ li laa, “ጋ nuun ye Kinsofu ki Nyጋ t፤ kaache, ke Elaja, ke Ntomfጋጋ wu Nyጋ wee ke, ጋ se t፤ lisi beniiጋ li dzጋ kii la?”

26 ገጽ se tuu li bee le, “Nlisጋ fienጋ beniiጋ nuun li dzጋ kwaa, se nuun le wumu we lu li be-en linti, ne se te kee wu ke.

27 ፤ wu wu beeo le mi-i jin, mmeenጋ ki kache ke le mfanche kikpo kee ke.”

28 Fiee fini fichu t፤ keti nuun Betani Dzጋ yi Joodaan liwinጋ fe ገጽ t፤ lisi beniiጋ li dzጋ.

ገጽ doonche Nywaan Nshጋጋ wu Nyጋ li beniiጋ li

29 Le butuu woo, ገጽ ገጽ si Jiso bee, se tee le, “Biche yeen ne ገጽ, wuni nuun Nywan Nshጋጋ wu Nyጋ yi tsakisi bibifi bi li nsh፤-፤!

30 ፤ wu wu ntuu ntiiti kii wu ገkwengi le, ‘Wi wumu beeo le mi-i jin wu ko wu yaa mi, kife t፤ saa wu nuun lu ገkosi, nse naa ntuu nuun lu.’

† 1:21 Bejuu kinጋate tenጋ ntomfጋጋ wu Nyጋ wu Elaja le kaari be nache dze yi Kinsofu ki Nyጋ t፤ kaache (Malaki 4:5), bamu tenጋ ntomfጋጋ wu Nyጋ wu nuun si Mጋse (Ditoronomi 18:15).

³¹ Mi kibee ntè nkii ye maa wu ke. Se nuun le, ntè mbe nlisi beniin li dzaa le ke beniin be Iseree se kee wu.”

³² ᐅᐅᐅ tē tuu kween le gii len le nsa wu Jiso lejin tee le, “Ntuu nēn si Fiana shiiti yi bee liboo si kibime le, yi be yi geri li wuu.

³³ Mi kibee ntè nkii ye maa fien wu ke. Se nuun le, wi wu tē ton mi le mbe ni nlisi beniin li dzaa tē tee li mi-i le, ‘Wi wu ɔ gii ɔ nēn si Fiana shee liboo yi be yi geri li wuu, ɛ wu wu gii ni lisi beniin nuun li tsan yi Fiana yi Waan li.’

³⁴ Fini nuun fiee fi ntè nēn, nse ntuu nlemi le nsa wulu lejin ntiiti le wi wuni nuun Nwanē Nyɔ.”

Beniin be tē saa be nuun baa be Jiso-o be kintutu-u

³⁵ Le butuu woo, ᐅᐅᐅ tē tuu len fe tē lemi be baa bee be kintutu-u befe.

³⁶ Dza nēn si Jiso dengi keti, tee le, “Biche yeen ne nēn, wuni nuun Nwaan Nshaa wu Nyɔ.”

³⁷ Le baa bee be kintutu-u be befe baa woo si wu tee le, be se dza be biki Jiso.

³⁸ Jiso fiiki yi nēn si be biki wu, bii li bee laa, “Nē weki nuun la?” Be bii li wuu laa, “Labai, ɔ tsiin fen?” (Bukoon bu Labai buni nuun le, “Wi wu Ntiife wu Nyɔa.”)

³⁹ Jiso se tuu li bee le, “Be yeen ne nēn.” Be geen be nēn fe tē tsiin. Bee be shi nsiin lekuun jin. Mfi wu be tē biki wu tē nuun ne si jobe bikaa binee le femfo-o.

⁴⁰ Wi mumkpan li beniin be befe be tē woo si ᐅᐅᐅ yɔ be se dza be biae Jiso tē nuun Andolo nwaani Simu Pita.

⁴¹ Andolo wulu gɛɛŋ mfwaɔ mumkpaŋ gɔɔŋ ŋwaani wu Simu, tee li wuu le, “Tɛ ŋɛŋ baa Kinsofu ki Nyɔ tɛ kaachɛ kituŋ” (ki nuuŋ le Krai).

⁴² Se nuuŋ le, se dzɔ Simu gɛɛŋ bɛ wu le Jiso-o. Jiso bichɛ wu ni fwiin, tee le, “Ɛ wɛ Simu wu ŋwane Jɔɔŋ. Bɛ gii bɛ ni bɛ teenyɔ wɛ le Sɛfa.” (Bukoon bu Sɛfa buni nuuŋ le Pita).‡

Jiso teen Fili bee Natanya

⁴³ Le butuu woo, Jiso se ŋɛŋ le gii gɛɛŋ kimbe ki Galilii. Gɛɛŋ ŋɛŋ Fili, tee li wuu le, “Ɔ biki mi.”

⁴⁴ Fili wuni tɛ nuuŋ wi wu li kitoŋ ki Besaida-a. Kitoŋ kini tɛ nuuŋ ki Andolo bee Pita.

⁴⁵ Fili se gɛɛŋ gɔɔŋ Natanya tee li wuu le, “Tɛ ŋɛŋ baa wi wu Mɔɔsɛ tɛ tsɛɛ le Kinwaati ki benchi kii wu bɛ ki bentomfɔŋ bɛ Nyɔ tɛ tsɛɛ tɛ kii wu wɛ kituŋ. Wi wuni nuuŋ Jiso wu Nasarɛ wu ŋwane Jɔsɛ.”

⁴⁶ Natanya tuu li wuu laa, “Fiee fi dzeɛŋ nuuŋ naa fi bo Nasarɛ ni?” Fili tee li wuu le, “Bɛ ɔ ŋɛŋ.”

⁴⁷ Jiso dza ŋɛŋ si Natanya bɛɛ, tee kii wuu le, “Bichɛ yɛɛŋ nɛ ŋɛŋ, wi wuni wɛ nuuŋ wi wu Isɛlɛɛ kibɛɛ. Ntɛ wu kimfi nuuŋ yɛ li wuu bwin kɛ.”

⁴⁸ Natanya se bii li Jiso laa, “Ɔ geɛŋ ɔ se kɛɛ mi?” Jiso tee li wuu le, “Fɛ Fili bee bɛɛ le teen wɛ, nuuŋ ɛ mbee saa mi ŋɛŋ wɛ le kinyi ki kiti ki fig le kɛɛ.”§

⁴⁹ Natanya tuu li wuu le, “Labai, ɛ wɛ Nwane Nyɔ! Ɛ wɛ Mfɔŋ wu Isɛlɛɛ!”

⁵⁰ Jiso se tee li wuu le, “Ɔ se beŋɔ dɛɛni kifɛ mi nteeɔ li wɛ-ɛ le mbee nsaa mi ŋɛŋ wɛ le kinyi ki kiti kɛɛ ni? Ɔ gii ɔ ŋɛŋ bieɛ bi kuu bi yɛki bini.”

‡ 1:42 Bu nuuŋ le Tɛtɛ. § 1:48 Kiti ki “fig” ki kwɛɛŋ wu Isɛlɛɛ nuuŋ bɛ tɛ shiin tuu bejii muntaaŋ mulu.

⁵¹ Jiso se tuu tee li wuu le, “Ntiit፩ beጽ ch፩፩ ch፩፩ le n፩ gii n፩ ጽ፩ si kiboo gwiye, benchindaa be Ny፩-፩ ye፩, be shiiti li Nwan፩wi-i.”

2

Jiso fiki dz፩ yi to mbiጽ

¹ Le jo bo taa, be t፩ gii be feti ts፩፩ chi bugoo ፩ li kitoጽ ki Kana-a kimbe ki Galilii, ni Jiso nuuጽ fe.

² Be t፩ teenጽ t፩ m፩፩ Jiso bee b፩፩ጽ bee be kintutu-u fe ts፩፩ chil-u.

³ Mbiጽ t፩ dza me ma, ni Jiso ku li wu tee li wuu le, “Be m፩፩ጽ ye be kemi mbiጽ ke.”

⁴ Jiso tuu li wu le, “Kwe፩፩, ፩ kuti li mi kii la? Mfi weጽ m፩፩ጽ፩ saa ki k፩che ke.”

⁵ Ni tee li beniጽጽ be gabi baa le, “Fiee fichu fi wu tee le n፩ fe, n፩ fe.”

⁶ Te፩ጽ t፩ gii yi nuuጽ fe bus፩፩ yi be t፩ fe be ta. Te፩ጽ yini nuuጽ yi Bejuu t፩ shiጽጽ be giki dz፩፩ le, be tsootsi bikoo bi bee lu, le be ni be wuuti ፩ Ny፩ lii. Ten፩ chi mumkpaጽጽ t፩ dzeti be tasa be dz፩፩ ፩ si gwii mfomenyaጽጽ nts፩ be፩iinu (75) Mbochu be tasa gwii be yoofi nts፩ be፩iinu (115).

⁷ Jiso dza tee li beniጽጽ be gabi-i belu le, “Kwe ye፩፩ dz፩፩ n፩ yiiki te፩ጽጽ yini lu.” Be se kwe dz፩፩ be yiiki ፩ te፩ጽጽ yilu-u, yi yi፩፩.

⁸ Se bie፩፩ tee li bee le, “K፩bi ye፩፩ yimi d፩፩ni n፩ ge፩፩ጽ be yi fe te gabi-i.” Be se k፩bi be ge፩፩ጽ be yi.

⁹ Te gabi fi dz፩፩ yilu m፩ጽጽ, woo ፩ yi to mbiጽጽ. M፩ጽ፩፩ laa mani mbiጽጽ buti feጽጽ le. (Se nuuጽ le, beniጽጽጽ be gabi be t፩ kwe dz፩፩ yilu t፩ kii fe me buti fe.) Te gabi te፩ጽጽ nyuጽጽ wutso,

¹⁰ bii li wuu laa, “Beniጽጽጽ ti be፩፩ be saa be gache nuuጽ mbiጽጽ m፩ dze፩ጽጽ fe ts፩፩፩-፩, fe beniጽጽጽ wonጽ be

fukɛ kituŋ, be se gache mɛ ti dzeen yɛ kɛ maa. ɔ tuu ɔ gɛɛ fio mbiin mɛ dzeen ɔ bɛ bɛ me nuuŋ dɛɛni ni?”

¹¹ Fini tɛ nuuŋ fiee fi ŋkosi fi doonchi bunɔŋa bu Jiso fi tɛ fɛ lɛ biee bi doonchi bunɔŋa bwee li. Tɛ fɛ fiee fini li kitoŋ ki Kana-a ki kimbɛ ki Galilii. Si tɛ fɛ lɛ, fi se doonche bunɔŋa bwee, bɔŋ bee bɛ kintutu gɛɛ shɛŋ li wuu.

¹² Lɛjin lɛ lu, Jiso dza bɔɔ Kapanuŋ bee ni mɔɔ bɛŋwaani bɛ bunin bɛ bɔŋ bee bɛ kintutu-u, bee be tsi le jo niin.

Jiso kooŋ bɛniin bɛ wa-aŋ li yih yi muntofi yi Nyɔ-ɔ (Maacho 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Jobɛ chi Tsɔnɔ chi Bɛjuu chi bɛ teenyi le N'yafulwe tɛ bɛɛ tsɛkɛtsɛkɛ, Jiso dza yɛɛ Jɛrosalɛŋ.

¹⁴ Le gɛɛŋ bo li yih yi muntofi-i, ŋɛŋ bɛniin bɛ tɛ kabini bɛnaŋ bɛ nshɔŋ mɔɔ bibimu mɔɔ bɛ tɛ fikisi kwa ɛ be sheeye.

¹⁵ Dzɔ bɛkuu nache seh lu, kooŋ be bɛchu bɛ wu, kooŋ mɔɔ nshɔŋ bɛ bɛnaŋ buu li yih yi muntofi-i. Se tuu taashe kwa wu bɛniin bɛ tɛ fikisi kwa baa, bache biden bi bee,

¹⁶ tee li bɛniin bɛ tɛ kabini bibimu baa le, “Dzɔ yɛɛŋ biee bini nɛ dza bɛ bi fɛni. Kiin nɛ ni dzɔ yih yi Taa nɛ tuu yi to yih yi wan kɛ.”

¹⁷ Si tɛ tee lɛ, bɔŋ bee bɛ kintutu-u biee be kimi fiee fi bɛ tsɛɛ lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ le, “Kinɔŋgise ki nɔŋa ki ŋkɛmi li yih ya-a gii ki wo mi buwo.”

¹⁸ Bikoo bi Bɛjuu lɛ se bii li wuu laa, “Fiee fi doonchi bunɔŋa bwo fi ɔ nuuŋ ɔ fɛ le ɔ doonche li bee li le bɛ nyɛ baa wɛ buŋga bufɛɛ fini nuuŋ la?”

¹⁹ Jiso tuu li bee le, “Shaanshe yɛɛŋ yih yi muntofi yini, ŋgii ntuu ndzɔɔ jo taa kwaa ŋkari nleeki yi we.”

²⁰ Bejuu belu se bii li wuu laa, “Fi tɛ dzɔ biya mbaanyɛɛ ntsɔ busɔɔ ŋgwanu yih yi muntofi yini, ɔ se gii ɔ dzɔɔ fio nuuŋ jo taa ɔ leeki yi we ni?”

²¹ Se nuuŋ le, Jiso tɛ tiiti kii yih yi muntofi yini le nuuŋ yi yee.

²² Bedɛɛni, mfi wu tɛ bo li kwe-e, bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u tuu be kimi le fini nuuŋ fiee fi tɛ tiiti fieɛ. Be se beŋ fiee fi nuuŋ le Kinwaati ki Nyɔ-ɔ, be beŋ tɛ mɔɔ n'yɔru wu Jiso tɛ yeti.

²³ Si Jiso tɛ nuuŋ Jerosalen fɛ Tsɔnɔ chi N'yafuwee chini ni, beniin ŋge tɛ gɛɛ shɛŋ li wuu kii biee bi doonchi bunɔŋa bwee bi tɛ feti.

²⁴ Se nuuŋ le, Jiso tɛ mɛɛŋ ki gɛɛ kɛ fiee bufii bwee le bee kɛ, kifɛ tɛ kii beniin bɛchu si be nuuŋ.

²⁵ Tɛ mɛɛŋ ki waan kɛ le wi wumu shee tee wu kii wumu kɛ, kifɛ wu kibɛɛ tɛ gii kii fiee fi wiwon kɛmi le mwɛ shɛŋ.

3

Jiso tee Nikodemu kii biɛrɔ chi fɛŋ

¹ Wi wu kintutu ki Befarasii wumu tɛ nuuŋ lu bɛ teenyi wu le Nikodemu, ɛ tɛ nuuŋ wi wu kintutu ki bikoo bi kwɛɛŋ wu Bejuu le.

² Wi wuni dza bɛ le Jiso butuu teen wu le, “Labai, tɛ kii le ɔ nuuŋ Wi wu Ntiifɛ wu dza fɛ Nyɔ-ɔ, kifɛ wi nuuŋ yɛ lu wu nuuŋ ni feti ŋwaani bini biee bi doonchi bunɔŋa bu Nyɔ-ɔ bi ɔ feti bini fuki le Nyɔ yɛ bɛ wu nsin kɛ.”

³ Jiso tuu li wuu le, “Ntiitḡḡ wε cheḡḡ cheḡḡ le, ε be mεḡḡ ki biε ke wi li bierḡ chi fεḡ ke, mwe tε naa ḡḡḡ bumfḡḡ bu Nyḡ-ḡ ke.”

⁴ Nikodεmu bii li Jiso laa, “Be nuuḡ be geen be se tuu be kaari be biε wi wu ta kituḡ le? Mwe nuuḡ tuu kaari to le ni shεḡ le tuu ka biε wu ni?”

⁵ Jiso tuu li wuu le, “Ntiitḡḡ wε cheḡḡ cheḡḡ le, ε wi mεḡḡ ki kεmε ke bierḡ chi dzḡḡ le mḡḡ chi Fiana ke, ke nuuḡ tε le le bumfḡḡ bu Nyḡ-ḡ ke.

⁶ Wiwon ti bii wiwon, Fiana bii fiana.

⁷ Kiḡḡ wa ni tε wε le mi nteeḡ li wε-ε le be kεmi le be kaari be biε beniḡḡ bechu li bierḡ chi fεḡ ke.

⁸ Mflee ti kεti si yi kḡḡḡḡ, ḡḡ wuki si yi kεti, se nuuḡ le, ḡ nuuḡ tε tee laa yi buti fεḡ, ke laa yi ḡiḡḡḡ fεḡ le ke. E le si fi flee be wi wu kεmε bierḡ chi fiana yi waan le.”

⁹ Nikodεmu se ta maa laa, “Fini nuuḡ fi ka nin le?”

¹⁰ Jiso tuu li wuu le, “ḡ nuuḡ wi wu tiifi beniḡḡ be Isεlee, ḡ se tε kεε fini ni?”

¹¹ Ntiitḡḡ li wε cheḡḡ cheḡḡ le, tε tiiti nuuḡ flee fi tε kii, tε lemi le nsa leḡḡḡ nuuḡ li flee fi tε ḡḡḡ, se nuuḡ le nε se beenchi yε li flee fi tε tiiti ke.

¹² E ntiiti bieε li be-ḡḡ bi li nshe yini nε tε ben ke, nε se naa nε geen nε se ben fε mi ntee nuuḡ bi li kwεḡḡ wu Nyḡ-ḡ?

¹³ Wi nuuḡ yε lu wu tε saa wu yεε liboo ke. E nεε wi wu tε bo lu wu be laanḡwiḡḡ, wu nuuḡ Nwanεwi.

¹⁴ Si Mḡḡse tε shiḡε yḡ yi be tε fε be kikwa li kiti libuka, ε le si be kεmi le be shiḡε Nwanεwi le,

¹⁵ le ke mḡḡ nuuḡ noo wu ḡεε shεḡ li wuu le, mwe ḡii naa kεmε ntse wu kimake.

¹⁶ Nyɔ tɛ gbɛɛn yi kɔɔŋgi nshe yini nge, yi se ton Nwani wu mumkpan, le ke mɔɔ nuun noo wu gee shɛn li wuu le, mwe tɛ la kɛ, mwe kemɛ nuun ntse wu kimakɛ.

¹⁷ Nyɔ ti mɛɛn ki ton kɛ Nwani li nshe yini le bɛ saa bɛniin le be we nsa kɛ. Tɛ ton wu nuun le, bɛ buu be bu busu.

¹⁸ Wi wu gee shɛn li wuu nuun tɛ we nsa kɛ. Se nuun le wi wu mɛɛn ki gee kɛ shɛn li wuu kɛ, kɛ mwe weɔ nsa kitun, kifɛ mɛɛnɔ gee kɛ shɛn li bukoon bu Nwane Nyɔ-ɔ wu nuun wu kwaa kɛ.

¹⁹ Bɛ gii bɛ sonde nsa lɛ yini dze, kifɛ kin'wofu bɛ kɛɛ li nshe, bɛniin se tuu be kɔɔŋgi fi bee nuun kijibe ye ki kin'wofu. Be kɔŋgisi lɛ kifɛ bingɛ bi bee nuun bibifi.

²⁰ Wi kwikwi wu feti kingɛ ki bifi ti baanini kin'wofu, tɛ bo fɛ kin'wofu nuun kɛ, le kiin kingɛ kee tuu ki yenɛ fɛ waan kɛ.

²¹ Se nuun le wi wu feti bieɛ bi cheɛn ti bɛɛ li kin'wofu, le kingɛ kee ni ki yengi si ki wi wu nuun bɛ Nyɔ.”

Jɔɔn tee le Jiso ko wu yaa wu

²² Lejin lɛlu, Jiso bee bɔɔn bee bɛ kintutu-u dza be geeɛn kimbe kimu ki Judiya. Bee be se geeɛn be nuun fe, lisi bɛniin li dzɔɔ.

²³ Jɔɔn tɛ lisi tɛ bɛniin li dzɔɔ li kitor ki Enon li Salin lichin kifɛ dzɔɔ tɛ nuun fe nge. Bɛniin tɛ bɛɛ lisi be li dzɔɔ.

²⁴ Fini tɛ nuun bɛ mɛɛn saa wu li yih yi ncha-a ki lii kɛ.

²⁵ Bɔɔn bɛ Jɔɔn lɛ bɛ kintutu-u bamu bɛ wi wu Juu wumu tɛ dza be bɛchi bitɛchine kii yi yibe tsootsi le be ni be wuuti lɛ Nyɔ lii.

²⁶ Bɔɔŋ be kintutu-u be ʒɔŋ le dza be gɛŋ fɛ ʒɔŋ li, be tee li wuu le, “Labai, wi wu nɛɛ wu nɛ tuu nɛ nuuŋ li Dzɔɔ yi Joodaan luwiŋ lɔɔ, wɔɔ tɛ tiiti nge kii wu wɛ, wi wulu lisɔɔ tɛ beniin li dzɔɔ, beniin bechu se giingi baa nuuŋ fɛ wuu.”

²⁷ Jɔŋ tuu li bee le, “Wi nuuŋ tɛ nuuŋ fiee fimu fuki fɛ Nyɔ fɛ le ni nuuŋ fi nsin kɛ.

²⁸ Ben kibεε nε nuun nε len lε nsa wen lejin le ntε ntee le ε mi wu nuun Kinsofu ki Nyο tε kaache kε. Se nuun le, bε tε ton mi le nsaa ntoo mbaan li ki-i.

²⁹ Nyuŋ wuʦo nuuŋ wi wu kɛmi kwɛɛtsɔ. Nsaŋ
 yi nyuŋ wuʦo yi lemi li nyuŋ wuʦo wulu lichɪŋ yi
 wuki jɛ yi nyuŋ wuʦo, ti wuki bujɔŋ si yi wuki jɛ
 yɛ lɛ. ɛ lɛ si mi n'wɛ tɛ dɛɛni ɛ mi n'yisɛ bɛ kinɛɛtinɛ.

³⁰ Nkemi nεε le ni nkoo ngiingi nuun limfwe, nse ntuu lejɪn.”

³¹ Wi wu dza liboo kuu yeki beniin bechu. Wi wu li nshe yini-i, nuun wi wu li nshe yini-i tiiti kii biee bi li nshe yini-i. Wi wu dza li kwεεŋ wu liboo li yeki wi kwi,

³² mwε lemi ε nsa wu bīe bi wu ηεη bε bi wu woo lεjɪŋ. Se nuuŋ le wi nuuŋ yε lu wu beenchi fīe fi tiiti kε.

³³ Wi kwi wu beenchi fee fi tiiti nuuŋ wi wu doonchi le teendəw fee filu le Nyə tiiti ye χεεŋ.

³⁴ Wi wu Nyɔ ton ti yeti nuun̄ jε yi Nyɔ, kifε Nyɔ nyε yε wu Fiana, yi bε nyε tε fitchε kε.

³⁵Te Nwan kəŋgə Nwan, wu se nyɛ bɛɛ bɛɛ li
tsan yee li.

³⁶ Wi wu g_{EE} shén li Nwan, k_E mw_E k_{EE} m_{oo} ntse wu kimak_E. Wi wu m_{EE} ki woo k_E li wuu k_E, nuun t_E k_{EE} ntse k_E. W_{EE} wi, shén fuuti y_{EE} Ny_o b_E wu kitun.

4

Jiso bee kwɛɛŋ wumu wu Samaaria bikɛ fɛ kitoo ki dzɔɔ lɛ

¹ Jiso tɛ dza kɛɛ le Bɛfarasii woo baa kitun le fetɔɔ tuu lisi bɛniin bɛ kintutu-u li dzɔɔ ŋge, yɛki Jɔɔŋ.

² Se nuun le, ɛ mɔɔ Jiso kibɛɛ wu gii lisi bɛniin li dzɔɔ kɛ, ɛ bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u kwaa bɛ tɛ lisi bɛniin li dzɔɔ.

³ Le kɛɛ lɛ, dza lɛ kimbɛ ki kwɛɛŋ wu Judiya wulu, tuu karisi tuu lijɪn lɛ ki Galilii.

⁴ Tɛ kɛmi le ka dze yi kimbɛ ki Samaaria.

⁵ Gɛɛŋ bo li kitoŋ ki Samaaria kimu ki bɛ teenyi le Sika, ɛ ki tɛ nuun li wɛ wu Yakɔ tɛ nyɛ li ŋwani wu Jɔsɛ-ɛ lichin.

⁶ Kitoo ki dzɔɔ yi Yakɔ tɛ chin tɛ nuun fe. Si Jiso tɛ dɛndɛ fɔɔŋ lɛ, se shee li kitoo ki dzɔɔ yilu-u lichin. Mfi tɛ nuun si jobɛ bikaa yoofi ntsɔ bifɛ fɛnshaan.

⁷ Kwɛɛŋ wumu wu li kwɛɛŋ wu Samaaria wulu dza bɛ le chee dzɔɔ fe, Jiso se tee li wuu le, “Nyɛ mi dzɔɔ ŋ'woŋ.”

⁸ Tɛ nuun ɛ bɔɔŋ bɛ kintutu-u bɛ Jiso-o tɛ gɛɛŋ fɛ la nyɔŋa le be go bieɛ bijɛ.

⁹ Kwɛɛŋ wulu bii li Jiso-o laa, “Ɔ nuun wi wu Juu, nnuun wi wu Samaaria, fi geen fɔɔ tuu lɛki dzɔɔ li mi-i?” Kwɛɛŋ wulu tɛ tiiti lɛ, kifɛ Bɛjuu tɛ nyamisi bɛniin bɛ Samaaria.

¹⁰ Jiso tuu li wuu le, “Bee nuun le ɔ ni ɔ kii nya yi nuun yi Nyɔ, mɔɔ wi wu tiiti li wɛ-ɛ le ɔ nyɛ wu dzɔɔ, bee nuun ɔ lɛkɛ wu, wu nyɛ wɛ dzɔɔ yi beki mfi kwi.”

11 Kwεεη wulu se kaari bii li Jiso-o laa, “Baa, ɔ kemi yε ηkaa wu kwε dzɔɔ le kε, si kitoo kini seri ni, ɔ gii ɔ dzɔɔ yini dzɔɔ fεη yi beki mfi kwi?”

12 Fi nuuη le ɔ ko ɔ yaa taa wuseη wu Yakɔ wu tɛ chin kitoo kini gεε li bee li ni, yi wu kibεε tɛ won fε dzɔɔ yilu, bɔɔη bee won tε fe, nyán yee won tε fe ni?”

13 Jiso tuu li wuu le, “Wi kwi wu won dzɔɔ yini ndɔɔη mεεηɔ wu wonde li mwe-ε.

14 Se nuuη le, mɔɔ nuuη noo wu won dzɔɔ yi ηgii nnyε yini le, ndɔɔη nuuη tε naa wonde li wu-u kε. Dzɔɔ yi ηgii nnyε li wuu yi gii yi dza yi to ntuuη wu dzɔɔ yi buti li wu-u mfi kwi, yi gii yi dende yi nyε wu ntse wu kimakε.”

15 Kwεεη wulu se tee li Jiso-o le, “Baa, nyε mi ηwaani yini dzɔɔ ke ndɔɔη tε naa tuu le wonde li mi-i le ni mbεε feni ntuuti dzɔɔ kε.”

16 Jiso tee li wuu le, “Gεε ɔ teen nyuma nεε wu bε.”

17 Kwεεη wulu tuu li wuu le, “Nkemi yε nyuη kε.” Jiso se tee li wuu le, “Ɔ teeɔ cheεη si ɔ tee le ɔ kemi yε nyuη kε le.

18 Ɔ kemɔ buniη betiinu, wu ɔ nuuη bε wu dεeni nuuη yε mɔɔ wa kε. Fiee fi ɔ tee fieε cheεη.”

19 Kwεεη wulu tee li Jiso le, “Baa, mi ηεηgɔɔ dεeni le ε we ntomfɔη.

20 Bete taa besεη tɛ shiin be lεki Nyɔ li ηkume wuni, beη Bejuu se kwenji finε le beniin kemi le be ni be lεki li Nyɔ-ɔ nuuη Jerosaleη kwaa.”

21 Jiso tuu li wuu le, “Kwεεη, beη fiee fi ntiiti fini. Mfi bεεɔ wu nε gii nε ni nε lεki li Taa Nyɔ nuuη yε li ηkume wuni mɔɔ nuuη Jerosaleη kε.

22 Ben beniin bε Samaaria lεki li Nyɔ-ɔ nε kii yε

fiee fi ne lēki li fi-i kē, bee Bējuu tē lēki li Nyō-ō, tē kii wi wu tē lēki lu, kifē kinsofu keti nuuṅ li Bējuu li.

²³ Se nuuṅ le, mfi bēēō, wu se bēēō kituṅ wu bēniin bē lēki li Nyō-ō chēēṅ chēēṅ gii be ni be lēki li Taa Nyō li fiana-a bē li chēēṅ li.* Baan ስጋaani bēniin bē Taa Nyō wēki le be ni be lēki li wuu.

²⁴ Nyō nuuṅ Fiana, bēniin bē lēki li yi-i se kēmi le be ni be lēki li yi-i li fiana bē li chēēṅ li.”

²⁵ Kwēēṅ wulu se tee li Jiso le, “Nkiiō le Kinsofu ki Nyō tē kaachē bēē kēē, ki bē teenyi le Krai. Mfi wu ki naa ki bē, ki gii ki naanyē bīē bichu li bee li.”

²⁶ Jiso tee li wuu le, “Mi wu n'yeti li wē-ē wuni ē mi ki.”

²⁷ Nēē li mfi wulu, bōṅ bē Jiso bē kintutu-u tuu karisi be bēē. Bimfimu wondē be le yetō bē kwēēṅ. Se nuuṅ le, wu be wumu ti mēēṅ ki bii kē li wu-u laa, wēki la le, kē laa Jiso yeti bee kwēēṅ wulu kii la le?

²⁸ Kwēēṅ wulu se shē shāṅ ye yi dzōō fe, kaari gēēṅ fē kiton, gēēṅ tee li bēniin li le,

²⁹ “Bē yēēṅ nē ስጋṅ wumu wu bee tee mi fiee fichu fi ntē nsaa mi mfē. Wi wuni nuuṅ bo Kinsofu ki Nyō tē kaachē kilu ni?”

³⁰ Bēniin bo li kiton kilu be bē fē Jiso-o.

³¹ Nuuṅ ē bōṅ bē kintutu-u bē Jiso-o tē shē be lēki Jiso be tiiti li wuu le, “Labai, ji fiee.”

³² Se nuuṅ le, Jiso tē tuu li bee le, “Nkēmōō bīē bījē bi ስጋii ስጋi nē se kii yē bi kē.”

³³ Bōṅ bee bē kintutu-u se ta maa li yi yi bee laa, “Wumu bee shē wu bē bē bīē bījē wu nyē wu ni?”

* **4:23** Bēniin bamu ስጋጽ le mfiee yini nuuṅ Fiana yi Waan, se bamu ስጋጽ le yi nuuṅ mfiee yi wi.

34 Jiso se tee li bee le, “Bije bien nuun le mfe fiee fi wi wu ton mi weki, mɔɔ le mɛɛshi nime chee chichu.

35 Mɔɔ ne tee baa fine le shɛɔ kii nɛɛ, le mfi wu η'weche be nɛɛ ni? Ntee ben le, tsaaki yɛɛŋ lii liwe ne biche ne ηɛŋ si biee yɛri bieɛ li wɛ le be weri.

36 Wi wu wechi kɛmi kinsomfu kee, banchi bi-jine giki li ntɛ wu kimake, wi wu ntɔye bee wi wu η'weche se gii be ni be nɛki li fiee fi mumkpaŋ.

37 Fini tiifi le ηgaŋgaa chini nuun cheɛŋ chi tiiti le, ‘Wumu ti tɔyi, wumu se weri.’

38 Mi ntonɔ ben le ne gɛɛŋ ne ni ne wechi biee bi ne ti mɛɛŋ ki nin kɛ. Beniin bamu tɛ nin, ne se lɛ baa li bujɔŋ bu nime chi bee.”

Beniin be Samaaria ηge gɛɛ shɛn li Jiso-o

39 Beniin be Samaaria ηge li kiton kilu tɛ gɛɛ shɛn li Jiso kii fiee fi kwɛɛŋ wulu tɛ tee li bee le Jiso bee tee fiee fichu li wuu fi tɛ saa wu fɛ.

40 Bɛdɛɛni, fɛ be tɛ be ηɛŋ Jiso, be lɛkɛ le tsi bee be. Se ben, bee be tsi jo faa.

41 Beniin ηge tuu be gɛɛ shɛn li Jiso-o kii tefe chee.

42 Beniin belu se tee li kwɛɛŋ wɛ-ɛ le, “Tɛ gɛɛ baa shɛn li wuu nuun ye kii n'yɔru wa kɛ. Tɛ woo baa be bintoŋ bisɛŋ, tɛ se kɛɛ le wi wuni wɛ Kinsofu ki nshɛ yini cheɛŋ.”

Jiso wɔnche ηwane wi wu nyɔŋa

43 Jo yi faa yilu ka, Jiso dza giingɛ Galilii.

44 Wu kibɛɛ tɛ nuun ɛ wu saa wu tee le be ti guundi ye ntomfɔŋ wu Nyɔ li kwɛɛŋ we-e li kɛ.

45 Le gɛɛŋ fɛsi Galilii, beniin be fe fii wu kife be tɛ ηɛŋ biee bi tɛ fɛ fɛ tsɔnɔ-ɔ Jɛrosalɛŋ kife be tɛ nuun tɛ fɛ tsɔnɔ chilu.

⁴⁶ Jiso tɛ tuu kaari gɛɛŋ Kana wu kimɛ ki Galilii fɛ tɛ fiiki dzɔɔ yi to mbiin fɛɛ. Tɛ nuun ɛ wi wu nyɔŋa wumu tɛ nuun li kitoŋ ki Kapanu-un, ŋwani wu nyun gendi.

⁴⁷ Le wi wu nyɔŋa wulu woo le Jiso bee dza Judiya wu bɛ Galilii, se gɛɛŋ fɛ wu-u, soon bɔ li wuu le bɔɔ bɛ wonchɛ ŋwani, le wɛ lɛ kwe wa.

⁴⁸ Jiso se tee li wuu le, “Fuki fɛ nɛ ŋɛŋ bieɛ bi doonchi bunɔŋa bu Nyɔ-ɔ, bɛ bintɛ wa bi bieɛ siŋ, nɛ tɛ gɛɛ shɛŋ li mi-i kɛ.”

⁴⁹ Wi wu nyɔŋa wulu tee li wuu le, “Baa, bɛ nɛɛ tɛ ni tɛ beki, ŋwanɛŋ ni kwi.”

⁵⁰ Jiso tuu li wuu le, “Ɔ giingɛ, ŋwana gii tɛmi.” Wi wulu tɛ beŋ fieɛ fi Jiso tee li wuu, bieɛ dza giingɛ.

⁵¹ Si tɛ beki lɛ, bee bɔɔŋ bee bɛ nimɛ bike, be tee wuu le ŋwani tɛmɔɔ.

⁵² Se tuu bii li bee mfi wu be bɛchi ntɛɛmɛ. Be se tee li wuu le, “Tuu nuun mfo si jobɛ kika kimumkpan lɛ fɛnshaan li, kinkeŋkɛ kilu chinɛ li wu-u.”

⁵³ Te ŋwan wulu se tuu kimi le ɛ nɛɛ mfi wulu wu Jiso tuu tee li wu-u le, “Nwana gii tɛmi.” Wu mɔɔ yih ye chichi gɛɛ shɛŋ li Jiso-o.

⁵⁴ Fiin fieɛ fi doonchi bunɔŋa bu Jiso-o fi kinga kifɛ fi tɛ fɛ mfi wu tɛ dza Judiya bɛɛ Galilii.

5

Jiso wɔnchɛ wi wu tɛ gɔŋ biya mbaanshɛɛ ntsɔ nyaan

¹ Lejin lɛlu tsɔnɔ chi Bɛjuu lɛ chimu tɛ nuun Jɛrosalɛŋ, Jiso se yɛɛ fɛ.

² Kitoo ki dzoo le kimu të nuun fe be teenyi le jé yi Hiburu le Besaida, ki të nuun li Fween wu Mban wu Nshóon li lichin. E be të gwan biji fe bitinu,

³ beniin be chigoo-on të turi fe ngookwe-e be, binyee, be binkeee maa be ngwe koo be. [Be të shiin be gimi fe be tengi mfi wu dzoo gii naa yi dza yi ni yi seesi.

⁴ Nchindaa wu Taa wumu të shiin beee fe li mfi-i li mfi-i, lii seesi dzoo yilu. Wi wu nkosi wu saa wu le le mfi wu nchindaa wulu seese dzoo yilu, ke mwe gii temi li chigoo chee li maa chi nuun nin le.]*

⁵ Wi wumu të nuun fe e wu goon biya mbaanshee ntso nyaan.

⁶ Le Jiso be fe neen wu, kee le mwe të gimi fe lindeeeri, se bii li wuu laa, “O kengisi le o temi ni?”

⁷ Wi wu të gendi wulu se tuu le, “Baa, nkemi ye wi wu nuun lii mi li dzoo yini li mfi wu yi seesi-i ke. Bee fe nuun mfi wu yi seesi, e ngiingi le nle lu, nuun e wumu saa wu le.”

⁸ Jiso tee li wu-u le, “Dzatse we, dzoo kiga ko, o ni o ngiingi!”

⁹ Mfwaa mumkpan, wi wulu se bieee temi, dzo kiga kee giingi.

Boo yelu të nuun jobe chi beshiinshi.

¹⁰ Bejuu se tee li wi wu be të wanche wee le, “Ben yaa jobe chi beshiinshi chi nchi meen ki ben ke le o too kiga ko ke.”

¹¹ Tuu li bee le, “Wi wu bee wanche mi bee tee le ndzoo kiga ken ni ngiingi.”

¹² Be bii li wuu laa, “E noo wu bee tee li we-e le o dzoo kiga ko o geen?”

* 5:4 Se nuun le feni fe be kee ni nuun ye li binjaati bi fichi bimu li ke.

¹³ Wi wu be bee be wɔnche wulu tɛ kii yɛ mɔɔ wi wu tɛ wɔnche wu kɛ, kifɛ Jiso tɛ dza kituŋ gɛɛŋ lɛ li kintutu ki bɛniin lɛ ki tɛ nuuŋ fɛ.

¹⁴ Le ni nuuŋ lɛjin lɛlu, Jiso se nɛŋ wi wulu fɛ yih yi muntofi-i, tee li wuu le, “Bichɛ ɔ nɛŋ si ɔ tɛmi kituŋ. Kiin ɔ ni tuu ɔ fɛ biee bibifi kɛ. Ɔɔ tuu ɔ fɛ lɛ, kɛ fiee fi gii fi nuuŋ be wɛ gii fi bee fi yaa fini.”

¹⁵ Wi wulu dza gɛɛŋ tee li Bejuu li lɛ ɛ Jiso wu bee wɔnche wu.

¹⁶ Bejuu se bechi be biindi bikaa lɛ Jiso jin, kifɛ tɛ wɔnche wi wulu nuuŋ jobɛ chi bɛshiinshi.

¹⁷ Jiso tee li bee le, “Baa wɛŋ ti nindi mfi kwi, nse nindi nɛɛ tɛ lɛ.”

¹⁸ N'yɔru wuni fɛ Bejuu mɛɛshi be waan dzɛ chichi yi nuuŋ be wo wu, kifɛ tɛ mɛɛŋ ki ba kɛ nchi wuni wu tɛ bondɛ kwaa kɛ. Tɛ teenyi tɛ Nyɔ le Tee, fichini yi yee le nuuŋ yɛɛŋ be Nyɔ.

Bunɔa bu Nyɔ nyɛ li Nwani

¹⁹ Jiso dza tee li bee le, “Ntee beŋ chɛɛŋ chɛɛŋ le mi Nwan, nnuuŋ ntɛ fɛ fiee li bunɔa bu bwe-en kɛ. Nti mfeti nuuŋ fiee fi nɛŋgi Baa wɛŋ feti. Fiee fi Baa wu Nwan feti, ɛ nɛɛ fi fi Nwan nuuŋ fɛ tɛ,

²⁰ kifɛ Baa wu Nwan wulu kɔŋgisi Nwani se doonchi Nwan biee bichu bi wu wu Baa wu Nwan feti. Se gii tuu doonche biee bi yeki bini li wuu, ni feti nɛ nɛŋgi, bimfimu ni bi wondini beŋ.

²¹ Si Baa wu Nwan busi bɛniin li kwe-e nyɛɛ ntɛ li bee lɛ, ɛ lɛ si Nwan nyɛ tɛ ntɛ mɔɔ nuuŋ li noo wu kɔŋgisi le.

²² Li ntawu fe-e nuuŋ le, Baa wu Nwan ti sɛki yɛ wumu kɛ. Wu nyɛɔ nsawu kwikwi nuuŋ li tsan yi Nwani-i,

²³ le beŋiŋ bechu se ni be guundi Nwan nɛ yɛŋ si be guundi Baa we. Ɛ wi guundi yɛ Nwan kɛ, kɛ mwɛ guundi yɛ Baa we wu toŋ wuu kɛ.

²⁴ Ntee beŋ cheŋ cheŋ le wi wu woo jɛ yɛŋ, wu beŋ li wi wu toŋ mi-i, kɛ mwɛ kɛmɔ ntɛ wu kimakɛ. Mwɛ mɛŋ yɛ tuu kɛmi nsa kɛ. Wɛɛ wi boɔ li tsan yi kwe-e kituŋ, wu ɛ li ntɛ-ɛ.

²⁵ Ntee beŋ cheŋ cheŋ le mfi beɛɔ, wu se beɛɔ kituŋ wu beŋiŋ be tɛ kwiye gii be woo jɛ yi Nwanɛ Nyɔ, ke be woo be kɛmɛ ntɛ.

²⁶ Fi se fieɛ ɛ, kife si ntɛ dzɛti li Baa wu Nwa-aŋ, ɛ ɛ si wu nyɛɔ bunɔa li Nwa-aŋ le ntɛ ni dzɛti tɛ nuuŋ li Nwan wulu-u.

²⁷ Wu nyɛɔ tɛ bunɔa li Nwa-aŋ le ni sondini bɛnsa, kife ɛ Nwan wulu wu nuuŋ Nwanɛwi.

²⁸ Kiŋ bimfimu ni bi wondini beŋ li fini kɛ. Mfi beɛɔ wu beŋiŋ bechu be nuuŋ ɛ dzɪŋ gii be woo jɛ ye,

²⁹ be se boche ɛ dzɪŋ yilu-u, be tɛ feti bieɛ bi dzeɛŋ be bo be ɛ li ntɛ wu kimakɛ, beŋiŋ be tɛ feti bieɛ bibifi baa be saa be, be we nsa.

³⁰ Fieɛ nuuŋ yɛ lu fi nuuŋ mfɛ li bunɔa bwe-eŋ kɛ. Nsɛki nsa mbiki si ŋ'wuki, dze yi nsondini le nuuŋ yi tsaan, kife ŋ'wɛki yɛ le ni mfeti nuuŋ fieɛ fi ŋkɔŋgisi kɛ. Mfeti nuuŋ fieɛ fi wi wu toŋ mi kɔŋgisi.

Bieɛ bi doonchi wi wu nuuŋ Jiɔ

³¹ Ɛ nlemi lejiŋ ɛ nsa wɛ-eŋ, kɛ fieɛ fi ntiiti kɔchini-i kɛ.

³² Se nuuŋ le, wi wɛ lu wu lemi ɛ nsa wɛ-eŋ lejiŋ, ŋkii nɛ le fieɛ fi tiiti kii mi nuuŋ cheŋ.

³³ Nɛ tɛ toŋ beŋiŋ ɛ Joŋ li, gɛŋ leŋ lejiŋ ɛ nsa kii cheŋ.

34 Fi nuuḡ yε le ḡkḡḡḡisḡḡ le wiwoḡ ni tiiti wi wu nuuḡ mi kε. Se nuuḡ le, n'yetoḡ ni le nε se kεmε kinsofu.

35 Joḡḡ tε nuuḡ si kin'wofu ki bε toḡ ki duti ki nyεε kin'wofu, nε se kḡḡḡḡi le nε ni nε nuuḡ li kin'wofu kee li, li mfi niḡḡ li, nε nekḡ.

36 Fiee fimu fieε lu fi doonchi wi wu nnuuḡ fi yεki Joḡḡ. Fi nuuḡ le, nimε chi Baa wεḡ nyε le niḡ mεeshi chini, ε bieε bi mfeti bini, bi doonchi le ε Baa wεḡ wu toḡ mi.

37 Baa wεḡ wu toḡ mi ε wu kibεε wu lemi tε le nsa wε-εḡ lεḡḡ. Nε mεεḡ baa saa ki woo kε jε ye kε, nε se mεεḡ baa saa ki ḡεḡ kε tε si nuuḡ kε.

38 Nε kemḡ yε tε jε ye li shén yinε kε, kifε nε mεεḡ baa ki ḡεε kε shén yinε li wi wu wu toḡ kε.

39 Nε tεeti baa Kin'waati ki Nyḡ-ḡ kifε nε beechi le ε le le nε nuuḡ nε kεmε fiee fi ḡii fi fε nε se kεmε ntse wu kimakε. Fiee fi nuuḡ le Kin'waati kini, fi tiiti fieε nuuḡ kii mi.

40 Se nuuḡ le, nε se tuu baa nε fεḡḡi mbε le mi-i le nε kεmε ntse.

41 Nwεki yε mpiaru wu buti li wiwo-ḡḡ kε.

42 Se nuuḡ le ḡkiiḡ beḡ. Nkii nεε le nε kemḡ yε kinḡḡḡḡise ki Nyḡ-ḡ li shén yinε kε.

43 Mi mbεεḡ li bukoḡḡ bu Baa wε-εḡ, nε mεεḡ ki fii mi kε. Bee le bε nuuḡ wi wumu wu bε li bukoḡḡ bwεe li, kε wεε wi wu bee nuuḡ nε fi.

44 Nε ḡii nε ḡεḡḡ nε se beḡ li mi-i, fε nε wεki baa nuuḡ mpiaru wu dzeti fε yi yinε, nε wεkiyε mpiaru wu dzeti fε Nyḡ yi nuuḡ yi kwaa kε.

45 Kiiḡ nε ni nε beechi le ε mi wu ḡḡii naa ntḡche biḡḡe binε bibifi li Baa wε-εḡ li kε. E Mḡḡse wu nε

leeki bufii li wu-u, wu tɔchɔɔ biŋge bini li Baa we-
eŋ.

⁴⁶ Ɛ nɛ tɛ bɛŋ li Mɔɔsɛ chɛɛŋ chɛɛŋ, nɛ se bɛŋ tɛ li
mi-i, kifɛ tɛ tsɛɛ kii mi.

⁴⁷ Se nuuŋ le si nɛ mɛɛŋ mɔɔ ki bɛŋ kɛ li bieɛ bi tɛ
tsɛki kɛ, nɛ gii nɛ geɛŋ nɛ se bɛŋ li fieɛ fi ntiiti?”

6

Jiso nyɛkɛ bɛniinɛ bɛnchuki bɛtiinu

(Maacho 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Lɛjiŋ lɛlu, Jiso dza gɛɛŋ lenchi Libɛ chi Galilii,
gɛɛŋ luwiŋ lɔɔ. Libɛ chini bɛ teenyi chi le chi
Tiberia.

² Kintutu ki bɛniinɛ lɛ banche lɛ wu jin kifɛ be tɛ
ŋɛŋ bieɛ bi doonchi bunɔŋa bwee bi tɛ gii feti li
bɛniinɛ bɛ chigɔŋ si tɛ wɔnchi be.

³ Jiso bee bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u dza be yɛɛ be gɛɛŋ
be shee li ŋkumɛ-ɛ.

⁴ Tɛ nuuŋ li mfi wulu Tsɔnɔ chi Bɛjuu lɛ chi
N'yafuwee tɛ nuuŋ tsɛkɛtsɛkɛ.

⁵ Jiso dza lɔŋ lii, ŋɛŋ si kintutu ki bɛniinɛ lɛ bɛɛ
lɛ wuu, bii li Fili laa, “Tɛ gii tɛ geɛŋ tɛ se go bijɛ le
bɛniinɛ bani ji?”

⁶ Tɛ gii biiti lɛ, mɔnchi Fili bu mɔnchɛ kifɛ wu
kibɛɛ tɛ kii fieɛ fi gii fɛ.

⁷ Fili tuu li wuu le, “Bɛnchuki gii fɛɛ nuuŋ tɛ kɔchɛ
wu bɛ nuuŋ bɛ go bijɛ bi wi mumkpan mumkpan
nuuŋ kemɛ niinɛ kɛ.”*

⁸ Nwani wu kintutu wumu wu bukoon bwee tɛ
nuuŋ le Andolo wu tɛ nuuŋ ŋwaani Simu Pita se tee
li wu-u le,

* **6:7** Kwa wuni lɛ jɛ yi Grik nuuŋ bedanali gii fɛɛ.

9 “Nwan wu nyuŋ wumu wɛ fɛni bɛ tsée yi bibele bitiiɲu bɛ nsúuŋ fiɛtu, se nuuŋ le fini nuuŋ fi ge la bɛ kintutu ki bani bɛniinŋ nge ni?”

10 Jiso se tee le, “Tee yɛɛŋ li bɛniinŋ belu le be shee yɛ fɛkwiinŋ.” Kitɔɔ gii ki nuuŋ fe nge, be tee le be shee yɛ, buninŋ kwaa tɛ nuuŋ si bɛnchuki bɛtiinu.

11 Jiso se fi tsée yi bibele yɛɛ, nyɛ kiyɔɔni li Nyɔ-ɔ, gachɛ li bɛniinŋ bɛ tɛ shee yɛ baa li. Tuu fɛ tɛ lɛ bɛ nsúuŋ yɛɛ. Wi kwikwi tɛ kɛmɛ si mwɛ tɛ kɔŋgisi.

12 Be tɛ ji be fukɛ, tee li bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u le, “Banche yɛɛŋ binke bilu kiinŋ fiee fimu ni la li yee li kɛ.”

13 Bɛdɛɛni, be banche binke bi tsée yi bibele bi bitiiɲu bi tɛ shɛ biɛɛ, bi yiɛ bɛŋkaa yooɲi ntɔɔ bɛfɛ.

14 Le bɛniinŋ belu nɛŋ fiee fi doonchi bunɔŋa bwee fi tɛ fɛ fini, be tee le, “Wi wuni gbɛŋgɔɔ nuuŋ Ntomfɔŋ wu Nyɔ chɛɛŋ wu tɛ nuuŋ le gii bɛ li nshɛ yini wɛ.”

15 Le Jiso nɛŋ le bɛniinŋ belu wɛki baa le be kɔɔ wu bɛ bunɔŋa be kokɛ wu li Mfɔŋ wu bee, cheekiyi kaari miri li nɛkumɛ-ɛ nuuŋ fe wuu mbiinŋ.

Jiso dɛndɛ li dzɔɔ li liwe

(Maacho 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 Le ni nuuŋ lɛ fɛmfo-o, bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u bɔɔ be gɛɛŋ fɛ libɛ-ɛ,

17 be lɛ lɛ nɔŋo-o be bɛchi be lenchi be giinŋi Kapanuŋ. Li mfi wɛɛ, lɛkuuŋ tɛ jin kituŋ Jiso mɛɛŋ ki bɛ kɛ fɛ be tɛ nuuŋ kɛ.

18 Dzɔɔ bɛchi yi dunŋi, kifɛ mfiee yi tɛɛmi tɛ gii yi kɛti.

19 Be tē kundi ስጋ be lenchi, le be ገጽጽ be bo nē si bema bēጽtu kē bēnē, be dza be ስግግ Jiso si denግi li dzጋ li liwe bē li ስጋ-o lichin. Jaan kጋ be.

20 Se nuun le, tē tee li bee le, “Kiin nē ni nē chendi kē. ጸ mi.”

21 Le be woo ጸ, be kጋግግ le be dzጋ wu ጸ ስጋ-o. Le be dza, be taa be ስግግ ጸ ስጋ fesi kitun li ስግግ yi dzጋ li fē be tē ግግግ.

22 Le butuu bo bu woo, bēniin be tē shē li libē luwin baa kimi le ጸ ስጋ mumkpan wu tuu nuun fē, se Jiso ti mēግ ki le ጸ ስጋ-o bē bጋግ bee bē kintutu-u kē, bጋግ bee bē kintutu-u dza be ገጽጽ be bē mbiin.

23 Se nuun le, bēግግ bamu tē dza kimbe ki Tiberia, be lenchi be bē fē kintsii ki bēniin tē ji kibeke ki Taa tē dzጋ nyē kiyጋni li Nyጋጋ kē lichin.

24 Si bēniin belu tē ስግግ le Jiso tē nuun yē fē kē ጸ, kē bጋግ bee bē kintutu-u, be ጸ be bጋ ጸ bēግግ belu, be lenchi be ገጽጽ Kapanun le be ገጽጽ be ግጋግ Jiso.

Jiso nuun bije bi nyē ntse

25 Le be ገጽጽ be ስግግ wu luwin lጋ, be bii li wuu laa, “Labi, ጋ bē fēni mfi wu la?”

26 Jiso tuu li bee le, “Ntee bēግ chēግ chēግ le nē wēki yē mi nuun kii bīe bi doonchi bunጋጋ bwen bi nē ስግግ mfeti kē. Nē wēki mi nuun kifē nē tuu nē ji tsē yi bi bibeke biē nē fukē.

27 Kiin nē ni nē nindi le nē kēግ nuun bijinē bi nuun bi bee kē. Nime yēግ nuun le nē kēግ bijinē bi nuun bi ba bi ni bi nuun lu ገጽጽ bo bu ntse wu kimake-ጸ. Bini nuun bīe bi Nwanēwi gii nyē li be-ግ. ጸ wu, wu Nyጋ yi Baa we ገጽጽ ስkiki we li wuu le fi doonche le wu bēጋ wu.”

28 Be se bii li wuu laa, “Biee bi tè kɛmi le tɛ ni tɛ feti bi se nuuŋ le tɛ feti baa nime chi Nyɔ nuuŋ bi la?”

29 Jiso tuu li bee le, “nime chi Nyɔ chɛɛ chini, nɛ gɛɛ shén li wi wu wu to-on.”

30 Bɛdɛɛni be tuu be bii li wuu laa, “Fiee fi doonchi bunɔŋa bwo fi ɔ nuuŋ ɔ fɛ, le tɛ ŋɛŋ se tɛ tuu tè gɛɛ shén li wɛ-ɛ nuuŋ la? Fiee fi ɔ nuuŋ ɔ fɛ nuuŋ fi la?”

31 Bɛtaa bɛsɛŋ tè ji mana li buka, fi se nuuŋ si bɛ tsɛɛ le, “Tè nyɛ be bijine bi dzɛti liboo be ji.”

32 Le be tee lɛ, Jiso se tuu tee li bee le, “Ntee ben chɛɛŋ chɛɛŋ le tè nuuŋ yɛ Mɔɔsɛ wu tè nyɛ ben bijine bi dzɛti liboo kɛ. Ɛ Baa wɛŋ wu nyɛɛ bijine bi chɛɛŋ bi dzɛti liboo.

33 Nɛ ni nɛ kii le bijine bi Nyɔ-ɔ nuuŋ bi shiiti liboo bi nyɛɛ ntɛ li bɛniin bɛ li nshe yini-i.”

34 Be se tee li wuu le, “Taa, ɔ nyɛɛ bee bijine bini mfi kwi.”

35 Jiso se tee li bee le, “Ɛ mi bijine bilu bi nyɛɛ ntɛ. Wi wu bɛɛ lɛ mi mwɛ mɛɛŋ yɛ woo dzeen kɛ. Wi wu gɛɛ shén li mi-i, ndɔɔŋ we nuuŋ tɛ naa wondɛ kɛ.

36 Se nuuŋ le mi nteeɔ ben le nɛ ŋɛŋ baa mi, nɛ faan ŋgɛɛwu shén li mi-i.

37 Bɛniin bɛchu bɛ Baa wɛŋ nyɛ li mi-i, be gii be ni be bɛɛ lɛ mi-i. Wi wu bɛɛ lɛ mi nuuŋ ntɛ ŋkoon bɛ mwɛ kɛ.

38 Kifɛ mi dza liboo mi mbɛ laanƙwiin. Mɛɛŋ ki mbɛ kɛ le mfɛ nuuŋ fiee fi ŋkɔŋgisi kɛ. Mi mbɛ le mfɛ nuuŋ fiee fi wi wu ton mi Kɔŋgisi

39 Se fiee fi wi wu ton mi kɔŋgisi nuuŋ fini le, kiin ni nɛɛ mɔɔ nuuŋ wi mumƙpaŋ li bɛniin bɛ wu nyɛ li mi-i kɛ, se nuuŋ le ke naa mbuu be li kwe-e li jobɛ

chi kimərise.

⁴⁰ Nε kεε le fiee fi Baa wεη kəŋgisi nuuŋ fini, le wi kwikwi wu ηεη Nwani, wu gεε shén li wu-u, gii kεmε ntse wu kimakε, ηgii nse mbuu mwε tε li kwe-e li jobε chi kimərise.”

⁴¹ Bεjuu se bεchi be ηuŋini kii wu, kife tε tee le, ε wu bijine bi dza liboo bi bε laaŋkwiin.

⁴² Be tε ηuŋini be biiti laa, “Wuni nuuŋ nεε Jiso wu ηwanε Jεε ni? Wu tε kii nεε tee bee ni ni? Fi geen dεeni fi kwenj le wu dza nuuŋ liboo?”

⁴³ Jiso se tuu li bee le, “Kiin nε ni nε ηuŋini ben ben kε.

⁴⁴ Wi nuuŋ tε bε lε mi-i, fuki fε Baa wεη wu ton mi chee mwε le bε nsin kε. Ngii mbuu mwε tε li kwe-e li jobε chi kimərise-ε.

⁴⁵ Bentomfəŋ bε Nyə-ə tε tseε le, ‘Nyə gii yi tifi be bεchu.’ Bεdεeni wi kwikwi wu woo fiee fi Baa wεη tiifi wu kεε, gii bε lε mi-i.

⁴⁶ Ntiiti yε ni le wi wε lu wu saa wu ηεη Baa wεη kε. ε nεε wu wε wu dza fε Nyə-ə kwaa wu saa wu ηεη Baa we.

⁴⁷ Ntee ben chεεŋ chεεŋ le, wi wu ben kεməə ntse wu kimakε kituŋ.

⁴⁸ ε mi bijine bi nyεε ntse li beniin li.

⁴⁹ Bεchaa bεnε tε ji mana libuka, se nuuŋ le be kwiye nεε.

⁵⁰ Bijine bini nuuŋ bi dza liboo bi bε le, ε wi ji bi tε kwi kε.

⁵¹ ε mi wu nuuŋ bijine bi dzeti liboo bi nyεε ntse li beniin li. ε wi ji bijine bini, mwε ba ni nuuŋ lu mfi kwikwi. Se bijine bi ηgii nyε li beniin bε li nshe-ε le be kεmε ntse bini nuuŋ yi yεŋ.”

52 Bejuu se bæchi be waanini be be, be biiti laa, “Wi wuni gii geen se nyε yi yee le tæben se ji le?”

53 Jiso se kween li bee le, “Ntee ben chæen chæen le ε nε mæen ki ji yi yi Nwanεwi kε, η'wonu mṓṓ ṅṅṅ mee nsin, nε tε kεmε ntse li yi yi nεε kε.

54 Wi wu jii nyan yæen wu tuu wu won ṅṅṅ men kεmṓṓ ntse wu kimakε. Ngii naa mbuu wu li kwe-e jobε chi kimεrise,

55 kife nyan yæen gbengi yi nuun nεε bijine, se ṅṅṅ men gbengi me nuun fiee fi wonε.

56 Wi wu ji nyan yæen tuu wundi ṅṅṅ men tsiinṓ li yi yæen ntsiin tε li yi yee li.

57 Baa wεṅ wu ton mi kεmi ntse, nse nkεmi ntse kii Baa wεṅ. Bεdεeni wi wu jii nyan yæen gii kεmε tε ntse kii mi.

58 Bijine bini nuun bi dza liboo bi bæ. Bi nuun ye si bi bæchaa tε ji be tuu be kwiye biεε kε. Wi wu jii bijine bini gii ba ni nuun lu mfi kwi.”

59 Biee bini nuun bi Jiso tε tiiti mfi wu tε tiifi beniin li yih yi nlεkε li Nyṓ-ṓ Kapanuṅ.

Beniin bæ Jiso-o bæ kintutu kinṓṅa-a goṓṅ lijin

60 Le beniin bæ Jiso-o bæ kintutu ṅge woo ntiife wuni ni be tee le, “Wuni n'yṓru tεmṓṓ ṅge! Ε noo wu nuun ben wuni n'yṓru?”

61 Jiso kεε le beniin bee bæ kintutu-u ṅuṅini baa bebe kii n'yṓru wulu, biee bii li bee laa, “Fiee fi mi n'yṓ fini sεεε shén yine ni?”

62 Ε fi nuun lε, nε gii nε geen mfi wu nε ṅεṅ Nwanεwi wu karisi yeki fε tε saa nuun ṅkosi?

63 Fiana yi Nyṓ nuun fiee fi nyεε ntse. Nyan yi bwin kεmi ye fiee fi yi gii kε. Tefe chi mi n'yṓ li be-en nuun Fiana, tuu nuun ntse.

64 Se nuun le ben bamu baa lu be meen ki been tefe chilu ke.” Jiso te yeti ni kife te kii kitun fe mbeechen beniin be meen ki gee ke shen li wu-u ke, kii te wi wu gii kabe wu.

65 Tuu tee li bee le, “E nee fiee fi mbee nsaa mi ntee kitun li be-en le, nuun wi te be li mi-i fuki fe Baa wen nye dze li wu sin ke.”

66 Lejin lelu, beniin bee be kintutu kinona se tuu be goon lijn, be faan ndende be wu.

67 Jiso se dza bii li bon bee be kintutu-u be yoofi ntso befe baa laa, “Ben te ne kongisi le ne geen ni?”

68 Simu Pita tuu li wuu le, “Taa, te giingi le noo li. E we wu kemi n'oru wu nye ntse wu kimake,

69 te ben te tuu te kii le e we wi wu Wuuti wu dza fe Nyɔ we-e.”

70 Jiso tee li bee le, “E nee mi wu ntsaa ben be yoofi ntso befe bani ni? Se nuun le, wumu li be-en linti we kinundi.”

71 Jiso te tiiti le nuun kii Judas wu nwan Simu Iskaliyo. Te nuun li kintutu ki bon bee be yoofi ntso befe baa, se te gii nuun wu, wu te nuun le gii dende kabe Jiso.

7

Jiso yee Jerosalen fe Tsano chi Bigonu-u

1 Lejin lelu Jiso ba tuu dengi nee nuun kimbɛ ki Galili. Te meen ki tuu ke le geen Judiya ke, kife Bejuu te weki le be wo wu.

2 Mfi wu Tsano chi Bejuu le chi be te teenyi le Tsano chi Bigonu-u te bee tseketsɛke.

³ Benywaani Jiso se tee li wuu le, “Dzatse feni o ggeɲ Judiya ke beniɲ bo be kintutu-u se ɲeɲ nime chi o nindi.

⁴ E wi nindi nime weki le beniɲ keɛ wu, te tuu le ni nindi nyimi bu nyime ke. Si o feti bieɛ bini ni, gɛne o doonche yi ya li kweɛɲ li.”

⁵ Benywaani belu te tiiti le kife be te meɛɲ moɔ ki gge ke fibee shɛɲ li wuu ke.

⁶ Jiso se tuu li bee le, “Mfi weɲ meɛɲo saa ki kache ke. Li be-ɛɲ, mfi wune we e wu kache kituɲ.

⁷ Beniɲ be li nshe yini nuuɲ te baane beɲ ke. Se nuuɲ le, be baanini baa mi kife ntiitoɔ li bee le biɲge bi bee bieɛ bibifi.

⁸ Yee yeeɲ fine ne ggeɲ fe Tsɔno-o. Nuuɲ nte n'yeɛ fe ke, kife mfi weɲ meɛɲo saa ki be ke le kache ke.”

⁹ Si te tee le, she fieɛ Galilii.

¹⁰ Se nuuɲ le, mfi wu benywaani te yee fe Tsɔno chil-u, se she yee te fe. Si te yeki le, te meɛɲ ki yee ke le beniɲ ni be ɲiɲgi wu ke, te yee fieɛ nuuɲ le munyiikoɔ li.

¹¹ Te nuuɲ e Bejuu te bechi be weki wu fe Tsɔno chil-u be biiti laa, “Gbɛɲgi nuuɲ feɲ le?”

¹² Beniɲ dza be tuu be tsuundi kii wu nge. Bamu se piɛti le, “E wu wi wu dzeɛɲ.” Bamu kaasi yi le, “Yeɲgi be beniɲ bu yeɲu.”

¹³ Se nuuɲ le wi te nuuɲ ye lu wu tiiti kii wu gbanaa ke, kife be te chendi bikoo bi Bejuu le.

Jiso tifi beniɲ fe tsɔno-o

¹⁴ Le jo yi tsɔno tuu yi gate kintikinti, Jiso se ggeɲ le li yih yi muntofi-i bechi tiifi beniɲ.

¹⁵ Le bikoo bi Bejuu le tuu bi woo be keme chene, be tamaa laa, “Wi wuni geɛɲ wu kii bieɛ

ni, nlaanche wuu saa wu laanche Kinwaati ki Nyɔ-ɔ nsin.”

¹⁶ Jiso se tuu dza tee le, “Ntiife wu ntiifi wuni nuun yɛ wɛn kɛ. Ɛ wu wi wu ton mi.

¹⁷ Ɛ wi wɛki le ni feti nuun fiee fi Nyɔ kɔngisi, mwɛ gii kɛɛ laa ntiife wuni dzɛti nuun fɛ Nyɔ-ɔ, mɔɔ ntiifi li bunga bwen le.

¹⁸ Wi wu yeti li bunga bwee li ti wɛki bukoon bu nɔŋa nuun li yi yee li. Se nuun le, wi wu wɛki bukoon bu nɔŋa nuun bu wi wu ton wu ti nuun wi wu chɛɛn, binsɛɛ se tɛ nuun li yi yee li kɛ.

¹⁹ Mɔɔsɛ tɛ mɛɛn ki nyɛ kɛ bɛnchi li be-en ni? Se nuun le, wi wumu nuun yɛ li be-en linti wu kichi bɛnchi belu kɛ! Nɛ wɛki le nɛ wo mi kii la?”

²⁰ Beniin belu se tuu li wuu le, “Ɔ kɛmɔɔ bɛnchindaa bɛ Kinjundi-i li wɛ-ɛ bwin. Wi wu wɛki le wo wɛ nuun noo?”

²¹ Jiso se tee li bee le, “Ntɛ mfɛ nime chimumkpan, nɛ tɛwa li chi-i.

²² Mɔɔsɛ tɛ nyɛ nchi le nɛ ni nɛ sɛɛti dzoo. Ɛ nchi wuni tɛ butiyɛ mɔɔ li Mɔɔsɛ-ɛ kɛ. Tɛ bo nuun li bɛchaa bɛnɛ. Nɛ se bieɛ nɛ sɛɛti bɔɔn dzoo mɔɔ nuun jobɛ chi bɛshiinshi.

²³ Ɛ bɛ ti sɛɛti wi dzoo jobɛ chi bɛshiinshi kii bɛ ni biifi nchi wu Mɔɔsɛ, nɛ se lochi bɛ mi le ntuu mfɛ wi wu tɛmi jobɛ chi bɛshiinshi ni?

²⁴ Kiin nɛ ni nɛ sɛki nsa nɛ sondini ntawu le lɛnti le nɛ nɛn nsin kɛ. Nɛ sɛki le dze yi tsaan li.”

Beniin mɛnɛ laa Jiso nuun kinsofu ki Nyɔ tɛ kaache le

²⁵ Beniin bɛ Jerosalen bamu se tuu be dza be biiti laa, “Wuni nuun nɛɛ wi wu bɛ wɛki le bɛ wo wɛ ni?”

²⁶ Biche yeen ne neta wuun wu feni, yetoo gbanaa, wi ntusu fiee li wuu nsin. Fi nuun le bikoo bi kwegen le bee bi kee le wi wuni nuun nee Kinsofu ki Nyoo te kaache ni?

²⁷ Se nuun le, te kii baa fe wi wuni dza fe. Mfi wu Kinsofu ki Nyoo te kaache gii ki be nuun wi te naa kee fe ki dza fe kee.”

²⁸ Se nuun le Jiso tuu tifi beniin li yih yi muntofi-i, dzengi lewe nge le, “Ne kii baa mi, ne kii te fe mi dza fe? Se nuun le, meeta ki mbe ke feni li bunga bwe-en ke. Wi wu ton mi nuun wi wu cheen, ne se kii ye wu kee.”

²⁹ Nkii wu kife ne ndza fe wu-u, e wu wu se te ton mi.”

³⁰ Si te yo le, beniin bamu se tuu be weki le be koo wu. Se nuun le, wi te meeta ki ko-on li wuu ke, kife mfi we te meeta ki kache kee.

³¹ Se nuun le, beniin be nge se gee shen li wuu be tuu be biiti laa, “Mfi wu Kinsofu ki Nyoo te kaache naa bee loo, ki gii naa ki fe biee bi doonchi buneta bu Nyoo ye ki bi wi wuni fe kitun bini ni?”

Be ton beniin be nchi-i le be gee be koo Jiso

³² Le Befarasii tuu be woo si kintutu ki beniin le tsuundi kii Jiso, bete muntofi be eta be eta ton beniin be nchi-i le be gee be koo wu.

³³ Le be gee, Jiso se tee le, “Ngii nuun teeben nee li mfi niin li, se ntuu nkaari nto liin fe wi wu te ton mi-i.

³⁴ Ne gii ne she ne goon mi ni, ne te neta mi kee. Fe ngiingi nuun ne te naa be fe kee.”

³⁵ Bejuu yo li yih yi bee laa, “Wi wuni weki le gee nuun fen fe teeben gii te naa te goon wu, te te neta wu

ke? Weki le geeŋ li biton bi beniin beŋen tɛ saange be geeŋ be tsiin le geeŋ ni tiifi beniin be biton bilu ni?

³⁶ Fiee fi tiiti le, 'Ne gii naa ne goon mi ne te neŋ mi ke, moɔ fe ngiinggi nuun ne te naa le ne be fe ke,' tiiti le fi nuun le la?"

Jiso kaache beniin be dzoo yi nyee ntse

³⁷ Te nuun jobe chi Tsano chi kimerise-e chi tɛ nuun jobe chi Tsano-ɔ chilu chi nona, Jiso dza len we dzan lewe nge le, "E ndoon wonde li wi-i, mwe be fe mi-i won fiee.

³⁸ Wi wu gee shen li mi-i mwe gii ni nuun ne si Kinwaati ki Nyoo ki tiiti le, 'Dzoo yi nyee ntse gii naa yi ni yi buti li shen yee li yi beki ni kukukuku.' "

³⁹ Fini nuun fiee fi Jiso tɛ tiiti nuun kii Fiana yi beniin be tɛ gee shen li wuu gii naa be kemɛ. Tɛ nuun li mfi wuni be meen saa ki nyee Fiana yilu li bee ke, kife Jiso tɛ nuun be meen saa ki yeeki ke wu le le li bunona bwee li ke.

Beniin gate kii Jiso

⁴⁰ Beniin woo fiee fi Jiso tɛ tee fini, bamu tee le, "Wi wuni gbengoo nuun Ntomfon wu Nyoo we."

⁴¹ Bamu tee le, "Wuni nuun Kinsofu ki Nyoo tɛ kaache." Se nuun le, bamu bii fibee laa, "Kinsofu ki Nyoo tɛ kaache te kemi le ki bo nuun Galilii ni?

⁴² Moɔ Kinwaati ki Nyoo-ɔ tee nee le Kinsofu kilu gii naa ki bo te nuun le kini ki Mfon Daafi-i, li kiton ki Betelehen, ki nuun kiton ki Daafi-i ni?"

⁴³ Si beniin tɛ tee le, buga se biee bu be le bee lenti kii Jiso.

⁴⁴ Beniin bamu se tuu be weki le be koo wu, bedeeni, wi se ti meen ki kon li wuu ke.

Bikoo bi Bejuu le faan Jiso

⁴⁵ Beniinj be nchi-i baa dza be kaari be to lijinj fe beete muntofi be nɔɔa be nɔɔa mɔɔ Befarasii baa, be se bii li beniinj be nchi-i belu laa, “Ne mɛɛɛ ki be ke be wu ke kii la?”

⁴⁶ Beniinj be nchi-i belu se tuu li bee le, “Wi mɛɛɛɔ saa ke le ni yeti si wi wuni ke.”

⁴⁷ Befarasii bii li bee laa, “Wu gɛɛɛɔ tɛ wu yɛɛɛ mɔɔ be beɲ tɛ ni?”

⁴⁸ Ne ɲɛɲ bikoo bi kwɛɛɛ le, ke Befarasii be gɛɛ shɛɲ li wu ni?

⁴⁹ E kintutu kini kwaa ki kii ye nchi wu Nyɔ-ɔ ke. Bubiɛɛ bwɛɛ fe be fa.”

⁵⁰ Nikodemu wu tɛ nuuɲ wi wu kintutu ki Befarasii, wu tɛ gɛɛɛ jobɛ chimu ɲɛɲ Jiso wɛ tɛ nuuɲ fe. Bii li bee laa,

⁵¹ “Nchi wusɛɲ beɲɔ le be sonde nsa wu wi fuki fe be saa be yike be woo fiee fi wu kween ɲsiɲ ni?”

⁵² Be se bii li wuu laa, “O dza tɛ Galilii ni? Bichɛ le Kinwaati ki Nyɔ-ɔ bujɔɲ ɔ gii ɔ ɲɛɲ le, nuuɲ ntomfɔɲ wu Nyɔ-ɔ wumu tɛ naa bo Galilii ke.”

⁵³* Be dza mumkpaɲ mumkpaɲ be giɲgi li belaa be bee.

8

Be be be kwɛɛɛ wumu le Jiso-o e be kɔɔ wu le jiio bukwɛɛ

¹ Jiso dza yɛɛ fiee nuuɲ li Nkumɛ wu Biti bi Oli-if.

² Butuu bo bu woo, se tuu kaari gɛɛɛ fe yih yi muntofi-i. Beniinj bechu banche li wuu lichinj, se shee fekwiinj tiifi be.

* **7:53** Nɛɛ biɲwaati bi fichi bimu ɲge kemi ye biɲga bi 7:53–8:11 ke.

³ Beniinj be tiifi benchi mɔɔ Befarasii dza be be be kwɛɛɛ wumu ɛ be tɛ kɔɔ wu gimi be nyumɛ wumu. Si be tɛ be be wu lɛ, be leeki wu limfwe,

⁴ be tee li Jiso-o le, “Wi wu ntiife, kwɛɛɛ wuni wɛ ɛ be kɔɔ wu gimi be nyumɛ wumu.

⁵ Lɛ benchi-i, Mɔɔsɛ tɛ tee le wuni kwɛɛɛ be gii be tomɛ wu be ta butomɛ kwi. ɔ tee fio le la?”

⁶ Be tɛ feti lɛ be teeki Jiso bu teekɛ le fiimfɛ be jɛ be se kɛmɛ fiee fi be gii be kɔɔ wu li fi-i. Se nuunj le, Jiso tɛ guumɛ tsɛki fiee fɛkwiinj be kwanj.

⁷ Be ba nɛɛ be lemi fe be fiengisi wu. Se dza lenj we tee li bee le, “ɛ wi nuunj lu li be-enj linti wu kɛmi yɛ bubieɛ kɛ, saa nuunj wi wu ŋkosi wu gii tonj kwɛɛɛ wuni be tɛtɛ.”

⁸ Si Jiso tɛ tee lɛ, tuu kaari guumɛ tsɛki fiee fɛkwiinj be kwanj.

⁹ Le be woo fiee fi Jiso tee, be bechi be saangini mumkpanj mumkpanj mbɛɛchɛ li bɛkaanj li. Be saangɛ, se shɛ nɛɛ kwɛɛɛ wɛ kwaa lemi fe bee Jiso.

¹⁰ Jiso kaari lenj we, bii li kwɛɛɛ wɛ laa, “Kwɛɛɛ, be fɛɛ? Wi mɛɛɛ ki nuunj kɛ lu wu tee le ɔ kɛmi nɛɛ le ɔ kwi kɛ ni?”

¹¹ Se tuu le, “Wi mɛɛɛ ɔ ki nuunj kɛ lu kɛ, Taa.” Jiso bieɛ tee le, “Nuunj ntɛ ntee tɛ le ɔ kɛmi le ɔ kwi kɛ. ɔ giingɛ, bɛdɛɛni kiinj ɔ ni tuu ɔ fɛ bibifi kɛ.”

Jiso nuunj Kin'wofu ki li nshɛ yini-i

¹² Jiso tuu kweenj li beniinj belu-u le, “ɛ mi kin'wofu ki li nshɛ yini-i. Mɔɔ nuunj noo wu biki mi le, nuunj tɛ naa le ni dengi li kijibɛ-ɛ kɛ. Gii ni kɛmi kin'wofu ki nyɛɛ ntɛ li beniinj li.”

¹³ Befarasii se tee li wuu le, “ɔ lemɔɔ lɛ nsa lejinj kii kikoo ko. Fiee fi ɔ tiiti kɔchini yɛ kɛ.”

14 Jiso tuu li bee le, “Məə nuuŋ le nleməə lejin le nsa-a fε kikoo ke-eŋ, kε fīee fi ntiiti kəochini fīεε, kifε ŋkii fε mi ndza fe, ŋkii tε fε ŋgiingi fe. Se nuuŋ le nε kii yε fε mi ndza məə fε ŋgiingi fe kε.

15 Nε seki baa beniiŋ si beniiŋ bε bə. Nti nseki yε fien wi kε.

16 Se nuuŋ le, ε nuuŋ le nsekəə wi, kε nsekəə le dze yi tsaan li, kifε nseki yε mi mbiin kε. Nsekəə tεε Baa wεŋ wu ton mi.

17 Lε kinwaati kinε ki benchi-i, bε tsεε baa le, ε beniiŋ lemi le nsa jin bεfε, kε cheeŋ.

18 Nlemi le nsa jin kii kikoo keŋ, Baa wεŋ wu ton mi lemi tε le nsa wε-eŋ lejin.”

19 Be se bii li wuu laa, “Baa wa nuuŋ feŋ?” Jiso tuu le, “Nε kii yε mi, kε Baa wεŋ kε. Bee le nε ni nε kii mi, bee nε kii tε Baa wεŋ.”

20 Jiso tε tiiti bīee bini ε tε tiifi beniiŋ li yih yi muntofi-i lichin fε kintsii ki bε tε shiin bε nyεε kwa fe li yih yi muntofi-i. Se nuuŋ le, wi ti mεeŋ wu ki kəə kε, kifε mfi we ti mεeŋ ki kəche kε.

Jiso doonche le wu dza liboo

21 Jiso tuu tee li bee le, “Ŋgiingəə, nε gii nε she nε gəəŋ mi nε kwiye li bibifi binε-ε. Fε ŋgiingi fe, nuuŋ nε tε bε fe kε.”

22 Bejuu se bii laa, “Gii wo yi yee ni, se tiiti le fε giingi nuuŋ tεeben tε tε bε fe kε?”

23 Jiso tee li bee le, “Nε dza laankwiiŋ, mi dza fien liboo. Nε nuuŋ beniiŋ bε li kwεeŋ wuni-i. Nnuuŋ yε wi wu li kwεeŋ wuni-i kε.

24 Mi nteeə beŋ le nε gii nε kwiye li bibifi binε-ε linti. Nε kεε le nε gii nε kwiye li bibifi binε-ε fε nε mεeŋ ki beŋ kε le ε mi wulu kε.”

²⁵ Be se bii li wuu laa, “E wε noo?” Jiso tuu le, “Nnuun wi wu ntuu tiiti kii wu li be-en fε mbεεche wε.

²⁶ Nkɛmɔɔ bieɛ nge bi nuuŋ ntee kii beŋ mɔɔ bieɛ nge bi nuuŋ nsaa beŋ lu. Se nuuŋ le, nnuuŋ ntɛ mfɛ lɛ kɛ, wi wu toŋ mi, nuuŋ wi wu chɛɛŋ. Fieɛ fi ntiiti li nshe yini-i nuuŋ fi mi ŋ'woo li wuu.”

²⁷ Si tē tee lε, be ti mεεŋ ki kεε kε le tiiti li bee nuuŋ
kii Baa we kε.

²⁸ Nεε lε, jiso se tee li bee le, “Mfi wu nε shiηε
Nwanεwi liwe, nε se kεε le ε mi wulu, mɔɔ le mfi
yε fiee fimu li bunɔa bwe-enj kε, le ntiiti ni nuuj si
Baa wεη tifi mi.

²⁹ Wi wu tonj mi we be mi. Mεεηο ki chinε ke mi
le ni nuuη mi mbiin ke, kife nti mfeti biee mfi kwi
nuuη bi dzeen fe wu-u.”

³⁰ Si jiso tè tee biee bini ni, beniin nge gee shén li wu-u.

Chεεη busi bεniιη li bumfa-a

³¹ Jiso se tee nuuŋ li Bejuu be tē gεε shén li wuu le, “E ne ba ne lemi li jε ye-εŋ, ne ni ne nuuŋ beŋniŋ beŋ be cheεŋ be kintutu-u,

³²ne gii ne kee cheen, cheen wulu wu se fe ne bo li bumfa-a.”

³³ Be tuu li wuu le, “Te nuuŋ kini ki Abraha-aŋ, te ti mɛɛŋ baa mɔɔ saa ki nuuŋ kɛ bɛmfa li tsan yi wumu-u kɛ. Fi geen fi ɔ tuu tiiti le tɛ gii tɛ bo li bumfa-a?”

³⁴Jiso tuu li bee le, “Ntiitao ben chεεη chεεη le wi kwikwi wu feti bibifi nuun mfwa wu bibifi.

³⁵ Mfwa nuun tɛ ba le ni nuun ɲwane yih yi nuun lu mfi kwi kɛ. Ɛ ɲwane yih kwaa wu ti bɛɛ ba ɲwane yih mfi kwi.

³⁶ Bēdēēni, ε Nwan buu ben li bumfa-a, kē nē gbēēn baa nē bo li buu chēēn.

³⁷ Nkiiō nēē le nē nuun kini ki Abraha-an, se nuun le, nē wēki baa nēē le nē wo mi kifē jē yēn kēmi yē kintsii li yi yinē-ε kē.

³⁸ Ntiitōō nuun fīee fi ngingi li Baa wē-ēn, nē se feti finē tē nuun fīee fi nē woo li chaa wunē-ε.”

³⁹ Be se tuu li wuu le, “Baa wusen nuun Abrahan.” Jiso tee li bee le, “ε nē tē nuun bōōn bē Abraha-an, kē bee nuun nē feti fīee fi Abrahan tē feti.

⁴⁰ Nnuun wi wu teeō ben chēēn wu mi n'woo li Nyō-ō. Se nuun le, nē se wēki baa le nē wo mi dēēni, fini nuun yē fīee fi Abrahan tē feti kē.

⁴¹ Nē feti baa nuun fīee fi baa wunē feti.” Be tee li wuu le, “Tē nuun yē bōōn bē bē biē kwiin kē. Tē kēmi Baa wusen mumkpan, wu nuun Nyō.”

⁴² Jiso tee li bee le, “ε Nyō bee yi nuun baa wunē, bee nē kōngisi mi, kifē mi ndza nuun fē Nyō-ō mi nse mbē. Mēēnō ki mbē kē fēni li bunḡa bwe-ēn kē. ε yi yi ton mi.

⁴³ Fi geen fi nē mēēn ki woo kē fīee fi ntiiti kē? Fi fīēē nēē kifē nē kōngisi yē le nē woo jē yēn kē ni?

⁴⁴ Nē nuun bōōn bē chaa wunē wu Kinkundi-i, fīee fi nē kōngisi nuun le nē fē fīee fi chaa wunē wēki. Tē nuun wi wu woyi beniin fē mbēēchē. Kēmi yē fīee fi fēfē bē chēēn kē, kifē chēēn nuun yē li wuu kē dududu. Mfi wu yēngi binseē tiiti nēē si kinḡe kee ti nuun, kifē ti nuun wi wu binseē tuu nuun tē binseē.

⁴⁵ Se nuun le, ntiitōō fien nuun chēēn, fīēē fīee fi nē mēēn baa ki ben kē mi kē.

⁴⁶ ε noo li be-ēn linti wu nuun doonche bibifi bi

mi mfē? Si fīee fi ntiiti li be-en nuuṅ chēen, fi ge la fi nē mēen ki beṅ kē mi kē?

⁴⁷ Wi wu nuuṅ wi wu Nyṵ ti wuki jē yi Nyṵ. Fīee fi nē ti wuki yē jē yi Nyṵ nuuṅ kifē nē nuuṅ yē bēniin bē Nyṵ-ṵ kē.”

Jiso tē saa nuuṅ lu Abrahan se naa nuuṅ lu

⁴⁸ Bējuu se tee li Jiso le, “Tē bee tē mēen ki tee kē chēen le ṵ nuuṅ wi wu Samaaria bṵṵṅ bē Kinkundi-i se nuuṅ li wē-ē ni?”

⁴⁹ Jiso tuu li bee le, “Nchindaa wu Kinkundi nuuṅ yē li mi-i kē. Nguundi fierṅ nuuṅ Baa wēṅ, bēdēeni nē se guundi yē mi kē.

⁵⁰ Fi nuuṅ yē le ṅ'wēkṵṵ bukoṅ bu nṵṅa li yi yēṅ. Wi wē lu mumkpaṅ wu wēki bu, ē wu wu sondini bēnsa.

⁵¹ Ntiitṵṵ beṅ chēen chēen le ē wi wuki jē yēen, tē naa woo kintsi ki kwe-e kē.”

⁵² Bējuu tee li wuu le, “Tē kēē baa dēeni le bṵṵṅ bē Kinkundi-i baa li wē-ē. Abrahan tē kwi, bēntomfṵṅ bē Nyṵ-ṵ kwiye tē, ṵ se kwēṅgi le wi wu wuki jē ya, tē naa woo kintsi ki kwe-e kē.

⁵³ ር yēki taa wuseṅ wu Abrahan wu tē kwi, ṵ yēki bēntomfṵṅ bē Nyṵ-ṵ bē tē kwiye tē ni? ር gbēṅgi ṵ beechi le ṵ nuuṅ la?”

⁵⁴ Jiso tuu le, “E ntsakisi yi yēen, kē fi fīē nuuṅ yee. E Baa wēṅ wu tsakisi mi, se nuuṅ wu wu nē kwēṅgi le ē wu Nyṵ-ṵ yinē.

⁵⁵ Se nuuṅ le, nē kii yē yi kē. E nēē mi kwaa wu ṅkii yi. E mi ndza mi ntee le ṅkii yē yi kē, kē mi wē nuuṅ wi wu binseē si beṅ. Se nuuṅ le, si fi nuuṅ ni, ṅkii yi, ṅ'wuki jē ye.

⁵⁶ Baa wunē wu Abrahan tē nēki le gii ṅēṅ jo yēṅ. Tē ṅēṅ, se nēēte.”

⁵⁷ Bɛjuu se dzakɛ be bɛchi be tiiti le, “Ɔ mɛɛŋɔ ki bo kɛ biya mbaanshiŋ kɛ, ɔ se tiiti le ɔ tɛ ŋɛŋ Abrahaŋ ni?”

⁵⁸ Jiso tuu li bee le, “Ntee beŋ chɛɛŋ chɛɛŋ le, fɛ Abrahaŋ tɛ nuuŋ, nnuuŋ.”*

⁵⁹ Le be woo lɛ, be se kwachɛ ta le be tomɛ Jiso lu. Jiso wɛŋ bo li yih yi muntofi-i.

9

Jiso gwiye lii yi wi wu be tɛ biɛ mwe bo kinyɛɛ

¹ Le Jiso tuu dza ni deŋgi, ŋɛŋ nyuu wumu ɛ be tɛ biɛ wu nuuŋ kinyɛɛ.

² Bɔɔŋ bee be kintutu-u bii li wuu laa, “Labai, ɛ noo wu tɛ fɛ bubieɛ wi wuni se nuuŋ kinyɛɛ? Ɛ wu wu tɛ fɛ, mɔɔ tee bee ni le?”

³ Jiso se tuu li bee le, “Fi nuuŋ ye le wi wuni tɛ fɛ bubieɛ kɛ ni bee tee kɛ. Be tɛ biɛ wu lɛ le nime chi Nyɔ-ɔ doonche yi yi chi li wuu bwiŋ.

⁴ Tɛɛbeŋ kɛmi le tɛ niŋ nime chi wi wu ton mi mɛɛŋ fenshaaŋ. Kijibe bɛɛ kɛɛ nuuŋ mfi wu wi nuuŋ tɛ niŋ fiee kɛ.

⁵ Ngɛnu mbochu mɔɔ nuuŋ li mfi wu la le si nuuŋ si li nshe yini-i, ɛ mi kin'wofu ki li nshe yini-i.”

⁶ Si Jiso tɛ yɔ n'yɔru wuni ni, kwiye budii fekwiin, tɔ be nshe kuse wi wulu li lii,

⁷ se tee li wuu le, “Gɛnɛ ɔ tsootɛ lɛ Kindundu ki Silon.” (Bukoon bu Silon nuuŋ le, “Bɛ ton.”) Se gɛɛŋ tsootɛ, kaarisi bɛɛ ŋiŋgi bieɛ kituŋ.

⁸ Beniin be tɛ tsiin li wuu lichin mɔɔ beniin be tɛ shiin be ŋiŋgi wu si wi wu munlɛɛkɔɔ be tɛ tamaa

* **8:58** Bukoon bu nuuŋ le, “Nnuuŋ,” buni nuuŋ bukoon bu Nyɔ tɛ tee li Mɔɔsɛ-ɛ le ɛ bu yi-i. Biche: Mbochu 3:14.

laa, “Wuni nuun nɛɛ wi wu tuu shiin shiiti lɛki bieɛ wɛ nɛɛ ni?”

⁹ Bamu tɛ tiiti le, “Ɛ wu.” Bamu le, “Aay, bosinɔɔ bu bosinɛ.” Wi wulu kibɛɛ se tee le, “Ɛ mi wulu.”

¹⁰ Se nuun le, be se bii li wu laa, “Lii ya se geen yi gwiye?”

¹¹ Tuu le, “Wi wu bɛ teenyi le Jiso bee wu tɔ nshɛ wu kuse mi li lii li, wu tee li mi-i le, ngɛɛn ntsootɛ lɛ dzɔɔ yi Silo-on. Mi nse ngɛɛn mi ntsootɛ, lii yɛɛn se gwiye.”

¹² Be bii li wuu laa, “Nuun fɛn?” Se tuu le, “Nkii ye kɛ.”

Buga bɛ lɛ Bɛfarasii lenti kii Jiso

¹³ Be tɛ dza be dzɔ wi wu tɛ shiin nuun kinyɛɛ wɛ, be geen bɛ wu fɛ Bɛfarasii.

¹⁴ Jiso tɛ tɔ nshɛ tuu gwiye lii yi wi wɛ nuun jobɛ chi beshiinshi.

¹⁵ Bɛfarasii baa tuu be bii li wi wulu-u si fi bee fi ka lii yee se gwiye. Se tee li bee le, “Bee kuse lii yɛn bɛ nshɛ, mi ngɛɛn mi ntsootɛ mi nse mbɛchi njingi bieɛ.”

¹⁶ Bɛfarasii bamu tee le, “Wi wuni mɛɛnɔ ki dza kɛ fɛ Nyɔɔ kɛ, kifɛ nindɔɔ jobɛ chi beshiinshi.” Bamu tee fibee le, “Ɛ nuun le wi feti bieɛ bibifi, geen se ni feti nwaani bieɛ bi doonchi bunɔɔa bu Nyɔɔ bini?” Buga se bɛ lɛ bee lenti.

¹⁷ Be tuu be kaari be bii li wi wɛ laa, “Ɔ tee fio le la kii wi wulu si bee gwiye lii ya lɛ?” Tuu le, “Wi wulu nuun ntomfɔn wu Nyɔɔ.”

¹⁸ Bɛjuu ti mɛɛn ki ben kɛ le wi wulu tɛ shiin nuun kinyɛɛ bɛ se gwiye lii yee kɛ, be dɛndɛ be teen ni bee tee, be bɛ.

¹⁹ Be se bii li bee laa, “Wuni nuun nɛɛ ɲwanɛ nɛ wu nɛ kwenɣi le nɛ tɛ biɛ wu bo kinyɛɛ wɛ ni? Fi geen se tuu ɲiŋgi bieɛ dɛɛni?”

²⁰ Ni bee tee tuu le, “Tɛ kii baa bujɔŋ le wuni nuuŋ nwanɛ sɛŋ wu tɛ tɛ biɛ nuuŋ kinyɛɛ wɛ.

²¹ Se nuuŋ le, si fi dændε se ɲiŋgi bieε dɛɛni, tɛ kii yε kɛ. Tɛ kii yε tɛ wi wu gwiye lii yee kɛ. Bii yeεŋ nuuŋ li wuu. Wε wi wu kaan, nuuŋ tee bε kimfime kee.”

²² Ni bee tee tē tee le kɛ be tɛ chendi Bejuu, fi se nuuŋ le Bejuu tē kɔɔ be gɛ le ɛ wi mɔŋ wu tee be kimfime kee le Jiso nuuŋ Kinsofu ki Nyɔ tē kaache, be koon be mwe li yih yibe yi leke li Nyɔ-ɔ.

²³ Fiεε fiee fi ni bee tee tε tiiti le, ε wu wi wu kaan,
le be bii nuun li wuu.

²⁴ Li kinga kife-ε, be tuu be teen wi wu tɛ saa nuuŋ kinyεε wε, be tee li wuu le, “Tee chεεŋ wa, n'yɔɔnche gεεŋ li Nyɔ-ɔ, tɛ kii baa fisεŋ le wi wuni nuuŋ wi wu feti bibifi.”

²⁵ ʔuu le, “Dɛɛŋ feti bibifi lee, ŋkii yɛ kɛ. Fiee fi ŋkii fimumkpaŋ nuuŋ le ntuu nshiŋŋ nnuuŋ kinyɛɛ, dɛɛni ŋŋiŋɔɔ biee.”

²⁶ Be se tuu be bii li wuu laa, “E la fi bee fe be we?
Be fe nin wu se gwiye lii ya?”

²⁷ Tuu li bee le, “Mbee nsaa mi ntee li be-en, ne mɛɛŋ ki kɔŋgi kɛ le ne woo kɛ. Ne tuu wɛki le ne woo nuuŋ la? Ne wɛki le ne nuuŋ tɛ bɛniŋ bee bɛ kintutu-u ni?”

²⁸ Be gaashε wu bugaashε be tiiti le, “E wε wi we wu kintutu. Tε nuun fiseη beniin bε kintutu ki Mɔɔsε-ε.

²⁹ Tε kii Mɔɔsε nuuŋ wi wu Nyɔ tɛ shiɪŋ yi tiiti
biee bε wu. Se nuuŋ le, wi wuni, tɛ kii yε fε wu bo

fe ke.”

³⁰ Wi wulu tuu le, “Hebee, fiin flee fi tɛɛmi! Nɛ kwenɔgi le nɛ kii yɛ fɛ wi wuni bo fe ke ni? Se nuun le wu gwiyaɔ lii yɛɛɲ.

³¹ Nɛ ni kii le Nyɔ ti wuki yɛ nleke wu wi wu feti bibifi ke. Se nuun le, ɛ wi guundi li Nyɔ-ɔ feti biee bi yi kɔŋgisi, ke Nyɔ gii ni yi wuki nleke li Nyɔ-ɔ we.

³² Si nshɛ yini tɛ bechi bɛ mɛɛɲ baa saa ki woo ke le wi gwiyaɔ lii yi wi wu bɛ tɛ bie mwɛ nuun kinyɛɛ ke.

³³ Bee le wi wuni ni mɛɛɲ ki bo fɛ Nyɔ-ɔ ke, wu kɛmi yɛ bunɔa bu fɛɛɛ flee ke.”

³⁴ Be tuu li wuu le, wɛ wu bɛ tɛ bie li bibifi linti dududu, ɔ se wɛkɔɔ le ɔ tifi bee ni? Si be tɛ tee lɛ, be koon wu lɛ bee lɛnti.

Kinyɛɛ lɛ dze yi Nyɔ-ɔ

³⁵ Jiso woo le be koon baa bɛ wi wulu lɛ bee lɛnti, gwenɛ gɔɔɲ nɛɲ wu, bii li wuu laa, “Ɔ gɛɛɔ shɛɲ li Nwanɛwi-i ni?”

³⁶ Se tuu le, “Wi wulu nuun noo baa wɛɲ? Tee nɛɛ mi, nse nɔɛɛ shɛɲ yɛɛɲ li wuu.”

³⁷ Jiso tee li wuu le, “Ɔ nɛɲɔɔ wu kituɲ. ɛ wu wɔɔ yeti nɛɛ wu dɛɛni.”

³⁸ Wi wulu se biee tee le, “Taa, mi nɔɛɛɔ.” Le tee lɛ, se toɲ nún wu limfwe boɲ wu.

³⁹ Jiso se tee le, “Mi mbɛɛɔ li nshɛ yini le bɛ saa bɛniɲ, le bɛniɲ bɛ nɲɔgi yɛ biee ke, nɛɲ biee, bɛniɲ bɛ nɲɔgi biee, to binyɛɛ.”

⁴⁰ Le Jiso kween lɛ, Bɛfarasii bɛ tɛ nuun li wuu lichin woo, be se bii li wuu laa, “Tɛ nuun tɛ binyɛɛ ni?”

⁴¹ Jiso tee li bee le, “Bee nuun le nɛ nyɛɛ, bee nuun tsan yinɛ yi nuun waan li bibifi. Se nuun le

si nɛ kwenɟi dɛɛni le nɛ ɲɲɟi baa bieee, bibifi bine
gii bi ba bɛ beɲ.”

10

Jiso nuun kinɲiiche nshóŋ ki dzeen

¹ “Ntee beɲ chɛɛɲ chɛɛɲ le, ɛ wi lii le mbaɲ wu
nshóŋ li, wu nle le fween wu mbaɲ nsɲ, wu tuu
wu beɲ nuun li mbaɲ wu se le, kɛ mwɛ wɛ wih,
tuu nuun wi wu lɔchi bieee le bunɟa-a.

² Se nuun le wi wu nuun le kiichi nshóŋ ti bɛɛ lii
fieɛ nuun le fween wu mba-aɲ.

³ Wɛɛ wi nuun ɛ wi wu kiichi fween wu mbaɲ
wulu bɛɛ gwiyi mbaɲ wulu li wuu, se le teen
nshóŋ yi nuun yee li bukoon li, yi woo jɛ ye, se dzo
yi bo bɛ yí.

⁴ Mfi wuu buu nshóŋ yee chichi lekuun, se giɲɲi
limfwe teenyi nshóŋ yilu yí biki wu, kifɛ yí kii jɛ
ye.

⁵ Bɛɛ ɛ nuun wi wu gwe, yi tɛ bieee wu kɛ. Yi kiifi
wu, kifɛ yí kii yɛ jɛ yí wi wulu kɛ.”

⁶ Le Jiso wa ɲɲaɲɲa chini li bee ni, be tɛ mɛɛɲ ki
kɛɛ kɛ fieɛ fi tiiti li bee le ɲɲaɲɲa chilu kɛ.

⁷ Se nuun le, Jiso se tɛ tuu tee li bee le, “Ntee beɲ
chɛɛɲ chɛɛɲ le, ɛ mi wu nuun fween wu mbaɲ wu
nshóŋ kɛti le.

⁸ Beniɲ bechu bɛ tɛ saa be bɛ mi limfwe nuun
bɛyi mɔɔ beniɲ bɛ lɔchi bieee le bunɟa-a. Se nuun
le, nshóŋ tɛ mɛɛɲ ki yikɛ fieɛ fi be tɛ tiiti kɛ.

⁹ ɛ mi fween wu mbaɲ. ɛ wi ka li mi-i, mwɛ se
le, kɛ gii kɛmɛ kinsofu. Mwɛ gii ni nuun si nshóŋ
yi ti buti yi gɛɛɲ yi ji bieee, yi kaari yi to leɲɲ yi le le
mba-aɲ.

¹⁰ Wih ti bēē nuuṇ le yi, le wo, mǝ le biifi biee. Mi mbēē fiēṇ le bēniṇ kēme nuuṇ ntse, ntse wu gbēēṇ wu yiē ṇge.

¹¹ E mi kiṇkiiche ki nshóṇ le ki dzeēṇ. Kiṇkiiche ki nshóṇ le ki dzeēṇ ti nyēē ntse wu ki le ki kwi kii nshóṇ yí ki.

¹² Wi wu bē dzǝ si wi wu nime, wu nuuṇ yē kiṇkiiche ki nshóṇ le kē, wu nshóṇ nuuṇ yē yee kē, bēē e wu ṇēṇ mbǝṇku bēē, tuu chine li nshóṇ yilu kifi, mbǝṇku she kǝ nshóṇ yimi, yimi se saangē.

¹³ Ti kiifi kifē bē dzǝ baa wu bu dzǝtsu si wi wu nime, mēēṇ ki kwi kē fiee fē nshóṇ yilu-u kē.

¹⁴ E mi kiṇkiiche ki nshóṇ le ki dzeēṇ. Se nuuṇ le, ṇkii nshóṇ yi nuuṇ yēṇ, nshóṇ yēṇ se kii tē mi,

¹⁵ Nēē si Taa kii mi, nse ṇkii tē Taa, mi nyēō ntse wēṇ le ṇkwi kii nshóṇ yēṇ.

¹⁶ Ṇkēmǝ nshóṇ yimi yi nuuṇ yē li kintutu kini-i kē. Nse ṇkēmǝ le mbē bē yi tē, yi ni yi wuki jē yēṇ, kintutu ki nshóṇ le to kimumkpaṇ se kiṇkiiche ki nshóṇ le ni ki nuuṇ kimumkpaṇ.

¹⁷ Mi nyēō ntse wēṇ le ṇkwi, le nuuṇ nēē ṇkaari mfi ntse wēṇ lejij. Fini nuuṇ fiee fi Baa wēṇ kǝṇgisi mi.

¹⁸ Wi nuuṇ yē lu wu dzeti ntse wēṇ kē. E mi wu nyē ntse wēṇ li ṇkǝṇgise wē-ēṇ. Ṇkēmǝ buṇga le nyē ntse wēṇ le ṇkwi, ṇkēmi buṇga le ṇkaari mfi ntse wēṇ lejij. Fiij fiee fi Baa wēṇ tee le mfe.”

¹⁹ Le Jiso tee biee bini ni, buga se ka bu bē li Bējuu li linti.

²⁰ Be bē ṇge se tuu be tiiti le, “Kēmǝ bēnchindaa bē kiṇkundi-i, jetǝ. Nē yiki la li wu-u?”

²¹ Se nuuṇ le bamu se tiiti le, “Ṇwaani chini tefe nuuṇ yē chi wi wu kēmi bǝṇ bē kiṇkundi-i kē. Nchindaa wu kiṇkundi nuuṇ gwiye lii yi kinyēē ni?”

Jiso doonche le nuuŋ Nywanɛ Nyɔ

22 Tɛ nuuŋ mfi wu Tsɔnɔ chimu chi nuuŋ le be kimi si be tɛ kaari be gwiye yih yi muntofi Jɛrosalɛŋ*

23 Jiso gɛɛŋ kanyi fɛ yih yi muntofi-i, fɛ kiji ki Salimu-u. Mfi wɛɛ tɛ nuuŋ mfi wu fokpɔŋ.

24 Bɛjuu dza be kɛnɛ wu lɛnti, be bii li wuu laa, “Ɔ gii ɔ gɛɛ bee tɛ ba li mɛɲine ni nsiin gɛɛŋ bo bun? Ɛ nuuŋ wɛ ɔ nuuŋ Kinsofu ki Nyɔ tɛ kaache, ɔ tee bee waan.”

25 Jiso se tuu li bee le, “Mi nteeɔ bɛŋ, nɛ mɛɛŋ ki bɛŋ kɛ. Niŋ yi nindi li bukoon bu Baa wɛŋ doonchi wi wu nuuŋ mi.

26 Se nuuŋ le, nɛ nuuŋ tɛ bɛŋ kɛ, kifɛ nɛ nuuŋ yɛ li kintutu kɛŋ ki nshɔɔŋ lɛ kɛ.

27 Nshɔɔŋ yɛŋ ti wuki jɛ yɛŋ. Nkii yi, yi se biki mi,

28 nyɛɛ ntse wu kimakɛ li yi. Yi nuuŋ tɛ naa layɛ kɛ. Wi nuuŋ yɛ lu wu nuuŋ naa lɔ yɪ li tsan yɛŋ kɛ.

29 Baa wɛŋ wu nyɛ nshɔɔŋ yilu li mi-i yɛkɔɔ wi kwi, wi nuuŋ yɛ lu, wu nuuŋ lɔ yi li tsan yee li kɛ.

30 Tɛɛ Baa wɛŋ tɛ baa fiee fimumkpaŋ.”

31 Bɛjuu ka be kwachɛ ta le be tomɛ wu lu.

32 Jiso se bii li bee laa, “Nɛ ɲɛŋ baa nime chi dzeen ɲge chi Baa wɛŋ tee le ni mfeɪ. Ɛ kii chi la chi nɛ wɛki le nɛ tomɛ mi kii chi?”

33 Be se tuu li wuu le, “Tɛ tomi yɛ wɛ nuuŋ kii nime chi dzeen chi ɔ fɛ kɛ. Tɛ tomi baa wɛ nuuŋ kifɛ ɔ bifisɔɔ bukoon bu Nyɔ-ɔ. Ɛ wɛ wiwon, ɔ se tuu ɔ kwɛŋgi le ɔ nuuŋ Nyɔ.”

* **10:22** Tsɔnɔ chini tɛ nuuŋ le bɛ kimi si be tɛ tsootɛ yih yi muntofi kifɛ wi wumu wu tɛ nuuŋ yɛ wi wu bɛjuu kɛ tɛ sɛɛ dziin lu.

³⁴ Jiso tuu li bee le, “Mɔɔ bɛ tsɛɛ baa lɛ Kinwaati kinɛ ki bɛnchi-i, Nyɔ tiiti le, ‘Mi ntee nɛɛ le ɛ bɛn bɛnyɔ ni’?”

³⁵ Nyɔ teenyi bɛniin bɛlu le bɛnyɔ, ɛ be bɛlu bɛ jɛ ye tɛ bɛɛ li bee, tɛ kii baa le fiee fi nuun lɛ Kinwaati ki Nyɔ nuun tɛ fiiki kɛ.

³⁶ Si fi nuun ni, ɛ kii la fi nɛ tiiti li wi wu Tee tsaa wu wu toŋ li kwɛɛn wuni le bifisɔɔ bukoon bu Nyɔ-ɔ, kifɛ wu tee kwaa le ɛ wu Nwanɛ Nyɔ?

³⁷ Ɛ mfeti yɛ nuun nin yi Baa wɛn kɛ, kiin nɛ ni bɛn li mi-i kɛ.

³⁸ Se nuun le, ɛ mfeti nuun yɪ, ɛ nɛ mɛɛn ki bɛn kɛ li mi-i kɛ, nɛ bɛn li yi-i, nɛ bɔsɛyi nɛ kɛɛ le Baa wɛn nuun li mi-i, nuun tɛ li wu-u.”

³⁹ Bɛjuu tuu be wɛki le be kɔɔ wu, bɛdɛɛni se dime li tsan yi bee.

⁴⁰ Jiso tuu gɛɛn lenchi to Dzɔɔ yi Joodaan luwin fɛ Joŋ tɛ saa lisi bɛniin li dzɔɔ, se nuun fe.

⁴¹ Bɛniin nge bɛɛ be nɛŋgi wu. Be dza be tee le, “Joŋ tɛ mɛɛn ki fɛ kɛ fiee fimu fi doonchi bunɔŋa bu Nyɔ-ɔ kɛ. Se nuun le fiee fichu fi tɛ yeti kii wi wuni nuun nɛɛ chɛɛn.”

⁴² Bɛdɛɛni, bɛniin nge se gɛɛ shɛn li Jiso-o fe.

11

Sinɛ Jiso wu Lasɔɔ kwi

¹ Wumu wu bukoon bwɛɛ tɛ nuun le Lasɔɔ tɛ dza gendi. Tɛ nuun wi wu kitoŋ ki Bɛtani, tsiin fe bee dzɛmi yee yi tɛ nuun Maariya bee Maata.

² Maariya wuni wu nwaani wu Lasɔɔ tɛ gendi, ɛ wu wu tɛ fwa bikaa bi Taa lɛ bɛ mɛɛn mɛ sɛɛndi ni shuunŋ, wɔɔyɛ bɛ yi ye yi lifa.

³ Si tē gendi lē, dzēmi yee yilu bīee yi tuumi nton li Jiso-o lē, “Taa, wi wuō ti kōngisi wē gendō.”

⁴ Le Jiso woo nton wulu, tee lē, “Chigōn chini nuun yē chi kwe-e kē. Chi chēē lē chi doonche bunōṇa bu nuun bu Nyō-ō, kē Nwanē Nyō se naa kēmē bukoon bu nōṇa kii chi.”

⁵ Jiso tē kōngisi Maata bee ṇwaani wu Maariya mōō Lasōrō nge.

⁶ Se nuun lē, mfi wu tē woo lē Lasōrō gendō, tuu tsi fē tē nuun fēē jo faa.

⁷ Lējin lēlu, tee li bōon bee bē kintutu-u lē, “Tē kaari tē to Judiya.”

⁸ Be bii li wuu laa, “Labai, ē nēē mfo mfo fē Bējuu tuu be wēki lē be tomē wē bē ta lē ō kwi, ō se tuu ō karisi ō tuu fē ni?”

⁹ Jiso tuu li bee lē, “E nēē bikaa bi mfi yoofi ntsō bēfē bi nuun li jobē ni? E wi denḡi fēnsaan, kē mwē nuun tē kōtē li fīē li kē, kifē kin'wofu ki li nshe yini-i wuuti kēē.

¹⁰ Se nuun lē, ē wi denḡi butuu, kē mwē nuun kōtē, kifē ṇḡi yē kin'wofu kē.”

¹¹ Si tē kween lē, tuu tee li bee lē, “Nsan yisēn yi Lasōrō lee yē, bēdēēni, ṇgii ṇgēēn ṇkaanḡi wu li chilefē chil-u.”

¹² Bōon bee bē kintutu-u se tee li wuu lē, “Taa, ē fi nuun lē wu leeō, kē gii kaanḡi.”

¹³ Jiso tē tiiti nuun kii kwe yi Lasōrō, bēdēēni be wuki lē liitō nuun chilefē chi chilefē.

¹⁴ Jiso se tee li bee tsaan lē, “Lasōrō kwio kitun.

¹⁵ Se nuun lē, ṇ'wukōō bujōn kii ben lē ntē nuun yē fē kē, kē nē se gēē shēn li mi-i. Tē ni tē ḡiṇḡi fē.”

¹⁶ Tomē wu bukoon bwēē bumu tē nuun lē Man, tee li bōon bamu bē kintutu-u baa lē, “Tē gēēn tē laa

tɛɛbenɲ nuunɲ tɛ kwi tɛ bɛ wu le.”

Jiso buu Lasɔɔ li kwe-e

¹⁷ Jiso fɛsi fe, woo le Lasɔɔ tsiɔ lɛ dzin jo naa.

¹⁸ Bɛtani wuni tɛ nuunɲ nɛɛ li Jɛrosalɛn lichinɲ si bɛma bɛfɛ lɛ.

¹⁹ Bɛjuu ŋgɛ tɛ bɛ lɛ Maata bee Maariya le be gachɛ nshiin bɛ be kii kwe yi ŋwaani wu be.

²⁰ Le Maata woo le Jiso bɛɛɔ, bieɛ bo le gɛɛn le bee wu bike, se nuunɲ le, Maariya tɛ ba li yih.

²¹ Maata gɛɛn tee li Jiso-o le, “Taa, tuu nuunɲ le ɔ ni ɔ nuunɲ fɛni, ŋwaanɛn wu kwiyeɛ kɛ.

²² Se nuunɲ le, ŋkiiɔ le mɔɔ nuunɲ dɛɛni, mɔɔ nuunɲ la fi ɔ lɛkɛ li Nyɔ-ɔ le, kɛ yi gii yi nyɛɔ.”

²³ Jiso tee li wuu le “Ŋwaana gii bo li kwe-e.”

²⁴ Maata tee li wuu le, “Ŋkiiɔ nɛɛ le gii kaari bo jobɛ chi kimɛrise chi bɛniin gii naa be ni be buti li kwe-e.”

²⁵ Jiso tee li wu-u le, “ɛ mi wu mbusi bɛniin li kwe-e, ɛ mi wu nyɛ ntɛ li bɛniin li. Wi wu gɛɛ shɛn li mi-i mɔɔ kwi, kɛ mwɛ gii ni nuunɲ lu,

²⁶ mɔɔ nuunɲ noo wu mɛɛn lu dɛɛni wu gɛɛ shɛn li mi-i nuunɲ tɛ naa kwi kɛ. ɔ bɛnɔ fini ni?”

²⁷ Se bɛn le, “Inɲ Taa, mi mbenɔ le ɔ nuunɲ Kinsofu ki Nyɔ tɛ kaache. ɛ wɛ Ŋwane Nyɔ wu tɛ nuunɲ le gii naa bɛ li nshe yini-i.”

²⁸ Le Maata tee lɛ, se gɛɛn teenɲ Maariya wu ŋwaani, yɔ li wuu fekwiinɲ fekwiinɲ le, “Wi wu Ntiife wɛ fɛni kitunɲ, teenyɔ wɛ.”

²⁹ Si tɛ woo lɛ, se dzake gɛɛn ŋɛn wu.

³⁰ Tɛ nuunɲ ɛ Jiso mɛɛn saa ki lɛ kɛ li kitonɲ kilu-u kɛ. Tɛ gii mɛɛn nɛɛ fɛ Maata tɛ gɛɛn ŋɛn wu fɛ.

³¹ Bejuu be tè nuuḡ be Maariya be gachi nshiin, be wu baa ḡeḡ si wu dzake wu bo li yih, be dza be biki wu be beechi le giingɔ fɛ dzin le gɛeḡ ni dii fe.

³² Le Maariya gɛeḡ fesi fɛ Jiso tɛh nuuḡ, ḡeḡ wu, se we li bikaa biee li tee le, “Taa, tuu le ɔ ni ɔ nuuḡ feni, tuu nuuḡ ḡwaane wu kwiyeɛ ke.”

³³ Le Jiso tuu ḡeḡ si dii, Bejuu be tè biee wu dii tɛ, fiee filu koḡ wu li shén ḡe, yi bee wu.

³⁴ Se dza bii laa, “Nɛ tuu nɛ diiye wu fɛḡ?” Be tee li wuu le, “Taa, be ɔ ḡeḡ.”

³⁵ Jiso de.

³⁶ Le Bejuu ḡeḡ lɛ, be tee le, “Biche yeɛḡ nɛ ḡeḡ si tuu koḡgisi wu.”

³⁷ Se nuuḡ le, bamu se tuu be tee le, “ɛ wu wu tè gwiye lii yi kinyɛɛ, tuu lee ki baḡe ke wi wuni le wu kwi ke ni?”

³⁸ Shén yee tuu yi sɛɛɛ ḡe. Dza gɛeḡ fesi fɛ dzin yilu-u. Dzin yini tè nuuḡ tuuḡ wu be tè beḡe mfween wulu be tɛtɛ chi nɔḡa.

³⁹ Jiso tee le, “Tsaaki yeɛḡ tɛtɛ chini.” Maata wu tè nuuḡ dzemi yi wi wu tè kwi wɛ tee li Jiso-o le, “Taa, dɛeni yani wu saḡ kituḡ. Wɛ jo naa si tuu kwi.”

⁴⁰ Jiso bii li wu-u laa, “Mbee mɛeḡ ki ntee ke li wɛ-ɛ le ɔ gɛɛ shén li mi-i, ɔ se ḡeḡ bunɔḡa bu Nyɔ-ɔ ni?”

⁴¹ Se nuuḡ le, be se tè tsaaki tɛtɛ chilu. Jiso tsaaki lii liwe tee le, “Baa wɛḡ, nyɛɛɔ kiyɔni li wɛ-ɛ le ɔ wooɔ nleke li Nyɔ-ɔ wɛḡ.

⁴² Nkii ɔ le ɔ ti wuki nleke li Nyɔ-ɔ wɛḡ mfi kwi. Se nuuḡ le, ntiitɔ fini dɛeni le beḡiḡ be lemi feni bani se beḡ le ɛ wɛ wu toḡ mi.”

⁴³ Le ni kwɛḡi lɛ, waḡ lɛwe le, “Lasɔɔ, boche!”

⁴⁴ Wi wu të kwi kitun wε se bīee bo, bibenu bīee mፊፊ bikaa bīee nuun ε bε liin bε nshenጽe yi ndú bε liin të bushi bwee bε nshenጽe yi ndú. Jiso tee li bee le, “Fanche yeen wu, nε gεε ni giingi.”

Bikoo bi kwεen ለ bi Bejuu ለ dzፊ ntaጽ le be wo Jiso (Maacho 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Bejuu ጽe bε të bεε ለ Maariya, le be ጽen fīee fi Jiso fε, be gεε shén li wu-u.

⁴⁶ Se nuun le, bamu tε gεen fibee nuun ለ Befarasii, be tee be fīee fi Jiso fε.

⁴⁷ Bete muntofi bε nፊፊ bε nፊፊ bε Befarasii tuu be konche bikoo bi kwεen ለ, be kwen ለ, “E la fi tε gii tε ge? Wi wuni fetፊፊ bīee ጽe bi doonchi bunፊፊ bu Nyፊፊ.

⁴⁸ E tε chine le ba ni giingi bε fi limfwe, kε beniin bechu gii be gεε shén li wu-u, beniin bε Lom bε seki bee gii be dza be bε be kesi kintsii kisen ki wuuti mፊፊ kitoጽ kisen.”*

⁴⁹ Se nuun ለ, wi wu be wumu wu bukoon bwee të nuun ለ Kaifas, wu të nuun kikoo ki bete muntofi-i li kiya kεε dza tee fīee li bee le, “Nε kii yε fīee kε dududu.

⁵⁰ Nε kii yε le fi dzፊፊ ለ wi mumkpaጽ kwi li beniin bechu-u yeki fε kitoጽ kichu nuun ki la bu la kε ni?”

⁵¹ Kaifas të tiiti yε fīee fini bε bufii bu nuun bwee kε. Wu si kikoo ki bete muntofi-i li kiya kεε të tiiti fini lanini nuun nton wu Nyፊፊ le Jiso të kemi le kwi kii kitoጽ ki Bejuu.

* **11:48** Be tε chendi bεፈeni kife ለ ε Bejuu beenchi ለ Jiso nuun Kinsofu, be dza be bechi kpε bε beniin bε Lom bε tε seki be le kee se buu be li tsan yi beniin bε Lom belu.

⁵² Tè nuuŋ yɛ nɛɛ kii kitoŋ kilu kwaa kɛ, tɛ kɛmi le kwi le banche bɔɔŋ bɛ nuuŋ bɛ Nyɔ-ɔ bɛchu bɛ li bitoŋ bimɔ, be nuuŋ li fiee fi mumkpa-aŋ.

⁵³ Mbɛɛchɛ booyaa, bikoo bi kwɛɛŋ lɛ se bɛchi bi dzeti ntaŋ si bi gii bi fɛ bi se wo Jiso.

⁵⁴ Nɛɛ lɛ, Jiso tɛ mɛɛŋ yɛ denŋi gbanaa lɛ Bejuu li lɛnti kɛ. Dza fiee fɛ gɛɛŋ li kitoŋ kimu ki nuuŋ li kitoŋ ki li bukaka lichin bee bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u, be tɛ tsiin fɛ kitoŋ kimu ki bɛ tɛ teenyi le ɛfelɛŋ.

⁵⁵ Tsɔnɔ chi Bejuu lɛ chi N'yafuwee tɛ bɛɛ kituŋ tsekɛtsekɛ, bɛniin tɛ dzeti li bintsii bichu-u be yɛki Jɛrosalɛŋ jobɛ chini mɛɛŋ chi bɛɛ le be tsootɛ bikoo bi bee kii be ni lɛ li tsɔnɔ chilɔ bɛ kinjirɛ.

⁵⁶ Be se gɛɛŋ be bɛchi be wɛki Jiso be biiti li yi yi bee si be tɛ lemi fɛ yih yi muntofi-i be tiiti laa, “Nɛ beechi le la? Jiso gii bɛ fɛ tsɔnɔ chini-i ni?”

⁵⁷ Tè nuuŋ ɛ bɛte muntofi bɛ nɔŋa bɛ nɔŋa mɔɔ Bɛfarasii tɛ nyɛ nchi kituŋ le wi wu kii fɛ Jiso nuuŋ fɛ, mwɛ fɛ be kɛɛ, ke be se kɔɔ wu.

12

Maariya tsi Jiso Betani

(Maacho 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Fɛ tɛ shɛ jo busɔ le nuuŋ mfi wu Tsɔnɔ chi N'yafuwee, Jiso dza gɛɛŋ li kitoŋ ki Betani fɛ Lasɔɔ wu tɛ buu li kwe-e wɛ tɛ nuuŋ.

² Le gɛɛŋ le, be fɛ bieɛ bijɛ be tɛɛ wu lu. Maata tɛ nuuŋ wi wu gabi, Lasɔɔ se nuuŋ wumu li kintutu ki bɛniin bɛ tɛ shee be jii bieɛ bee bɛ Jiso-o.

³ Maariya se dza dzɔ fikoo fi mɛɛŋ mamɔ mɛ sɛɛndi ni shuuŋŋ, tumi li bikaa bi Jiso-o, wɔɔyɛ bɛ yi ye yi lifa. Mɛɛŋ mani tɛ tɛɛmi kwa ŋge, ɛ bɛ tɛ fɛ

bε fīee fimu fifi fi bε teenyi le naad wuwu. Si tē tsi wu lε, li yih lōo saan kichu ni shuunη.

⁴ Se nuun le Judas Iskaliyo wu tē nuun wi kintutu ki bōon bε Jiso-o wumu, (wu tē dza kabini wu) dza kween le,

⁵ “E la fi be fi ge le bε kabε mēen mani benchuki gii tēε, * bε nyε kwa wulu li beniin bε kifoo lε?”

⁶ Judas tē gii tiiti ni kemi ye mbeeche fε beniin bε kifoo lε baa kε. Tē nuun wi wube wu babi, tē shiin lisi tsan le fii yi yee lu.

⁷ Jiso tee le, “Gεε wu lε. Tē kiri mēen mani ni le nache nuun ndiyε wēn lu.

⁸ Beniin bε kifoo lε gii be ni be nuun bε beη mfi kwi, bedēeni nuun nte nuun tēeben mfi kwi kε.”

⁹ Kintutu ki Bejuu lε woo le Jiso wε fe, be bε fe. Be tē mēen ki bε kε kii Jiso kwaa kε. Be tē bε tε le be ηen Lasoro wu Jiso tē buu li kwe-e wε.

¹⁰ Se nuun le, bεte muntofi bε nōηa bε nōηa tē kaache le be wo tε Lasoro,

¹¹ kifε tē nuun kii wu, wu Bejuu ηge, tē gεε shēn nuun li Jiso-o.

Jiso lε Jerosaleη si Mfōη

(Maacho 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Le butuu bo bu woo, kintutu ki beniin lε ki tē bε fε tsōnō-ō woo le Jiso wε lε dze bεε Jerosaleη.

¹³ Be se dzō bīaatε be bo le, be gēen be fi wu lε dze. Be gēen be wuuyi be tiiti le, “Yiyi-i yiyi-i yiyi-i, kin'yokisε ni ki nuun li Nyō-ō looo! Nyō tiin ye mwε li wi wu bεε li bukoon bu Taa lε looo! E wu wu nuun Mfōη wu Iselεε looo!”

* **12:5** Benchuki gii tēε bani nuun lε jé yi Grik le, bedanali 300.

14 Jiso se gṓṓṓ sṓmbwaa wu sṓṓṓ miri le. Fi se nuuṓ si be tṗ tṗṗ le,

15 “Bṗniin be Sayṓṓ, kiin nṗ ni nṗ chṗndi kṗ.

Biche yṗṗṓ nṗ ṓṗṓ, Mfṓṓ wunṗ bṗṗṓ,
wu mirṓṓ lṗ sṓmbwaa wu sṓṓṓ li.”

16 Si fi tṗ nuuṓ ni bṓṓṓ be Jiso be kintutu tṗ kii yṗ si fiee fini tṗ doonchi fṗ mbṗṗṗṗ kṗ. Le Jiso lṗ li bunṓṓa bwee li, be se tuu be kimi le be tṗ tṗṗ fiee fini nuuṓ kii wu, fi se ka fieṗ be wu nṗṗ si be tṗ tṗṗ.

17 Kintutu ki tṗ nuuṓ be Jiso jobṗ chṗ tṗ teenṓ Lasṓṓ lṗ dzinṓ buu wu li kwe-e kṗṗ tṗ gṗṗṓ be ntewu si be tṗ ṓṗṓ.

18 Fiee fi kintutu kilu tṗ bo le ki gṗṗṓ ki fi wu lṗ dze tṗ nuuṓ kifṗ be tṗ woo le tṗ fṗ fiee fini fi doonchi bunṓṓa bu Nyṓ-ṓ.

19 Bṗfarasii ṓṗṓ ni be tuu be tiiti li yi yi bee le,
“Nṗ mṗṗṓ baa ki ṓṗṓ kṗ ni? Fiee lu kṗ fi nuuṓ nṗ fṗ.
Kwṗṗṓ kwikwi banche wṗṗ kituṓ wu biki wu.”

Bṗgrik bamu tṗ kṓṓṓsi le be ṓṗṓ Jiso

20 Bṗniin bamu tṗ nuuṓ li kintutu ki bṗniin be tṗ yṗṗ Jṗrosalṗṓ le be lekṗ li Nyṓ-ṓ mfi wu tsṓṓṓ chini, be tṗ nuuṓ Bṗgrik.

21 Bṗgrik bani gṗṗṓ be ṓṗṓ Fili wu tṗ dzṗti li kitoṓ ki Besaida-a lṗ kimṗṗ ki Galilii, be tee li wuu le, “Wi wu nyṓṓa, tṗ wṗki baa le tṗ ṓṗṓ Jiso.”

22 Fili se gṗṗṓ tee li Andolo, bee wu gṗṗṓ be tee li Jiso-o.

23 Jiso tuu li bee le, “Mfi kṓchṓṓ kituṓ wu Nywanṗwi gii kṗṗṗ bukoṓṓ bu nṓṓa.

24 Ntee bṗṓ chṗṗṓ chṗṗṓ le, ṗ ṓṓṓ yi fiee mṗṗṓ ki we kṗ li nṗṗṗ-ṗ le yi kwi kṗ, kṗ yi ba yṗ nṗṗ yi yi-i mbiinṓ. Se nuuṓ le ṗ yi kwi, yi se yinṓ yi wonṓ muntaanṓ ṓṗṗ.

25 Wi wu kongisi ntse we nge ke gii lee ntse wulu, wi wu baanini ntse we li nshe yini, ke mwe gikoo bu gewu le ke naa kemε ntse wu kimake.

26 E wi nindi li mi-i, ke mwe kemi le ni biki mi, maa nuun fεn fε nnuun le, wi wen wu nime ni nuun te fe. Wi wu nindi li mi-i, ke Baa wen gii naa tsaaki mwe liwe.”

Jiso tee kii kwe ye

27 Jiso se dza tee le, “Deeni shen yen wesini yeε. E la fi nnuun maa ntee? Le Taa buu mi le mfi wu nge wuni lenti ni? Aay, ε kii mfi wulu wuni wu ntε mbe.

28 Baa wen, fεε bukoon bwo ni bu kuu.” Le yo le, je shee liboo le, “Mi mfeε bu ko kitun, nse mmeenjo ntuu nka mfe.”

29 Le kintutu ki tε lemi fe woo je yilu le, ki tee fi ki-i le, “E dzaan yi kumini.” Bamu se tee le, “E Nchindaa wu Nyoo wu yeti li wu-u.”

30 Jiso tuu le, “Je yini be ye kii ben. Yi meen ye ki be ke kii mi ke.

31 Deeni yaa mfi wu be gii be saa nshe yini. Deeni be gii be shoni be koon be mfεn be seki nshe yini.

32 Se nuun le fien fεε le mfi wu be shinε mi li we, ngii nchee beniin bechu be ni be beε le mi-i.”

33 Jiso tε tiiti le doonchi nuun nwaani kwe yi gii kwi.

34 Kintutu ki beniin le keε se tuu li wuu le, “Te wuki baa le Kinwaati ki benchi-i le Kinsofu ki Nyoo tε kaache gii ki booshe. O geen o se kwenji le be gii be shinε Nwanewi li we? Nwanewi wulu nuun noo?”

35 Jiso se tee li bee le, “Kin'wofu gii ki ni ki nuun be ben li mfi niin li. Ne dengi yen le, si ne kemi kin'wofu be ben le, kiin kijibe ni dza ki jin li be-en ke. Wi wu dengi li kijibe-ε ti kii ye fe giingi ke.

36 Si nε kεmi baa kin'wofu bε benj lε, benj yεεṓ li kin'wofu kilu, nε se ni nε nuuṓ bṓṓṓ bε kin'wofu-u.”

Jε yi Jiso gii naa yi saa wi wu faan mfi jε yilu

Le Jiso tee biee bini ni, se dza gεεṓ nyiṓ.

37 Mṓṓ si tε fε biee ṓge bi doonche bunṓṓa bwee be ṓṓṓ ni, be ti mεεṓ nεε ki gεε kε shén li wu-u kε.

38 Fi tε nuuṓ lε le fi bε fi kṓche si Esaya wu ntomfṓṓ wu Nyṓ tε tee le,

“Taa, ε noo wu wε lu wu benj fiee fi tε tiiti?

Ε li ba-aṓ li bε doonche bunṓa bu kibene Taa lε?”

39 Se nuuṓ le, be se tε ba ṓgewu shén li wuu nsin, kife Esaya tε tuu kweenṓ kintsii kimu le,

40 “Wu nyεεkṓṓ lii yi be,

wu fε mṓṓ le shén yi be ni yi dendi,

le kiinṓ be ni be ṓṓṓṓ biee bε lii yi be,

be ni be kii biee bε shén yi be,

be se kaari be to lijinṓ lε mi-i le ṓ'wṓnche be kε.”

41 Esaya tε tiiti biee bini ni kife tε saa wu ṓṓṓ bunṓṓa bu Jiso-o, se tiiti kii wu.

42 Mṓṓ si beniinṓ tε nuuṓ yε le be gεε shén li Jiso-o lε kε, beniinṓ ṓge bε tε nuuṓ bikoo bi kwεεṓ lε tε gεε tε shén li wu-u, bεdεeni, be se tε mεεṓ ki tee kε bε bimfimu bi bee kε, kife be tε chendi Bεfarasii le kii be ni koonṓ be li yih yi nlεkε li Nyṓ-ṓ.

43 Be tε chendi lε kife be tε kṓṓṓisi le be kεmε mpiaru nuuṓ wu dzeti fε beniinṓ li, yeki le be kεmε nuuṓ mpiaru wu dzeti fε Nyṓ-ṓ.

44 Jiso se dza dzaanṓ lεwe ṓge tee le, “Wi wu gεε shén li mi-i, mεεṓṓ ki gεε kε nuuṓ li mi-i kε. Wu gεεṓ nuuṓ li wi wu tonṓ mi-i.

45 Ε wi ṓṓṓ mi, kε mwε ṓṓṓṓṓ nuuṓ wi wu tonṓ mi.

⁴⁶ Mi mbεεɔ li nshe yini-i si kinj'wofu le mɔɔ nuun noo wu gεε shén li mi-i le mwε tε ba li kijibε-ε kε.

⁴⁷ E wi wu woo jε yεj, mεεj yi ki gεε kε, ntè nsaa wu kε, kife nti mεεj ki mbε kε le nsaa beniij bε li nshe yini le be we nsa kε. Ntè mbε nuun le nsoo be.

⁴⁸ Wi wu faanj mi mεεj ki fi jε yεj kε kεmɔɔ flee fi gii fi saa wu. Jε yi mi n'yɔ li wu-u ε yi yi gii yi saa wu we nsa jobε chi kimεrisε.

⁴⁹ Fi fīεε lε kife n'yeti yε nuun li bunga bwe-enj kε. Baa wεj wu tonj mi, ε wu wu tee le ni ntiiti, ε wu wu nyε mi flee fi njii ni ntiiti, wu tee mi si njii ni ntiiti.

⁵⁰ Nkii le flee fi wu tee le ni ntiiti nuun flee fi nyεε ntε wu kimakε. Se nuun le flee fi ntiiti nuun fi Baa wεj bee tee le ni ntiiti.”

13

Jiso tsootsε bikaa bi bɔɔj bee bε kintutu-u

¹ Le ni nuun le bu gii bu woo se nuun jobε chi Tsɔnɔ chi N'yafuwee, Jiso kεε le mfi wu gii chinε li nshe yini-i, kaari gεεj fε Tee li kɔchɔɔ kitun. Si tɛ kɔngisi beniij bε tɛ nuun bee li nshe yini-i, se kɔɔngi be gεεj mεeshi.

² Le be ni be jii bieε fεmfo, ε kinjundi tɛ saa ki lii mbeeche li shén yi Judas wu njwane Simu Iskaliyɔ le kabε Jiso.

³ Si Jiso tɛ kii kitun le Tee nyεɔ bieε bichu li tsanj yee li, bε le tɛ dza fε Nyɔ-ɔ, mɔɔ le karisɔɔ tuu lijij fε Nyɔ-ɔ,

⁴ dza lε bijε lεwe, buushε binjon bieε, dzɔ ndu yi bε wɔɔyi bwinj lu, kan litinj,

⁵ tumi dzoo le shoo, bechi tsootsi bikaa bi boon beee be kintutu-u lu, wootyi be ndu yi te kan li litin ye.

⁶ Le tsootse bo fe Simu Pita, Simu bii li wuu laa, “Taa, o gii o tsootse bikaa bien ni?”

⁷ Jiso tuu li wuu le, “Fiee fi mfeti o nuun te kee fi deeni ke. O gii o kee nuun lejin.”

⁸ Pita tee li Jiso-o le, “O nuun te naa tsootse bikaa bien ke.” Jiso se tuu li wuu le, “E meen ki ntsootse ke bikaa bio ke, o te keme flee tee we ke.”

⁹ Simu Pita se tee li Jiso-o le, “Taa, e fi nuun le, ke o nuun te tsootse bikaa bien kwaa ke. O gii o tsootse te tsan yen maa kikoo ken te.”

¹⁰ Jiso tee li wuu le, “Wi wu beee saa wu tsootse bwin we waan kitun bwin kichu, kemi ye le tuu tsootse bwin fuki bikaa kwaa nsin ke. Ne baa fine waan kitun, se nuun le e ben bechu be wuuti baa ke.”

¹¹ Jiso te tiiti le kife te koo wu kee wi wu gii kabee wu. Fiee flee fi te tiiti le, “E Ben bechu be wuuti ke.”

¹² Le Jiso meeshi tsootse bikaa bi beee, liishe ndu yee, kaari geen to fe kintsii kee li, se bii li beee laa, “Ne kee baa flee fi mi mfe li be-en fini ni?”

¹³ Ne teenyi mi le Wi wu Ntiife ne tuu ne teenyi te mi le Taa, ne teenyi baa nuun bujon, kife e flee fi nnuun.

¹⁴ E mi wu nuun Taa wune maa Wi wune wu Ntiife mi tsootse bikaa bine, ke ne kemi baa le ne ni ne tsootsi te bikaa bi wi beee wi-i.

¹⁵ Mi mfe fini le ndoonche li be-en le ne ni ne feti nee te si mi mfe li be-en le.

¹⁶ Ntee ben cheen cheen le nwan wu nime nuun te ko le yaa te kikoo we ke, ke le wi wu bee ton ko yaa

wi wu toŋ wu kɛ.

¹⁷ Ɛ nɛ kii biee bini, nɛ feti bi, kɛ kinɛetine kinge kɛɛ kinɛ.

¹⁸ Ntiiti yɛ nuuŋ kii beŋ bechu kɛ. Nkiiɔ beniin be mbee ntsaa. Se nuuŋ le, fi se fieɛ le fiee fi nuuŋ le Kinwaati ki Nyɔ-ɔ kɛmi le fi be fi kɔche si be tseɛ le, ‘Wi wu jii biee bien wu dzaɔ biki bikaa bien.’

¹⁹ Ntiitɔɔ fiee fini li be-en deeni fi mɛɛŋ fi se naa fi ka, le ke fi tuu fi ka, nɛ se tuu nɛ beŋ le ɛ mi wulu.

²⁰ Ntee beŋ cheɛŋ cheɛŋ le wi wu fii mɔɔ nuuŋ noo wu mi nton le, wu fiɔ nuuŋ mi. Wi wu fi mi, fiɔ nuuŋ wi wu toŋ mi.”

Jiso doonche wi wu gii kabɛ wu

²¹ Si Jiso tee biee bini ni, shɛŋ dza yi wɛsini wu. Dza tee gbanaa le, “Ntee beŋ cheɛŋ cheɛŋ le wumu li be-en linti gii kabɛ mi.”

²² Bɔɔŋ bee be kintutu-u dza be bichi yi yi bee, be mɛŋini laa tiiti nuuŋ wi wu la le.

²³ Wi wu kintutu ki bɔɔŋ be Jiso wumu wu Jiso tɛ gii kɔŋgisi tɛ yemi jii biee nɛɛ li wu-u lichin. *

²⁴ Simu Pita kwafi wu tee le bii li Jiso-o laa tiiti nuuŋ noo le.

²⁵ Se nuuŋ le, se yeŋ gɛɛŋ li Jiso bii li wuu laa, “Taa, ɛ noo?”

²⁶ Jiso tuu li wuu le, “Ɛ wi wu ŋgii bootɛ kibelee nii li kitsubi ki mbasi nyɛ li wuu.” Bɛdeeni, tuu lii kibelee kilu li kitsubi ki mbasi nyɛ li Judas wu ŋwane Simu Iskaliyɔ.

* **13:23** Li nshewu nɛ biee li, Bejuu tɛ shiiti fekwiin, be yemi kimbe kimumkpan be se jii biee.

²⁷ Nεε si Judas tē fi kibelee kilu le, Satanḡ bieee le li yi yee li. Jiso tee li wuu le, “Fεε fiee fiḡ wεki le ḡ fε tsekε.”

²⁸ Wi wumu li kintutu ki bee tē mεεḡ ki kεε kε fiee fi wu tee li wuu le kε.

²⁹ Bamu tē beechi le si Judas tē nuuḡ wi wu kichi babi wu kwa le, le Jiso tiitḡ li wuu le gεεḡ go bieee bi be ti kḡḡisi nḡ Tsḡḡ lu, kε le gεεḡ nyε fiee li beniinḡ bε kifoo le.

³⁰ Si Judas tē fi kibelee kilu le ji, bieee bo mfwa mumkpaḡ gεεḡ. Mfi wu wεε tē nuuḡ butuu.

Jiso tee kwe ye li bḡḡ bee bε kintutu-u

³¹ Si Judas tē bo gεεḡ le, Jiso she tee le, “Dεeni bε gii bε bechi bε ni bε ḡḡḡi bunḡḡa bu Nḡwanεwi-i, bε tuu bε ni bε ḡḡḡi tε bunḡḡa bu nuuḡ bu Nyḡḡ li yi yee li.

³² E be ḡḡḡ bunḡḡa bu Nyḡ li yi yee li, kε Nyḡ gii yi doonche tε bunḡḡa bu Nḡwani li yih yi Nyḡḡ. Kε gii doonche mfwa mumkpaḡ.

³³ Bḡḡ beḡ, ḡgii nuuḡ tεεbeḡ li mfi niinḡ li. Nε gii nε she nε gḡḡ mi nε tε ḡḡḡ kε. Si ntē ntiiti li Bejuu li le, ε nεε le si ntiitḡ li be-eḡ dεeni le, ‘Fε ḡḡḡḡḡ nuuḡ nε tε bε fe kε.’

³⁴ Nyεεḡ nchi li be-eḡ, nuuḡ nchi wu fwεḡ, le mfi wu nε she nε ni nε nuuḡ bε kinḡḡḡise. Nε ni nε kḡḡḡisi nεε tsaḡ si ntuu kḡḡḡisi beḡ.

³⁵ E nε she nε nuuḡ bε kinḡḡḡise, fini fε beniinḡ bechu se kεε le nε baa bḡḡ beḡ bε kintutu-u.”

Jiso tee le Pita gii faḡ wu

(Maacho 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Simu Pita se bii li Jiso-o laa, “Taa, ɔ giinggi nuun fɛn?” Jiso tuu le, “Fɛ ngiinggi fe nuun ɔ tɛ biee mi fe dɛɛni kɛ. Ɔ gii ɔ shɛ ɔ se biee.”

³⁷ Pita kaari bii li wu-u laa, “Taa, nuun ntɛ mbiee wɛ dɛɛni kɛ kii la? Ngii nyɛ ntɛ wɛn le nkwi kii wɛ.”

³⁸ Jiso bii li wu-u laa, “Ɔ nuun ɔ nyɛ ntɛ wa le ɔ kwi kii mi ni? Nteeɔ chɛɛn chɛɛn le nyineshee nuun tɛ ɔɔn kinga kiteɛtɛ ɔ mɛɛn ki faan kɛ mi kɛ.”

14

Jiso nuun Dze yi giinggi fɛ Nyɔ-ɔ

¹ Jiso tuu kween li bɔɔn bee bɛ kintutu-u le, “Kiin nɛ ni gɛɛ le shɛn yinɛ ni yi wɛsini kɛ. Gɛɛ yɛɛn shɛn li Nyɔ-ɔ, nɛ gɛɛ tɛ shɛn li mi-i.

² Li Baa wɛn yih, bɛlon baa lu nge. Bee le fi ni fi nuun yɛ lɛ kɛ, be mi ntefɛɛ le ngiingɔɔ nache kintsii li be-en kɛ.

³ Nse ngiingɔɔ ke mi nache kintsii li be-en, nkari mbɛ ndzɔɔ bɛn tɛ ni tɛ nuun, le fɛ nnuun fe, nɛ ni nɛ nuun fe tɛ.

⁴ Nɛ kii baa kitun dze yi giinggi fɛ ngiinggi fe.”

⁵ Tomɛ se tee li wuu le, “Taa, tɛ kii yɛ fɛɔ giinggi fe kɛ. Tɛ gii tɛ geen tɛ se kɛɛ dze yilu?”

⁶ Jiso tuu li wuu le, “ɛ mi wu nnuun dze, nnuun chɛɛn, nnuun tɛ ntɛ wulu. Wi nuun tɛ gɛɛn fɛ Baa wɛ-en fuki fɛ wu ka li mi-i nsin kɛ.

⁷ Bee le nɛ ni nɛ kii mi, bee nuun nɛ kɛɛ tɛ Baa wɛn. Mbɛɛche dɛɛni, nɛ kɛɛ baa wu nɛ tuu nɛ nɛn tɛ wu tɛ.”

⁸ Fili tee li wuu le, “Taa, doonche Baa wa li bee li, tɛ nɛn wu tɛ se fuke.”

⁹ Jiso tuu li wuu le, “Fili, tɛɛbenj tsi baa ṅge ni ɔ se tɛ kɛɛ mi kɛ ni? Wi wu ṅɛṅ mi, kɛ mwe ṅɛṅgɔ Baa wɛṅ kituṅ. Fi geen ɔ se tuu ɔ tiiti le ndoonche Baa wɛṅ li be-ɛṅ?

¹⁰ ɔ mɛɛṅɔ ki benj kɛ le nnuuṅ li Baa wɛ-ɛṅ, Baa wɛṅ se nuuṅ tɛ li mi-i kɛ ni? Tefɛ chi ntiiti li be-ɛṅ chini nuuṅ yɛ li buṅga bwe-ɛṅ kɛ. ɛ Baa wɛṅ wu nuuṅ li mi-i wu nindi niṅ yee.

¹¹ Benj yɛṅ li mi-i le mi ṅ'we li Baa wɛ-ɛṅ, se Baa wɛṅ nuuṅ li mi-i. ɛ nɛ mɛɛṅ ki benj kɛ li mi-i kii fiee fi ntiiti kɛ, nɛ benj li mi-i kii niṅ yi nnindi.

¹² Ntee benj cheṅ cheṅ le wi wu gɛɛ shɛṅ yee li mi-i, gii ni feti tɛ niṅ yi mfeti. Gii niṅ yaa mɔɔ yi mi niṅ, kifɛ ṅgiṅgɔ kituṅ le Baa wɛ-ɛṅ.

¹³ Mɔɔ nuuṅ la fi nɛ bii li bukoonj bwe-ɛṅ le, ṅgii mɛ fi, ke se Baa wu Ṇwan kɛmɛ bukoonj bu nɔṅa nuuṅ kii Ṇwan.

¹⁴ ɛ nɛ bii mɔɔ nuuṅ la li bukoonj bwe-ɛṅ le, ṅgii mɛ fi.

Jiso kaache beniṅ bee Fiana yi Waan

¹⁵ ɛ nɛ kɔṅgisi mi, nɛ ni nɛ kichi benchi benj.

¹⁶ Ṇgii nleke Baa wɛṅ se nyɛ benj Wi wu Mfiɛ wumu wu gii ni nuuṅ bɛ benj mfi kwi.

¹⁷ Wi wuni wɛ nuuṅ Fiana yi cheṅ. Nuuṅ yɛ wi wu beniṅ bɛ nuuṅ li nshe yini-i nuuṅ be fi wu kɛ, kifɛ be ṅṅgi yɛ wu kɛ, be kii yɛ mɔɔ wu kɛ. Nɛ baa fine nɛ kii wu, kifɛ tsiṅɔ bɛ benj, se gii ni nuuṅ li yi yinɛ-ɛ.

¹⁸ Nnuuṅ nte nshe benj le nɛ ni nɛ nuuṅ si bɔon bɛɛṅku-u kɛ. Ṇgii ṅkaari mbɛ nni nnuuṅ tɛbenj.

19 Shəə niin le beniin be nuun be li nshe yini-i te tuu le be ɲeɲ mi ke. Se nuun le, ne gii ne ni ne ɲingi mi. Si ɲgii ni nnuun lu le, ne gii ne ni ne nuun te lu.

20 Naa nuun boo yelu, ne kee le mi ɲ'we li Baa we-ɲ, se ne nuun li mi-i, nse nnuun te li yi yine-ɛ.

21 Wi wu kii benchi beɲ kichi be, we wi wu kɔŋgisi mi. Wi wu kɔŋgisi mi, ke Baa weɲ gii kɔŋgi te mwe. ɲkɔŋgi mwe te, nse ndoonche yi yeɲ li mwe-ɛ.”

22 Judas wumu (nuun ye wu be teenyi le Iskaliyo we ke) bii li wuu laa, “Taa, fi geen fi ɔ gii ɔ doonche yi ya nuun li bee li kwaa, ɔ te doonche li beniin be nuun be li nshe yini-i ke?”

23 Jiso tuu li wuu le, “E wi kɔŋgisi mi, ke gii ni kichi n'yoru weɲ, ke Baa weɲ gii kɔŋgi wu, tee Baa weɲ gii te be li wuu, ni tsiin te be bee.

24 Wi wu kɔŋgisi ye mi ke, ti kichi ye je yeɲ ke. N'yoru wu ne wuki wuni nuun ye weɲ ke. E wu Baa weɲ wu toɲ mi.

25 Biee bini ntiitɔ bi li be-ɲ mɛɲ teebeɲ.

26 Se nuun le, Wi wu Mfiɛ wu nuun Fiana yi Waan wu Baa weɲ gii tuumi li bukoon bwe-ɲ gii tifi beɲ biee bichu tuu ni feti ne kiimi biee bichu bi ntɛ ntee li be-ɲ.

27 Mi nshəə mbɛɛŋgii le ni nuun be beɲ. Mi nnyəə mbɛɛŋgii wu nuun weɲ li be-ɲ. Se nuun le nnyɛɛ ye mbɛɛŋgii wuni li be-ɲ si beniin be nuun li nshe yini-i ti nyɛɛ ke. Kiin ne ni gɛɛ le shɛɲ yine ni yi wesini, ke le ne ni ne kemi jaan ke.

28 Ne woo baa si mi ntee le ɲgiingɔ, nse ntuu ɲkaari mbe nni nnuun teebeɲ. Bee le ne ni ne kɔŋgisi mi, bee nuun ne neɛtini bunɛtine, kife ɲgiingɔ nuun fe Baa we-ɲ, kife Baa weɲ ko wu yaa mi.

²⁹ Dεeni mi nteeo fiee fini li be-en kitun fi mεen fi se naa fi ka, le ke fi naa ketoo, ne se ben li mi-i.

³⁰ Mεen ye ntuu nshee nni n'yeti li ben nge ke, kife mfon wu seki nshe yini beeo kitun. Nuun ye le kemoo bunga le mi-i lewe ke.

³¹ Se nuun le, mfetoo te nuun si Baa wen tee le ni mfeti le ke beniin be nuun be li nshe yini-i naa kee le nkongisi Baa wen. Dza yeen we, te geen bu limfw-e.”

15

Jiso nuun kiti, beniin bee nuun yenge yilu

¹ “E mi kigiite ki kiti ki muntaan le ki cheen, Baa wen se nuun wi wu nachi kigiite kilu.

² Yenge yen chichi yi wundi ye muntaan ke, nti mbee nkaanshe mbuu, yi wundi muntaan ye nache yi nkeeye yi le yi ni yi wuuti yi se wundi muntaan nge.

³ Tefe chi mi ntee li be-en, fe chee ne to waan kitun.

⁴ Ba yeen le ne ni ne nuun li mi-i, nse mba te ni nnuun li be-en. Yenge nuun te won muntaan yi yi, fuki fe yi nuun li kiti-i nsin ke. E nee le si nuun ne te fe fiee fuki fe ne ba li mi-i nsin ke.

⁵ E mi kigiite ki kiti ki muntaan le ne se nuun yenge yilu. Wi wu ba nuun li mi-i, mba te ni nnuun li mwe-e, wee wi we si yenge yi nuun yi won muntaan nge, kife e foo mi nsin, wi te fe fiee ke.

⁶ Wi wu mεen ki ba le ni nuun li mi-i ke, we si yenge yi be nuun be wa be lon bu lomu, yi wonde. Nwaani yee yenge be ti bee be banche be lon yi fe wi yi do.

⁷ Ɛ ne ba ne nuun li mi-i, je yen se ba yi ni yi nuun
li be-en, Ɛ ne bii mɔɔ nuun fi la fi ne weki le, ke be gii
be fe fi li be-en.

⁸ E ne nuun si yéne yi wundi muntaan nge, fini nye bukoon bunɔŋa li Baa we-ɛŋ, fi se tuu fi doonche le ne nuun beniin beŋ be kintutu-u.

⁹ Si Baa wen kəŋgisi mi le, e nee le si ŋkəŋgisi ben.
Ba yeeŋ ne ni ne nuun li kinkəŋgise ke-en lenti.

¹⁰ E ne kichi benchi beɲ, ne ba ne ni ne nuuŋ li
 kinƙoŋgise ke-eɲ linti, neɛ si mi ŋkiri benchi be Baa
 we-eɲ mi nse mba li kinƙoŋgise kee li.

¹¹ Biee bi ntiiti li be-eŋ bini biε le kinεtine keŋ
ni ki nuuŋ li be-eŋ, ne se tuu ne keme kinεtine ki
viε.

¹² Nchi wɛɲ nuuŋ wuni, wu nuuŋ le nɛ ni nɛ
kɔŋgisi nɛɛ wi bee wi nɛɛ si n̄kɔŋgisi ben.

¹³ Kɪŋkəŋɪsɛ kɪmu nuuŋ yɛ lu ki ko ki yaa ki
nuuŋ le wi nyɛ ntɛ we le kwi kii nsán yee kɛ.

¹⁴É nε feti fíee fí ntiiti le nε ní nε feti, kε nε ba baa nsán γεη.

¹⁵ Mεειη γε ntuu ni nteenyi ben le bωηη bε nimε-ε κε, kifε ηωαη wu nimε ti kii γε ffee fichu fi te kikoo we feti κε. Nteenyωω ben le nsάη γεη kifε ffee fichu fi mi η'woo li Baa wε-εη, mi mfεω nε κεε fi.

¹⁶ E benj ne tɛ tsaa mi ke. E mi wu ntɛ tsaa benj, mi mbuu mi gɛɛ le ne gɛɛn ne ni ne nuun si yɛnɛ yi wundi muntaan, muntaan mu gii mu ba mu ni mu nuun lu. E ne feti le, mɔɔ nuun la fi ne bii li Baa wen, li bukoon bwe-en le, ke gii nyɛ li be-en.

¹⁷ Nchi wu nnyεε li be-en wε nuun wuni le, ne ni ne kɔngisi yi yine.

Jiso tee le nshε yini gii yi ni yi baanini bεniin bee

18 ᐅ nshe yini baanini beᑭ, ne kee le yi tē saa yi bechi yi baanini mi, yi se baanini beᑭ.

19 Bee nuuᑭ le ne ni ne nuuᑭ beniᑭ be li nshe yini-i, nshe yini yi kᑭᑭisi beᑭ si beniᑭ bee. Se nuuᑭ le, ne nuuᑭ ye beniᑭ be li nshe yini-i ke. Mi ntsaaᑭ beᑭ li nshe yini-i. Fiee fiee fi nshe yini baanini beᑭ.

20 Kimi yeᑭ tefe chi mbee ntiiti li be-eᑭ le ᑭwan wu nime ti kuu ye yeᑭ te kikoo we ke. ᐅ be tē biindi bikaa le mi-i ᑭᑭ, ke be ᑭi be ni be biindi tē le bene ᑭᑭ. ᐅ nuuᑭ le be tē woo ᑭe yeᑭ, ke be ᑭi be woo yine tē.

21 Biee bini bichu, be ᑭi be ni be feti be beᑭ kii mi, kife be kii ye wi wu toᑭ mi ke.

22 Bee le nni mmeᑭ ki mbe ke le n'yo li bee ke, be kemi ye findzoᑭ ke. Se nuuᑭ le, be kemi ye fiee fi be nuuᑭ be make bimfimu bibifi bi bee lu deeni ke.

23 Wi wu baanini mi, ke mwe baaninᑭ Baa weᑭ tē.

24 Bee le ni mmeᑭ ki niᑭ ke ᑭwaani nime chi wi mmeᑭᑭ saa ki niᑭ ke le bee lenti chini ke, bee nuuᑭ be kemi ye cho ke. Se nuuᑭ le be ᑭeᑭ baa mfiᑭ, be se tuu be baanini mi mᑭᑭ Baa weᑭ.

25 Fini nuuᑭ le fi be fi fe ᑭe be yi kᑭche si be tē tsee le Kiᑭwaati ki benchi be bee le,

‘Be baanini mi li yee li.’

26 Se nuuᑭ le, Wi wu Mfiᑭ wu ᑭᑭi ntuumi nuuᑭ wu dzeti fe Baa we-eᑭ. Wi wu Mfiᑭ wuni nuuᑭ Fiana yi cheᑭ yi dzeti fe Baa we-eᑭ. Mfi wu yi be, yi ᑭi yi leᑭ le nsa weᑭ leᑭᑭ.

27 Ne ᑭi ne leᑭ tē le nsa weᑭ leᑭᑭ, kife teebeᑭ tē tē nuuᑭ fembeche-e.”

16

¹ “Ntiitḡḡ biee bini bichu li be-enj le kiinj ne ni we li kimbeenchε kine-ε lijinj ke.

² Be gii be koonj beḡ li yih yi be yi kintaashε kii chεen, mfi beεḡ wu ke wi wu wuu beḡ, ni beechi le fetḡḡ nuuḡ nime chi dzeen li Nyḡḡ lenti.

³ Be gii be ni be feti le, kife be mεenḡ baa saa ki keε ke Baa weḡ mḡḡ mi ke.

⁴ Ntiitḡḡ beḡ biee bini bichu le le ke mfi wulu kḡche, ne kimi le ntε nsaa mi ntee beḡ kii bi.

Nime chi Fiana yi Waanḡ gii yi be yi ni yi feti

Nti mεenḡ ki ntee ke beḡ biee bini fembeεche-ε ke, kife ntε nuuḡ tεbeḡ.

⁵ Deeni ntuuḡ lijinj le wi wu tε tonḡ mi-i. Se nuuḡ le, wunε wumu mεenḡḡ mḡḡ ki bii ke li mi-i laa ngiingḡ feḡ le ke.

⁶ Ne baa nshiinj nshiinj kife mbee ḡkḡḡ mi ntee biee bini li be-enj.

⁷ Mḡḡ nuuḡ si fi nuuḡ le, ntee beḡ chεenḡ le, ε fiee fi dzeenḡ li be-enj le ḡgeenḡ. ε mεenḡ ki geenḡ ke, Wi wu Mfiε we tε be le be-enj ke. Se nuuḡ le, ε mi ḡgeenḡ, nse ntuumi wu li be-enj.

⁸ Ke wu be, gii tḡche beniinj be nuuḡ be li nshε yini-i, fe be ḡenḡ bibifi bibee, fe be ḡenḡ fiee fi nuuḡ ntse wu tsaanḡ, fe tε be ḡenḡ fi nuuḡ nsawu wu nuuḡ wu Nyḡḡ.

⁹ Gii fe be ḡenḡ bibifi bi bee si be mεenḡ ki geε ke shḡḡ li mi-i ke,

¹⁰ fe be ḡenḡ fiee fi nuuḡ ntse wu tsaanḡ, si ngiingḡ le Baa we-enḡ le, ne mεenḡ ye ne tuu ne ḡenḡ mi ke.

¹¹ Gii fe be ḡenḡ fiee fi nuuḡ nsawu wu Nyḡḡ kife mfḡḡ wu seki nshε yini, nsa kḡḡ we wu kituḡ.

ntənyε wulu kε, kife wukəə nuuገ buገገ le wiwon tuuə wu bε li nshε-ε.

²² Ε le si fi fiεε bε beገ dεeni. Nε baa nshiin nshiin le ke mi ገkaari, mi ገeገ beገ, nε se kεmε nuuገ kinεetine li shεገ yinε-ε, ገwaani kinεetine ki kεε kεε ki wi nuuገ tε naa fi li be-eገ kε.

²³ Gii ni nuuገ li mfi wεε, nε tε tuu le nε bii mi fiee fimu kε. Ntee beገ chεeገ chεeገ le, ε nε bii məə nuuገ la li Baa wε-eገ li bukoonገ bwe-eገ, kε gii nyε beገ fiee filu.

²⁴ Fε mbεεche mbε mbochu dεeni, nε mεeገ baa ki bii kε fiee li Baa wε-eገ, li bukoonገ bwe-eገ kε. Bii yεeገ, nε gii nε kεmε, ke kinεetine kinε se yiε.

²⁵ N'yetəə n'yəru wuni nuuገ le ገkuገ le ገkuገ, se nuuገ le mfi bεəə wu nnuuገ ntε ntuu le n'yə li be-eገ le ገgaገaa li kε. Ngii n'yə li be-eገ gbanaa le kii Baa wε-eገ.

²⁶ Gii ni nuuገ li mfi wεε nε bii fiee li Baa wε-eገ li bukoonገ bwe-eገ. Ntiiti yε li be-eገ le ገgii nlεkε fiee li Baa wε-eገ li kii be-eገ kε.

²⁷ Baa wεገ kibεε kəገgisəə beገ, kife nε kəገgi baa mi nε beenchi tε le mi ndza fε Baa wε-eገ.

²⁸ Ntε dza fε Baa wε-eገ mbε li nshε yini-i, nse ntuuə ndzεti li nshε yini-i ntuu le Baa wε-eገ.”

²⁹ Si Jiso tε yə le, bəገ bee bε kintutu-u pia bu piaru, be tee le, “Eገheገ! ፬ yetəə dεeni, gbanaa nuuገ yε le ገkuገ le ገkuገ kε!

³⁰ Dεeni tε ገeገ baa le ə kii biee bichu ə tεገgi yε le wi ni biiti fiee li wε-ε bu bifu kε. Fini fε fiεε tε se beገ le ə dza fε Nyə-ə.”

³¹ Jiso tuu li bee le, “Nε se beገ baa dεeni ni?

³² Mfi bεəə, wu se bεəə kituገ, wu nε gii nε saanገε mumkpanገ mumkpanገ wi ni giገገi li wu-u yih, nε

she mi mbiin. Se nuun le nnuun ye mi mbiin ke, kife Baa we-en we be mi.

³³ Ntiitoo bieee bini li be-en le ke, si ne nuun li mi-i ni, nuun ne ni ne kemi mbeengii. Li nshe yini-i ne ngingi baa nge, se nuun le ne ni ne kendi shen. Mi n'yaa nshe yini kitun."

17

Jiso leke li Nyoo li yi yee li maa li beniin bee li

¹ Le Jiso yo n'yoru wuni meeshi, dza tsaaki lii biche liwe leke li Nyoo le, "Baa wen, mfi kochoo kitun. Doonche bunona bu Nwana ke Nwan doonche te bunona bwo.

² Nuun doonche kife o nyoo bunga li wuu le wi kwikwi-i lewe le nye ntse wu kimake li be bechu be o tuu o nye li wu-u.

³ Ntse wu kimake wuni we nuun le be ni be kii we wu nuun Nyoo yi cheen kwaa, maa le be kee te mi wu Jiso Krai wuu te ton.

⁴ Mi ndoonchoo bunona bwo li nshe-e, si mi meeshi nime chi o te nye le nin.

⁵ Li deeni Baa wen, kaari o nye mi bunona li wee mfwe bu ntè nsaa nkemi nkosi nshe bee kiboo meen se naa bechi.

⁶ Mi ndoonchoo we li beniin be o te tsaa li nshe yini o nye li mi-i baa. Beniin bani te nuun bo, o se tuu o nye be li mi-i. Be woo baa li je ya-a.

⁷ Be kii baa deeni kitun le flee fichu fi nkemi dzeti nuun fe we-e.

⁸ Ntiitoo ni kife mi nyoo je yi o te nye li mi-i ye li bee, be fi, be se kii baa cheen le ntè dza nuun fe we-e, be ben baa te le e we wu te ton mi.

⁹ Nlɛkɔɔ li Nyɔ-ɔ ni, nuuŋ li bani-i. Nlɛki yɛ nuuŋ li baa bɛniin bɛ nuuŋ bɛ li nshɛ yini kɛ. Nlɛkɔɔ li Nyɔ-ɔ ni nuuŋ li bɛ ɔ tɛ nyɛ li mi-i bani, kifɛ ɛ bɛniin bo.

¹⁰ Biee bichu bi ŋkɛmi nuuŋ bio, se biee bichu bi ɔ kɛmi nuuŋ tɛ bien. Ɛ li bɛniin bani-i li bunɔŋa bwen yengi.

¹¹ Dɛɛni, mɛɛŋ yɛ ntuu nnuuŋ li nshɛ yini-i kɛ. Se nuuŋ le, be mɛɛŋ baa li nshɛ yini-i, ŋkarisɔɔ mbɛɛ lɛ wɛ-ɛ. Baa wu wuuti, gɛɛ be li bukoon bwo bu ɔ tɛ nyɛ li mi-i, ke be se ni be nuuŋ li fiee fi mumkpa-aŋ nɛɛ si tɛɛ wɛ tɛ nuuŋ li fiee fi mumkpa-aŋ.

¹² Mfi wu ntɛ nuuŋ tɛɛ be, ntɛ ŋgɛɛ be li bukoon bwo bu ɔ tɛ nyɛ li mi-i. Ntɛ ŋkiichɛ be, wi wumu li bee linti ti mɛɛŋ ki la kɛ, fuki nɛɛ wi wu nuuŋ le gii la wɛ nsin. Fini tɛ nuuŋ le fiee fi bɛ tɛ tɛɛ lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ bɛ fi kɔchɛ.

¹³ Dɛɛni ŋkarisɔɔ mbɛɛ lɛ wɛ-ɛ, se biee bini ntiitɔɔ mɛɛŋ li nshɛ yini-i ke bɛniin bɛŋ se kɛmɛ kinɛɛtine kɛŋ ki yiɛ li bee.

¹⁴ Ntɛ nyɛ jɛ ya li tsan yi bee, bɛniin bɛ li nshɛ yini-i se baanini be kifɛ be nuuŋ yɛ bɛniin bɛ li nshɛ yini-i kɛ, nɛɛ si nuuŋ yɛ tɛ wi wu li nshɛ yini-i kɛ.

¹⁵ Nlɛki yɛ nuuŋ le ɔ buu be li nshɛ yini-i kɛ. Nlɛkɔɔ nuuŋ le ɔ ni ɔ kiichi be le be lɛ kɛ li tsan yi wi wu bifi wɛɛ kɛ.

¹⁶ Be nuuŋ yɛ bɛniin bɛ li nshɛ yini-i kɛ, nɛɛ si nuuŋ yɛ tɛ wi wu li nshɛ yini kɛ.

¹⁷ Nachɛ be ɔ gɛɛ chichi be ni be wuuti lɛ chɛɛŋ li lenti. Jɛ ya nuuŋ chɛɛŋ.

¹⁸ Si ɔ tɛ toŋ mi li nshɛ yini-i, ɛ nɛɛ lɛ si mi ntonɔ tɛ be li nshɛ yini-i.

19 Si mi nachoo yi yeh mi nkiri chichi kii be, le nuun be nache te yi yi be, be gee chichi li cheeh li.

20 Nleki ye li Nyoo nuun li beniin bani-i kwaa ke. Nleko te li beniin bechu be gii be woo je yibe, be gee shen li mi-i.

21 Nleko le be bechu ni be nuun li fiee fimumkpa-an nee si we wu Baa we-eh nuun li mi-i, nse nuun te li we-e. Nleko te le be ni be nuun li tee we ke beniin be nuun be li nshé yini-i se ben le e we wu te ton mi.

22 Bunoha bu o te yooki mi lu, mi nyeo li bee kitun ke be se ni be nuun li fiee fimumkpa-an, nee si te te nuun li fiee fimumkpa-an,

23 mi n'we li bee, o se nuun te li mi-i. Le be ni be gbengi be nuun li fiee fimumkpa-an, bedeeni beniin be nuun li nshé yini-i se kee le e we wu te ton mi, o se kongiso be nee si o kongisi mi.

24 Baa wen, n'weko le be be o te nye li mi-i baa be naa nuun te fe nnuun, ke be se nhen bunoha bu o te nye li mi-i kii kinkongise ko li mi-i fe nshé bee kiboo te bechi.

25 Hooo Baa wen wu nuun tsaan, beniin be nuun be li nshé yini-i kii ye we ke, bedeeni nkii we, beniin ben bani kee baa te le e we wu te ton mi.

26 Mi mfo be kee we kitun, nse mmeenjo ni mfeti be ni be kii we, ke kinkongise ki o kongi mi lu ni ki nuun li bee, nse ni nnuun te li bee.”

18

*Be ton beniin be nchi-i le be gee be ko Jiso
(Maacho 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)*

¹ Le Jiso leke li Nyoo meshi, bee booh bee be kintutu-u dza fe, be gee be lenchi kinene ki be

teenyi le Kidron, be bo liwin le we wu biti bi muntaan bimu-u, be le lu.

² E Judas wu te kabε Jiso we te kii te kintsii kilu, kife Jiso bee bon bee be kintutu-u te shiin be giingi be taashi fe mfi kwi.

³ Judas se geeη fe be kintutu ki beniin be nchi-i moa beniin bamu be te kiichi yi yi muntofi. Beniin bani te nuun bete muntofi be naja be naja moa Befarasii. Be te giingi be kemi bitesine bi wi-i be bitesine bi be ton moa bieee bi dziin.

⁴ Si Jiso te kii flee fi te nuun le fi gii fi ka be wu le, kiingi be be limfwe, bii li bee laa, “Ne weki nuun noo?”

⁵ Be tuu li wuu le, “Jiso wu Nasare.” Jiso tee li bee le, “E mi wu wu.” Te nuun ε Judas wu te kabε wu we te lemi bee beniin belu.

⁶ Si Jiso te tee li bee le ε wu le, be kaari be to lijin lijin, be weye fekwiin.

⁷ Tuu bii li bee laa, “Ne weki nuun noo?” Be tuu le, “Jiso wu Nasare.”

⁸ Jiso tee li bee le, “Mi nteeo ben le ε mi wulu. E ne weki nuun mi, ne gee beniin bani be ni be giingi.”

⁹ Te yo le fi be fi kache be je yi te saa wu tee li Nyoo le te meen ki lee ke wi mumkpan li beniin be te nye li wuu baa ke.

¹⁰ Simu Pita te kemi nyoo yi dzin. Bieee buu le mbwa-a, kari kintoon ki mfwa wu kikoo ki bete muntofi ki kigone lu, sonde. Bukoon bu mfwa wulu te nuun le Malku.

¹¹ Jiso tee li Pita le, “Kaari tuu nyoo ya le mbwa-a. Mi η'won ke fika fi ηge-ε fi Baa weη nye li mi-i fini ni?”

Be dzo Jiso be geeη be wu fe Anas

¹² Kikoo ki beniin be nchi-i be kintutu ki beniin be nchi-i maa beniin be te kiichi yih yi muntofi yi Bejuu se cha Jiso, be kan wu be bekuu.

¹³ Be saa be dzo wu be geeŋ be wu fe Anas, kife Anas te gii nuuŋ gwenε Kaifas wu te nuuŋ kikoo ki be te muntofi-i li kiya kilu-u.

¹⁴ Kaifas wuni nuuŋ wu te saa wu tifi Bejuu le fi dzooŋ le wi mumkan kwi kii beniin bechu.

Pita faaŋ le kii ye Jiso ke

(Maacho 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Si be te giingi be Jiso le, Simu Pita be nwanε kintutu ki Jiso wumu te biki wu. Nwanε kintutu wu Jiso wuni te nuuŋ kikoo ki bete muntofi-i te kii wu, tuu biee Jiso geeŋ le kintikinti ki la wu kikoo ki bete muntofi-i.

¹⁶ Pita she lemi lekuuŋ li fween wu mban lichen. Nwanε kintutu wu Jiso wulu wu kikoo ki bete muntofi te kii we, kaari bo be yo be nwaakweeŋ wu te kiichi fween wu mban we, dzoo Pita o le be wu.

¹⁷ Nwan wu kweeŋ wulu bii li Pita laa, “Maa o nuuŋ te wi wu kintutu ki wi wuni?” Pita tuu le, “Nuuŋ ye ke.”

¹⁸ Te nuuŋ ε lekuuŋ te dendi, baaŋ be nime-ε be beniin be te kiichi yih yi muntofi baa kuke wi be lemi fe be waaŋsi. Pita se ka, geeŋ len bee be waaŋsi te.

Kikoo ki bete muntofi bii biee li Jiso-o

(Maacho 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Kikoo ki bete muntofi-i se biiti biee li Jiso-o kii baaŋ bee be kintutu maa kii ntiife we.

²⁰ Jiso tuu li wuu le, “Nti n'yeti li nshε chichi-i gbanaa. Nti ntiifi te beniin li yih yi nleke li Nyoo

mᐅᐅ li yih yi muntofi-i yi Bejuu bechu banchi. Nti ntiiti ye fiee le munyiikᐅᐅ li ke.

²¹ ᐅ biiti biee bini nuuᐅ li mi kii la? ᐅ biiti nuuᐅ li beniᐅᐅ be ti wuki si ntiifi. Be kii baa fiee fi nti ntiiti.”

²² Si Jiso tᐅ yᐅ le, wi wumu wu kintutu ki beniᐅᐅ be tᐅ kiichi yih yi muntofi wu tᐅ lemi fe wu-u fechinᐅ soᐅᐅ wu be kibene le ntoᐅᐅ, bii li wu-u laa, “Yini nuuᐅ dze yi ᐅ tusi fiee li kikoo ki bete muntofi-i ni?”

²³ Jiso bii li wu-u laa, “E nuuᐅ le mi n'yᐅ bubiee, ᐅ doonche bubiee bulu. E ntiiti nuuᐅ cheeᐅ, ᐅ se tuu ᐅ soᐅᐅ mi kii la?”

²⁴ Anas se dza tuumi Jiso le Kaifas wu kikoo ki bete muntofi. Jiso meeᐅ nee kinᐅᐅ be bekuu.

Pita tuu faaᐅ le kii ye Jiso ke

(Maacho 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Si Simu Pita tᐅ meeᐅ lemi wᐅᐅsi wi le, beniᐅᐅ bii li wu-u laa, “ᐅ nuuᐅ nee wi wumu li kintutu ki beniᐅᐅ bee li ni?” Se nuuᐅ le, Pita te faaᐅ tee le, “Nnuuᐅ ye wube wumu ke.”

²⁶ Nwane nime wu kikoo ki bete muntofi-i wumu tuu bii li Pita laa, “Mbee ᐅᐅᐅ nee we nee wu le we wu mbaᐅ wee ni?” Nwane nime wulu tᐅ nuuᐅ kini ki wi wu Pita tᐅ sonde kintoᐅᐅ kee we.

²⁷ Pita tuu ka faaᐅ. Nee li mfi wulu, nyineshee se tᐅᐅᐅ.

Be geeᐅ be Jiso fe Pailᐅ

(Maacho 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Beniᐅᐅ belu se dzᐅ Jiso fe yih yi Kaifas be giᐅᐅᐅ be wu le ntᐅ wu Mfᐅᐅ wu Lo-om wu te gii seki le. E tᐅ meeᐅ taantaᐅᐅ. Be geeᐅ be ba nle le ntᐅ nsinᐅ, kife e be le be liibi bikoo bi bee, si be tᐅ nuuᐅ le be gii be ji Tsᐅᐅ chi N'yafuwee le.

29 Se nuunᓴ le Pailᓂ se bo ᓴᓴᓴ be bii li bee laa, “Fiee fi nᓴ ᓴᓴᓴ le wi wuni bee chᓂ nuunᓴ la?”

30 Be tuu li wu le, “ᓴ wi wuni bee mᓴᓴᓴ ki chᓂᓂ fiee kᓴ, bee nuunᓴ tᓴ bᓴᓴ bᓴ wu le tᓴ nᓴᓴ li wᓴᓴ kᓴ.”

31 Pailᓂ tuu li bee le, “Dzᓂᓂ ᓴᓴᓴ wu nᓴ saa biki si nchi wunᓴ wᓴki.” Bejuu tee li wu-u le, “Tᓴ kᓴmi ᓴᓴ bunᓴᓴ bu wo wi kᓴ.”

32 N'yᓂru wuni se bᓴ kᓂchᓴ bᓴ n'yᓂru wu Jiso tᓴ saa tiiti doonchi ᓴᓴaani kwe ᓴi ᓴii kwi.

33 Pailᓂ kaari ᓴᓴᓴᓴ le le ntᓂ we-e, teenᓴ be, bᓴ bᓴ Jiso, bii li wu-u laa, “ᓴ wᓴ mfᓂᓴ wu Bejuu ni?”

34 Jiso bii li wuu laa, “ᓂ tiiti fini nuunᓴ mbeecheᓴ wu wa, mᓂᓂ bᓴniᓴᓴ bamu bᓴ tee wᓴ kii mi le?”

35 Pailᓂ bii li wu-u laa, “ᓴ mi wi wu Bejuu ni? ᓴ bᓴniᓴᓴ bo bᓴ kwᓴᓴᓴᓴ le bᓴ bᓴte muntofi bᓴ nᓂᓴᓴ bᓴ nᓂᓴᓴ bᓴ bᓴ wᓴ be nᓴᓴ li mi-i. ᓂ chᓂ nuunᓴ la?”

36 Jiso tuu li wu-u le, “Bumfᓂᓴ bwenᓴ nuunᓴ ᓴᓴ si bu li nshᓴ ᓴini-i kᓴ. Bee le bumfᓂᓴ bwenᓴ ni bu nuunᓴ si bu li nshᓴ ᓴini-i, bee nuunᓴ bᓴniᓴᓴ bᓴᓴ bᓴ nime-ᓴ be gwii le kiiᓴᓴ bᓴ ni nᓴᓴ mi li tsᓴᓴ ᓴi Bejuu li kᓴ. Se nuunᓴ le bumfᓂᓴ bwenᓴ nuunᓴ ᓴᓴ bu dza li nshᓴ ᓴini-i kᓴ.”

37 Pailᓂ se bii li wu-u laa, “ᓴ wᓴ mfᓂᓴ ni?” Jiso tuu li wuu le, “Fi fiᓴᓴ si ᓂ tee le ᓴ mi mfᓂᓴ. Bᓴ tᓴ bᓴᓴ mi, mbᓴ li nshᓴ ᓴini-i kii fini le mbᓴ ntee kii chᓴᓴᓴᓴ. Wi kwikwi wu biki chᓴᓴᓴᓴ ti wuki ᓴᓴ ᓴᓴᓴ.”

38 Pailᓂ bii laa, “Chᓴᓴᓴᓴ nuunᓴ la?” Si tᓴ bii le, tuu kaari bo ᓴᓴᓴᓴ ᓴᓴᓴ Bejuu baa, tee li bee le, “Mmᓴᓴᓴᓴᓴ ki ᓴᓴᓴ fiee fi wu chᓂ kᓴ.

39 Se nuunᓴ le nᓴ kᓴmi ntᓴᓴ wunᓴ wumu le ᓴ nuunᓴ mfi wu Tsᓂᓂᓂ chi N'yafuwee, mbuu wi wu ncha mumkpanᓴ li ᓴih ᓴi ncha-a. Nᓴ wᓴki le mbuu nuunᓴ Mfᓂᓴᓴ wunᓴ wu Bejuu ni?”

⁴⁰ Bejuu belu wan lewe nge le, “Aay, te weki ye wi wuni ke, buu nuun Baraba!” Baraba wuni te nuun wi wu kintutu ki beniin be te gwii be bara wu Lom.

19

Be saa be sonde le be wo Jiso

¹ Pailat se dzɔ Jiso nye le be liche wu.

² Beniin be nchi-i lo kifo ki bumfon ki nuun bian bian be been wu lifa, be dzɔ ndu yi bumfon yi gaa, be chuume wu li bwin.

³ Be se beɛ fe wuu, be bundi wu, be tiiti le, “Buri! Mfon wu Bejuu!” Si be feti le be maami wu be bibenu.

⁴ Pailat se tuu bo lekuun tee li bee le, “Biche yeen, ngii mbuu wi wuni nye li be-en, ne se keɛ le mmeenjo ki ngen fiee fi wu cho ke.”

⁵ Jiso se bo beɛ be kifo ki bian lifa mɔɔ ndu yi bumfon ye li wu-u bwin. Pailat se tee li bee le, “Biche yeen ne ngen wuun wi wulu!”

⁶ Bete muntofi be nɔɔa be nɔɔa be beniin be te kiichi yih yi muntofi ngen wu le, be se wendi le, “Ta wu li kintaan li, ta wu li kintaan li!” Pailat tee li bee le, “Dzɔ yeen wu be tsan yine ne taan wu li kintaan li, kife meenjo ki ngen cho ye ke.”

⁷ Bejuu belu tuu li wuu le, “Te kemi baa nchi wusen, e nchi wulu wu doonchi le kemi le kwi, kife wu feɔ yi yee le, e wu Nwanɛ Nyɔ.”

⁸ Le Pailat woo n'ɔru wuni le, se tuu keme chene nge.

⁹ Bee Jiso tuu be to lejin le nto, bii li Jiso laa, “ɔ dza fen?” Se nuun le Jiso ti meen ki tuu ke fiee ke.

¹⁰ Pailēt bii li Jiso-o laa, “ጋ nuuṇ tē yə li mi kē ni? ጋ kii yē le ስጽሚ bunga bu chiingē li wē-ε, ntuu ስጽሚ bunga bu tefē le bē taan wē li kintaan li ni?”

¹¹ Jiso tuu li wuu le, “Nuuṇ ə tē kēmē bunga lē mi lēwe, fuki fē bē nyē bunga bulu li wē-ε liboo nsin kē. Se nuuṇ le kii fini, wi wu nyē mi li tsan ya ε wi wu kēmi bubieε bu kuu bu yēki bwo.”

¹² Le Pailēt woo n'yəru wuni ni, se bēchi wēki dze le chinē li wuu. Se nuuṇ le Bējuu tē wan lēwe ስጽጌ le, “ጋ mən ə chinē li wi wuni, kē ə nuuṇ yē nsan yi Kaisa wu Mfən wu nyənə wu Lom kē. Wi kwi wu yēkisi yi yee le mwē nuuṇ mfən kē mwē wē wi wu mbani wu Kaisa.”

¹³ Le Pailēt tuu woo ስጽገገ wuni n'yəru, se bo bee Jiso, shee li kintindē ki nsa-a fē be tē teenyi le, Kintsii ki bē gwan bē Ta, ki bē teenyi lē jē yi Hiburu le Gabata.

¹⁴ Tē nuuṇ Jobē chi Nache kii Tsənə chi N'yafuwee, ε mfi tē nuuṇ si jobē bikaa yoofi ntsə bifētu. Pailēt tee li Bējuu li le, “Biche yēn nē ስጽገገ, wuuṇ Mfən wunē!”

¹⁵ Bējuu belu bēchi be dzenጒ le, “Genē bē wu, genē bē wu, ta wu li kintaan li!” Pailēt bii li bee laa, “Ntaan Mfən wunē li kintaan li ni?” Bete muntofi bē nənə bē nənə baa tuu li wuu le, “Tē kēmi yē Mfən wumu kē fuki Kaisa nsin.”

¹⁶ Pailēt se nyē Jiso li bee le be gēn be taan wu li kintaan li.

Bē ta Jiso li kintaan li

(Maacho 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Be se dzɔ Jiso, be bo bɛ wu. Too kintaan kee giingi fɛ kintsii ki bɛ teenyi le Kingefi, bɛ teenyi lɛ jɛ yi Hiburu li le Gɔɔgɔta.

¹⁸ Be se gɛɛn be ta wu fe li kintaan li, be ta tɛ bɛniin bamu bɛfɛ li bintaan li wumu lɛ kigɔnɛ, wumu lɛ kimɛsɛ, Jiso nuun kintikinti.

¹⁹ Pailɛt tsɛɛ fɛɛ fɪmu bɛ ta li kintaan ki Jiso-o. Fɛɛ fi tɛ tsɛɛ filu tɛ nuun le, “Jiso wu Nasarɛ, Mfɔn wu Bɛjuu.” ²⁰ Bɛjuu nge tɛ teen fɛɛ fi tɛ tsɛɛ filu, kifɛ fɛ be tɛ ta Jiso li kintaan li tɛ nuun tsɛkɛtsɛkɛ li kitoŋ kilu lichin, tɛ tsɛɛ fɛɛ fini lɛ jɛ yi Hiburu bɛ yi Latin mɔɔ yi Griik.

²¹ Bɛte muntofi bɛ nɔŋa bɛ nɔŋa bɛ Bɛjuu gɛɛn be tee li Pailɛt le, “Kiin ɔ ni tsɛɛ le, ‘Mfɔn wu Bɛjuu kɛ.’ Tsɛɛ nuun le, ‘Wi wuni kwenɔɔ le nuun Mfɔn wu Bɛjuu.’”

²² Pailɛt tuu li bee le, “Fɛɛ fi mi ntɛɛ mi ntɛɛɔ kituŋ.”

²³ Si bɛniin bɛ nchi-i baa tɛ ta Jiso li kintaan li lɛ, be dzɔ ndú yee be gachɛ li yi yibe bintsii binɛɛ si be tɛ nuun. Be tuu be dzɔ mɔɔ kinɔŋ kee. Se nuun le kinɔŋ kini bɛ tɛ toŋ ki mbaru nsin mbɛɛchɛ li kimi mbɔɔwu mbochu li bikaa li.

²⁴ Bɛdɛɛni be se tee li yi yi bee le, “Kiin tɛ ni gaamɛ kinɔŋ kini kɛ. Tɛɛbɛn toŋ kan, tɛ nɛn wi wu gii kɛmɛ ki.” Fini tɛ kɛti le fi bɛ fi kɔchɛ si bɛ tɛ tsɛɛ lɛ Kinwaati ki Nyɔɔ le,

“Be tɛ gachɛ ndú yɛn li yi yi bee,

be toŋ kan* bɛ kinɔŋ nkeŋ.”

Se nuun le bɛniin bɛ nchi belu tɛ fɛ nɛɛ fini fɛɛ.

* **19:24** Kan wuni tɛ nuun ta yi bɛ tɛ dzɔ bɛ lɛndi fɛkwiin le bɛ nɛn laa ɛ noo wu ji le.

25 Bukɛɛŋ bamu tɛ gii be lemi fe, li kintaaŋ ki Jiso-o lichin. Bukɛɛŋ bani tɛ nuuŋ ni Jiso bɛ bɛŋwaani ni Jiso wu kwɛɛŋ mɔɔ Maariya wu kwɛɛ Klofas mɔɔ Maariya Madalin

26 Le Jiso dza ŋɛŋ ni mɔɔ ŋwani wu kintutu wu tɛ kɔŋgisi wɛ si be lemi li wuu lichin, tee li ni-i le, “Kwɛɛŋ, biche ɔ ŋɛŋ, wuni to wɛ ŋwana.”

27 Si tɛ tee lɛ, kaari tee tɛ li ŋwani wu kintutu wɛɛ le, “Biche ɔ ŋɛŋ, wuni to wɛ na.” Mbɛɛche li mfi wɛ ŋwani wu kintutu wɛ se dzɔ ni Jiso gɛɛŋ tsiin nuuŋ li wu-u yih.

Jiso kwi

(Maacho 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Lejin lɛlu, Jiso tɛ kɛɛ kituŋ le fiee fichu ma fieɛ, le fɛ fi bɛ fi kɔche si be tɛ tsɛɛ lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ, se dza tee le, “Ndɔɔŋ wondinɔɔ mi.”

29 Tɛnɛ chimu tɛ nuuŋ fe bɛ mbiin mɛ mgbanyi le tɛɛ. Beniin bɛ nchi-i baa tuu be lii kifiin li mee be shingɛ li kiti ki iso-ob be nɛɛki lɛ wuu wa.†

30 Le Jiso fi mbiin mɛlu se tee le, “Fi ma fieɛ.” Si tɛ tee lɛ, bɛɛki kikoo kee, kwi.

Bɛ been Jiso lɛfufu bɛ gɔŋɛ

31 Si boo yɛlu tɛ nuuŋ Jobɛ chi Nachɛ le bɛ lɛ li jobɛ chi beshiinshi-i lɛ, Bɛjuu tɛ wɛki le be fɛ le kiin goon yilu ba li bintaan li jobɛ chi beshiinshi kɛ, (teege si jobɛ chi beshiinshi chilu tɛ nuuŋ chi nɔŋa lɛ). Be se gɛɛŋ be ŋɛŋ Pailɛt be lɛkɛ wu be tee le be gɛɛŋ be bonyɛ bikaa bi beniin bɛ tɛ nuuŋ li bintaan bilu-u, be se kwiye tɛkɛ bɛ shiiki bɛ tsaaki be.

† 19:29 Isob wuni nuuŋ bukoon bu kiti kimu li.

³² Bɛdɛɛni bɛniin bɛ nchi baa bonyɛ bikaa bi wi wu ŋkosi, be bonyɛ tɛ bi wu biki.

³³ Se nuun le, le be bo fɛ Jiso, be ŋɛɛ ɛ wu kwi kitun, be ti mɛɛɛ ki bonyɛ kɛ bikaa bieɛ kɛ.

³⁴ Wumu wu li kintutu ki bɛniin bɛ nchi-i baa beɛɛ Jiso lɛfufu bɛ gɔŋɛ. Le beɛɛ lɛ, mfwaa mumkpan ŋgɔŋ mɔɔ dzɔɔ tasi fe.

³⁵ Wi wu tɛ ŋɛɛ bieɛ bini tɛ lɛɛ lɛɛɛ lɛ nsa wulu-u le, n'yɔru we nuun chɛɛɛ, se kii tɛ le wuni n'yɔru tɛ nuun wu chɛɛɛ, wu nɛ nuun nɛ beɛ.

³⁶ Bieɛ bini tɛ keti ni le fieɛ fi bɛ tɛ tsɛɛ lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ bɛ fi kɔchɛ si be tsɛɛ le, “Kinkomfɛ kee kimumkpan nuun tɛ naa bonde kɛ.”

³⁷ Fi se tuu fi nuun ɛ bɛ tsɛɛ lɛ kintsii kimu-u lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ le, “Bɛniin gii be ni be bichi wi wu bɛ beɛɛ wulu.”

Bɛ diiye Jiso

(Maacho 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Lɛɛɛ lɛlu Jɔsɛ wu Arimatia dza gɛɛɛ ŋɛɛ Pailɛt lɛkɛ wu le beɛ gɛɛɛ tsaaki gwini chi Jiso-o. Jɔsɛ wuni tɛ nuun wi wu kintutu ki Jiso-o, se nuun le tɛ nuun lijɛɛ lijɛɛ kifɛ tɛ chɛndi Bɛjuu. Pailɛt beɛ, se gɛɛɛ shiiki gwini chilɛ.

³⁹ Nikodemu wu tɛ saa gɛɛɛ ŋɛɛ Jiso butuu bumu wɛ, tɛ bɛ tɛ bɛ mɛɛɛ mamu mɛ sɛɛndi ni shuunɛ mɛ bɛ fiɛnsɛ bɛ mɛɛɛ mɔɔ alos, me luuti si bɛ kilo mbaanshɛɛ ntɔɔ bɛtɛtu.

⁴⁰ Bee wu se shiiki gwini chi Jiso-o be fiɛmɛ bɛ ndú be fwa bɛ mɛɛɛ maa bɛ diiye wu li ntɛɛ Bɛjuu.

⁴¹ Mban wu wɛ wumu tɛ nuun fe fɛ chin fɛ bɛ tɛ ta Jiso li kintaan li fɛɛ. Li wɛ wulu dzin yi fiɛɛ yimi tɛ nuun fe ɛ bɛ ti mɛɛɛ saa ki diiye kɛ wi le kɛ.

42 Se nuun le si booyaa tɛ nuun Jobɛ chi Bɛjuu lɛ chi Nachɛ wu jobɛ chi Bɛshiinshi lɛ, ɛ dzin yilu tɛ nuun tɛ tsɛkɛtsɛkɛ, be se giiki Jiso lɛ.‡

20

Bɛ gɔɔh gwini chi Jiso-o nsin

(Maacho 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Le ni nuun jobɛ chi ɲkosi li fuu li, Maariya Madalin bo lɛ ɲ'wori gɛɛɲ fɛ dzin fɛɛ, ɲɛɲ ɛ bɛ bachɛ tɛtɛ chi bɛ tɛ banɛ fween wu dzin yɛɛ lu.

2 Se nuun le, se bieɛ letɛ gɛɛɲ ɲɛɲ Simu Pita bɛ ɲwanɛ kintutu ki Jiso-o wumu wu Jiso tɛ kɔŋgisi wɛ, tee li bee le, “Bɛ buu baa Taa lɛ dzin, tɛ kii yɛ laa bɛ gɛɛ wu fɛɲ le kɛ.”

3 Pita bee ɲwan wu kintutu ki Jiso wulu bieɛ be bo be giingi fɛ dzin yilu-u.

4 Be tɛ giingi be letini bu letinɛ, bɛdɛɛni, ɲwan wu kintutu ki Jiso wɛ letɛ yaa Pita saa fɛsi fɛ dzin fɛlu.

5 Le fɛsi fɛ, guumɛ bichɛ, ɲɛɲ ɛ ndú yi bɛ tɛ fiɛɛmɛ Jiso lu yɛ gimi le. Le bichɛ lɛ, ba le ki lɛ kɛ.

6 Simu Pita bieɛ wu be fɛsi fɛ, se lɛ gɛɛɲ lɛ dzin lɛlu. Le lɛ, ɲɛɲ nɛɛ nuun ndú yɛɛ kwaa si yi gimi fɛ,

7 mɔɔ finshɛɲgɛ fi ndu fi bɛ tɛ liiɲ kikoo ki Jiso-o lu, fi tɛ gimi yɛ bɛ ndú yimi yɛɛ kɛ. ɛ bɛ tɛ kɛnchi bɛ giiki fɛ kintsii kee li fi gimi fi fimbiin.

8 ɲwan wu kintutu wu Jiso wu tɛ saa wu fɛsi fɛ dzin wɛ se lɛ tɛ gɛɛɲ lɛ dzin ɲɛɲ fieɛ fini se bɛɲ.

9 Fi tɛ nuun ɛ be ti mɛɛɲ ki kɛɛ kɛ kinyi ki fieɛ fi nuun lɛ Kinwaati ki Nyɔ-ɔ le Jiso tɛ kɛmi le bo li kwe-e kɛ.

‡ 19:42 Be tɛ gɛɛ Jiso le bɛdɛɛni, le ke fɛ jobɛ chi bɛshiinshi ka, be se bɔsɛyi be diye wu si ntɛɛ wu be tɛ shiin nuun.

¹⁹ Le ni nuuŋ le fɛmfo-o booyaa ε tɛ nuuŋ jobɛ chi ŋkosi li fuu li, bɔɔŋ bɛ kintutu-u bɛ Jiso-o nuuŋ li yih ε be bɛɛnyɛ bigoo, kifɛ be tɛ chɛndi Bɛjuu. Jiso dza busɛ lɛŋ lɛ bee lɛnti, tee li bee le, “Mbɛɛŋgii ni nuuŋ bɛ bɛŋ.”

²⁰ Le tee li bee le, se doonchɛ tsan yee mɔɔ lɛfufu lee li bee. Bɔɔŋ bɛ Jiso-o bɛ kintutu-u baa tɛ nɛɛɛ nge fɛ be tɛ ŋɛŋ Taa.

²¹ Jiso se tuu kaari tee li bee le, “Mbɛɛŋgii ni nuuŋ bɛ bɛŋ. Si Baa wɛŋ tɛ ton mi, ε lɛ si ntundɔɔ bɛŋ dɛɛni.”

²² Le tee le, se yindɛ li bee, tee li bee le, “Fi yɛŋ Fiana yi Waan.

²³ E nɛ feeki bibifi bi wi-i, kɛ Nyɔ feeki yɛ tɛ kitun. E nɛ ba mfekisɛ nsin, kɛ bi gii bi ba le.”

Jiso doonchɛ yi yee li Tomɛ

²⁴ Mfi wu Jiso tɛ bɛ fɛ bɔɔŋ bee bɛ kintutu-u, Tomɛ wu tɛ nuuŋ wi kintutu ki bɔɔŋ bɛ yoofi ntsɔ bɛfɛ wu bɛ tɛ teenyi bukoon bwɛɛ bumu le Man wɛɛ, tɛ nuuŋ yɛ bee be kɛ.

²⁵ Kin kɛ ki kintutu ki bɔɔŋ bɛ Jiso-o kɛɛ se bieɛ ki tee li wuu le, “Tɛ bee tɛ ŋɛŋ Taa.” Se nuuŋ le, tɛ tee fieɛ li bee le, “E mɛɛŋ ki ŋɛŋ kɛ bibaa bi biɛni yɛɛ li bibɛnu bieɛ li nse nlii kwan wɛŋ le kɛ, nse ntuu nlii kibɛnɛ kɛŋ lɛfufu lee kɛ, ntɛ mben kɛ dududu.”

²⁶ Le fuu ka bɛ tase, le bɔɔŋ bɛ Jiso-o bɛ kintutu-u tuu be ni be nuuŋ li yih, Tomɛ nuuŋ tɛ bee be, bigoo nuuŋ bimbɛŋɛ. Jiso se dza busɛ lɛ bee lɛnti, tee li bee le, “Mbɛɛŋgii ni nuuŋ bɛ bɛŋ.”

²⁷ Le tee li bee le, se tee li Tomɛ-ɛ le, “Gɛɛ kwan wa li kibɛnɛ kɛŋ, ɔ ŋɛŋ si ki nuuŋ, ɔ tuu ɔ lii tɛ kibɛnɛ ko lɛfufu lɛŋ. Kiin ɔ ni mɛŋɛ kɛ, bɛŋ.”

²⁸ Tomε se tuu le, “Taa wεη, mᐅᐅ Nyᐅ yεη.”

²⁹ Jiso tee li wuu le, “ᐅ benᐅ dεeni kife ᐅ ηεηᐅᐅ mi ni? Kinεetine ki nᐅᐅa kεε li beniinᐅ bε mεεη ki ηεη kε mi kε, be se benᐅ baa nεε.”

Fiee fi bε tσεε kinᐅwaati kini kii fi

³⁰ Jiso tε fε biee ηge bi doonchi bunga bu Nyᐅᐅ li bᐅᐅᐅ bee bε kintutu-u be ηεη, bε se mεεη baa ki tσεε kε le Kinᐅwaati kini kε.

³¹ Se nuuη le bini bi bε tε tσεε biεε le bi fε le nε benᐅ le Jiso nuuη Kinsofu ki Nyᐅ tε kaache, mᐅᐅ le nuuη Nywane Nyᐅ. ε nε benᐅ dεeni, nε se kemε ntse wu kimake kii bukoonᐅ bwee.

21

Jiso doonche yi yee li bᐅᐅᐅ bee bε kintutu-u fε libε fεchinᐅ

¹ Lejinᐅ lεlu, Jiso tuu ka doonche yi yee li bᐅᐅᐅ bee bε kintutu-u fε Libε chi Tiberia lichinᐅ. Fi tε ka le yini dze-e:

² Simu Pita bee Tomε wu bε tε teenyi le Manᐅ, mᐅᐅ Natanya wu Kana wu kimbe ki Galilii, mᐅᐅ bᐅᐅᐅ bε Dzεbedii, bε bᐅᐅᐅ bε kintutu-u bε Jiso-o bamu befe tε nuuη fε kintsii kimumkpa-aη.

³ Simu Pita dza tee li bee le, “Ngii nla nsuuη.” Be tee li wuu le, “Tε giι tε la bε wε tε.” Bee be bo, be gεεη, be le ηgo-o. Se nuuη le, be tε dεnde be tsi li dzᐅᐅ be ti mεεη ki kᐅᐅ kε fiee kε.

⁴ Le lεkuuη ni le wuuti le bεε, Jiso bε lenᐅ li ηgeme yi dzᐅᐅ li, bᐅᐅᐅ bee bε kintutu-u tε mεεη ki kεε kε le ε wu kε.

⁵ Jiso bii li bee laa, “Bᐅᐅᐅ benᐅ, nε kᐅᐅ baa nεε nsuunᐅ ni?” Be tuu le, “Wohoo.”

⁶ Tee li bee le, “Ləmə yeen gwii dze le kibene ki kigone ki ngo-o, ne gii ne koo fiee.” Be se lon, wu te tuu wu yaa be nchewu, kife be te gbeen be koo nsuun le nge.

⁷ Le nwan wu kintutu ki Jiso-o wu Jiso te kongisi we nen le, tee li Pita le, “E Taa.” Le Simu Pita woo le e Taa le, biece liishe ndu yee kife te nuun bwin kilere. Le liishe le, jii seri li dzoo giingi le Jiso-o.

⁸ Boon be kintutu-u bamu baa biki le ngo-o, be chiiti gwii wee e wu yise be nsuun. Be te nuun ye mfiin li mbochu li buka-a ke. Bentan te she si mbaanshin le.

⁹ Be geen be fesi li bukaka be nen bikaa bi wi-i si bi keeti, nsuun nuun fe, kibe le nuun te fe.

¹⁰ Jiso tee li bee le, “Be yeen be nsuun yimi yi ne koo.”

¹¹ Bedeeni, Simu Pita geen miri le ngo-o, chee gwii wu bo li buka e wu te yise be nsuun yi nyona gwii be kitsa mbaanshin ntsa shee (153). Maa si yi te yise nge le, gwii te meen ki gaame ke.

¹² Jiso tee li bee le, “Be yeen ne ji biece.” Wi mumkpan li boon bee be kintutu-u ti meen maa ki maon ke le bii li wuu laa e wu noo le ke. Be te kee nee le e Taa.

¹³ Jiso se geen dzo kibe le kee nye be, maa nsuun yee.

¹⁴ Fini te bo kinga kiteete si Jiso te doonche yi yee li boon bee be kintutu-u mbeche fe te bo li kwe-e.

Jiso tuu ka nye nime li Pita

¹⁵ Le be ji biece be meeshi, Jiso teen Pita bii li wuu laa, “Simu nwan Joon, o kongisi mi o ye ki bani ni?” Tuu le, “Iin Taa, o kii le nkongisi we.” Jiso tee li wuu le, “O nyeki boon ben be nshoon le.”

16 Jiso tuu teen wu kinga kife bii li wuu laa, “Simu ḡwane Joḡḡ, ɔ kɔḡgisi mi ni?” Tuu le, “Iiḡ Taa, ɔ kiiɔ le ḡkɔḡgisi we.” Tee li wuu le, “ɔ bichi le nshóḡḡ yey.”

17 Jiso tuu teen wu bo kinga kitɛɛɛ bii li wuu laa, “Simu ḡwane Joḡḡ, ɔ kɔḡgisi mi ni?” Le Pita woo si Jiso bii li wuu bo kinga kitɛɛɛ laa kɔḡgisi wu le, fi fuumi wu. Tee li Jiso le, “Taa, ɔ kiiɔ flee fichu, ɔ kiiɔ le ḡkɔḡgisi we.” Jiso tee li wuu le, “ɔ nyeki nshóḡḡ yey.”

18 Ntee we cheḡḡ cheḡḡ le, mfi wuɔ tɛ mɛḡḡ sɔḡḡ wi, ɔ tɛ kiichi yi ya ɔ lisi ndú ya ɔ giḡḡḡ fi ɔ kɔḡgisi. Se nuuḡ le, mfi wuɔ giḡ ɔ don ɔ giḡ ɔ nɛmi bibenu bio le wumu lii li we-ɛ, dzɔ we gɛḡḡ be we fe kintsii ki ɔ ti kɔḡgisi ye ḡḡenu kɛ.”

19 Jiso tɛ tiiti fini doonchi nuuḡ ḡwaani kwe yi Pita tɛ nuuḡ le giḡ kwi yi se be be bukoḡḡ bu nɔḡa li Nyɔ-ɔ. Le Jiso yɔ le, se tee li wuu le, “ɔ biki mi.”

20 Le Pita tuu fikisi yi, ḡḡ si ḡwane kintutu wu Jiso tɛ kɔḡgisi ḡḡ we biki li bee. ḡwane kintutu wuni nuuḡ wu tɛ yey gɛḡḡ li Jiso mfi wu be tɛ jii bie le femfo-o fe kimɛriɛ bii li wuu laa, “Taa, ɛ noo wu giḡ kabe we?”

21 Si Pita tɛ ḡḡ ḡwane kintutu wulu biki be le, bii li Jiso laa, “Taa, fi wi wuni nuuḡ le la?”

22 Jiso tuu li wuu le, “ɛ nuuḡ ḡkɔḡgise wen le ba ni nuuḡ nsiḡḡ gɛḡḡ bo fe mi ḡkaari mi mbe, flee kemɛ la fi fɛɛ be we? ɔ biki mi le.”

23 Si Jiso tɛ tiiti le, tefe chilɔ se saangini chi giḡḡḡ li beniiḡ be kimbeenche-ɛ lenti le ḡwane kintutu wu Jiso wuni nuuḡ tɛ kwi kɛ. Se nuuḡ le, Jiso tɛ mɛḡḡ ki tee kɛ le giḡ kwi kɛ. Tɛ tee nuuḡ nɛ le, “ɛ mbee kɔḡgisi le ba ni nuuḡ nsiḡḡ gɛḡḡ bo fe mi ḡkaari mi mbe, flee kemɛ la le fi fɛɛ be we?”

Kii wi wu tsɛɛ kiŋwaati kini

²⁴ Nwaŋ wu kintutu wulu wuni nuuŋ wu, wu tiiti kii bieɛ bini, ɛ wu, wu tɛ tsɛɛ bieɛ bilu, tɛ kɛɛ baa le fieɛ fi tiiti kii fi nuuŋ chɛɛŋ.

²⁵ Se nuuŋ le bieɛ bimu bieɛ tɛ lu ŋge bi Jiso tɛ fɛ, bee nuuŋ le bɛ tsɛɛ bi bichu, ŋiŋgi le nshe chi kɛmi yɛ kintsii ki bɛ nuuŋ bɛ kiri biŋwaati bilu fe kɛ.

Sari

Sari: Sari (New Testament+)

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sari

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Apr 2025 from source files dated 26 Apr 2025

0b48302f-d71e-5995-a8f4-98013bf8b3d2